

مروفى بەرى دىرۆكى

نۇمىسىنى
سام و ئىپريل ئىپشتاين

وەرگىرەن ۋەزمانى عەرەبى
تەھسین ئىبراھىم دۆسکى

سەيىھىن

- ۱ -

مه به ستا مه ب مرؤُثی ب هری دیرؤُکی چیه؟

ژ بهر چى ئەگەرا ھەبت ژ دەمەكى دویر وەرە وەتا دەمى مە بى نو كە ژى مرۇۋە د شەفتان قە
ژيايە .

ل ئىتاليا ، دەمى بازىر ب كارتىكىرنا بۆمبان ل جەنگا جىهانى ياخىدا بۇ دەمى بۇون قەستا شەفتان بىكەن .
مرۇۋە ژەنجامى هەرفينا مالىئىن خۇ نەچار بۇون قەستا شەفتان بىكەن .
ول ھندەك گۈندىن فەرەنسا گەلەك بىنەمالان ژىنال شەفتان ھلېزارەت ، وئەم مالىئىن وان ژ لايى
جوانى ورھەتىي ۋە دەگەنە رېزا خانىيەن ھەفسوپىيەن وان ئەھۋىن ب بەری ھاتىنە ئاقاڭىن ،
بەلکى ئەھۋە ژ لايى ئاقاڭىنى ۋە ب ساناھىتىن ژى ، چونكى فەرەنسىي خودانى خانىي
شەفتى ھەوجەيى ب دانان چار دیوار و بانى نابت ھەتا خانىيەك ب دەست بىكەت ، بەلکى ھەما ئەھە
دیوارەكى ب تى ل بەر سىنگى شەفتى ددانەت و دەرگەھەكى و ھندەك پەنچەران تى ۋە دەكت و ب ۋى
چەندى دېتە خودان خانى ، و گەلەك جۇتىارىن فەرەنسى وان شەفتىن ل بەر دەرى وان ھاتىنە ئاقاڭىن
وەك عونبار بۇ بەرھەمى خۇ ب کار دەھىن . وئەم ئىتالى و فەرەنسىيەن ل شەفتا دەزىن ، و خەلکى
دى يى ژېلى وان ژى ئەھۋىن ل گەلەك جەھىن دنیايى د شەفتان قە دەزىن ب راستى ئەم
دشىيەن ناڤى «ئاكنجىيەن شەفتان» لى بىكەين .

بەللى ياخىدا بۇويە عەدەت ھەر جارە كا خەلکى بە حسى مەرۇۋەن شەفتان كر ئېكىسەر ھزرا وان بۇ
مرۇۋە شەفتىن كەفن دېت - ئانكۆ ل دەمى بەری دیرۈكى - ئەم مەرۇۋە ژىنال وى ل سەر نىچىرا
مامووس و دەھبە و ھەۋەن دى يىن بەری دیرۈكى بۇ .

وئەم چەك و ئامىرىتىن ۋان مەرۇۋەن ھەين ئەم بۇون يىن وان شىيات بۇ خۇ ژ ھەستى و دەپ و بەری
دورست بىكەن ، و جلکىيەن وان - ئەگەر ھنگى جىلک ھەبن - ھندەك كراسىن زۇر بۇون ژ چەرمى
گىيانەوران دەھاتىنە چىكىرن ، و دەمى سەقايى دنیايى گەرم بىا ئەم دمانە ل چۆلى وئەگەر دنیا سار بىا
يان ژى بىا نختە و باران وان قەستا شەفتان دەكر .

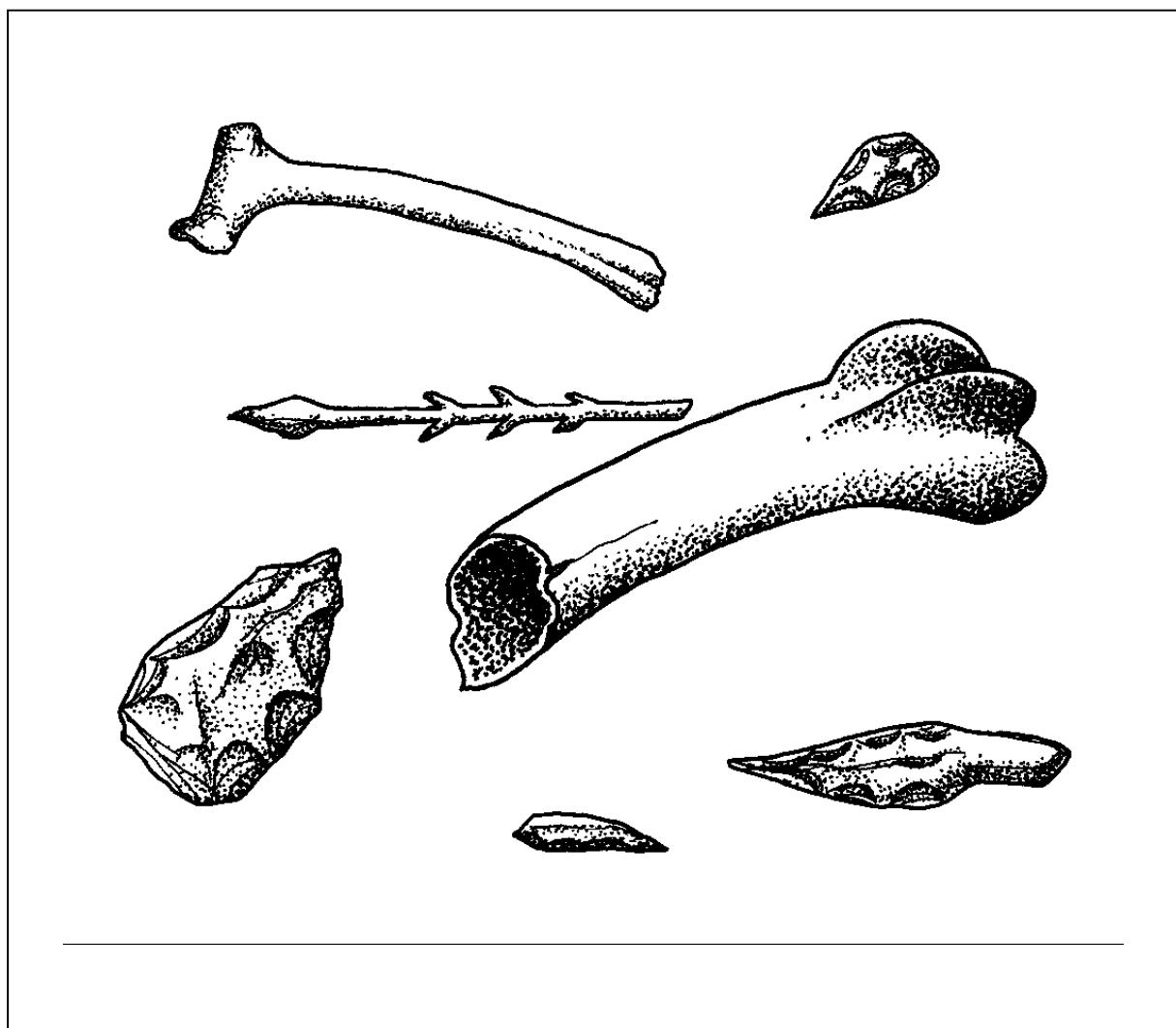
وئى گومان كو مرۆقىن بەرى دىرۇكى هەمى د شىكەفتان قە نەدزىان ، بەلكى ھندەك ژ وان ل چۆلى بى شىكەفت دزىان ، يان ژى ل وان جەھىن گەرمەكا وەسا لى ھەى ئەو بشىن پىرىن دەمى سالى ژ دەرقە بىيىن ، و ب رەنگەكى گشتى مرۆقى بەرى دىرۇكى ھنگى قەستا شىكەفتى دەرى دەمى سەقايى دنیابى بى سار ، يان ژى ل سالى ھەمىي ، تىشى ئەو ھەوجەبى ھندى دەرىن كو ئەو جەھەكى بۆ ۋەھويانا خۆ بېيىن ، وشىكەفت باشتىرىن جە بۇ ئەو شىايىن ب دەست خۆ بېخن .

ھندەك مرۆقىن بەرى دىرۇكى شىكەفت بۆ خۆ كربونە جەھى ئاكجىبۈونى

پهرتۆکەك ئەگەر چەند يا مەزن ژى بىت نەشىت د ناۋ بەرپەرىن خۇ دا ھەمى تشتان ژ ۋان ئاكنجىيەن شكەفتان بىزىت ، و كەسەك نىنە بشىت وى سالۇخەتى بىنەجە بىكەت يىل نك وان ھەميان ھەى ، يان ب دورسىتى دىيار بىكەت كانى وان چاوا ھزر دكىر ، يان ھەست و بىير و باوھرىن وان ب چ رەنگى بۇون ، يان سەرۇبەرى ڙىبا وان چ بۇو ، ژ بەر كو ئاكنجىيەن شكەفتان نېمىسىن نەدزانى وان چو تۆمارنامە ل پاش خۇ نەھىلائىنە مروق بىشىت ئەڭۈرۈجخۇنىت و تىشىت بېقىت ژ وان بزانت ، وەھەتا سەدسالا بۇرى ژى كىم مروق ھەبۇون باوھر دكىر كو ل وان دەمىن كەۋنار يىن نو كە ئەم دېزىنى (بەرى دېرۈكى) ھندەك مروق ھەبۇون ل سەر روپى عەردى دەزىان .

و نو كە سەر سال ھندەك نىشان ئاشكەرا دىن ، زانىنین نوى ل دۆر ئاكنجىيەن شكەفتان ژ مروق فىن بەرى دېرۈكى دەگەھىنە مە . و ھندەك ژ ۋان نىشانان ئەو تشنن يىن مروق فى بەرى دېرۈكى بۇ خۇ چىكرين وەكى ئامىرەتىيەن ژ بەرى ھاتىنە دورستىكىن ، و وىنەيىن ل سەر دیوارىن شكەفتان ھاتىنە نەخشاندىن ، و ھەستىيىن گيائەوران يىن ھندەك ژى ژ كارتىيەكىرنا ئاگىرى بۇويىنە رەزى ، و دویر نىنە ئەق نىشانە ھەستىيىن مروق فىن بەرى دېرۈكى ب خۇ بن .

دېت بۆچوونىن بىپۇران د شرۇفە كرنا نىشانەكى ب خۆ دا ھەمى دەمان دگەل ئىك د رىككەفتى نەبن ، وەكى ئەگەر مە - بۇ غۇونە - بەرمابىيەن ئاگەرەكى دزفرىتە بەرى دىرۆكى د شکەفتەكى فە دېت دېت ئىك ژ بىپۇران فى چەندى شرۇفە كەت وېئىت : ئەو مەرۆقىن ل وېرى دېيان نەيىيا ھلەرنا ئاگەرى دزانى ، وچى گافا وان ۋىيەت دېيان وى ھلەن . ودېت ئىككى دى وى چەندى شرۇفە بىكەت كو ئاكنجىيەن ۋى شكەفتى ژ چاخى بەرى دىرۆكى ئىكجار نەزانىيە كانى چاوا دى ئاگەرى ھلەن ، بەلكى ب تنسى وان دزانى چاوا دى شىن سال بۇ سالى ودەست بۇ دەستى ئاگەرى ھېلىنە هل دەمى وان دېتى ژ چرىسىكە كا برويسىي يان پەقىنا فولكانەكى ئاگەرى بەربوويە دارستانەكى .

ھەر وەسا بىپۇر ل سەر دەستىشانكىدا وى دەمى ژى رېك ناكەشقى يى ھندهك رەنگىن مەرۆقى بەرى دىرۆكى بۇ جارا ئىككى ل سەر روبي عەردى پەيدا بۇوين ، وکەنگى وبۆچى پاشتى ھزاران سالان ئەو بريايە ونەمايە .

ژ بەر ۋى چەندى ئەو پەرتۆكىن بەحسى مەرۆقى بەرى دىرۆكى دكەن ھەمى - وئەۋ پەرتۆكە ب خۆ ژى ئىك ژ وانە - تۆمارە كا ئىكگەرتى ل دۆر ھندهك رويدانىن بەرى دىرۆكى نادەنە مە ، ودگەل ھندي ژى گەلەك تشت ھەنە بىپۇر ل سەر رېك دكەشقى ، بۇ غۇونە ئەو ل سەر ھندي رېك دكەشقى كو رەنگەكى دەستىشانكىرى يى ئاكنجىيەن شكەفتان ئەوئى ب ناشى مەرۆقى پەكىنى دەيتە ناسىن رۆزەكى ل نىزىكى پەكىنى بازىرى چىنى يى مەزن دېيا .

مرۆڤى پەكىنى

بەرى نىزىكى چارسەد ھزار سالان دەمى مرۆڤى پەكىنى ل باکورى چىنى دژيا سەقابىي دنبايى ل وى وەلاتى ژ نوکە گەرمەت بۇ و تەراتيا وى جەھى ژى پىر بۇو ، وئەو گىانەوەرەن كەھى يىن كۆم كۆم ل دەشتىن شىن يىن دەۋەرى دچەرىن ھەۋسوپىن وى بۇون ، وقان گىانەوەرەن بەرى دېرۇكى گەلەك رەنگىن ھەسپ و فىل و حىشتر و پەز و چىل و خەرتىتەن د ناڭ دا ھەبۇون ، ژېلى گىانەوەرەن شاخىن وان د بچويك و پان و فەرە ئەۋىن دېيىنى : پەز كويىقى يان خەزالىن مېرگان ، و گىانەوەرەن گۆشتىخور يىن لەش مەزن و ھۆۋە كى گورك و ھەرج و دەھبەيىن مەزن و كەتكىن دادىن وان وەكى شىران د تىز ، ئەۋىن وەكى پلنگان ب سەھم .

وئەم نزاپىن كانى لەشى مرۆڤى پەكىنى موى لى ھەبۇون يان نە ، بەلى ئەم درانىن كو سەرە وى چەندەكى يى بچويك بۇو ، وئەنیا وى گەلەك يا تەنگ بۇو ، وئەو ليقىن مەزن و ستوير يا دەھقىتە هنداشى چاھىن وى گەلەك وەكى وى بۇو يا دەھقىنە هنداشى چاھىن گورىلايى ، و درېزىيا وى وى پىچ گاڭ بۇون ، وپىيىن وى وەكى كەقانى دخوار بۇون .

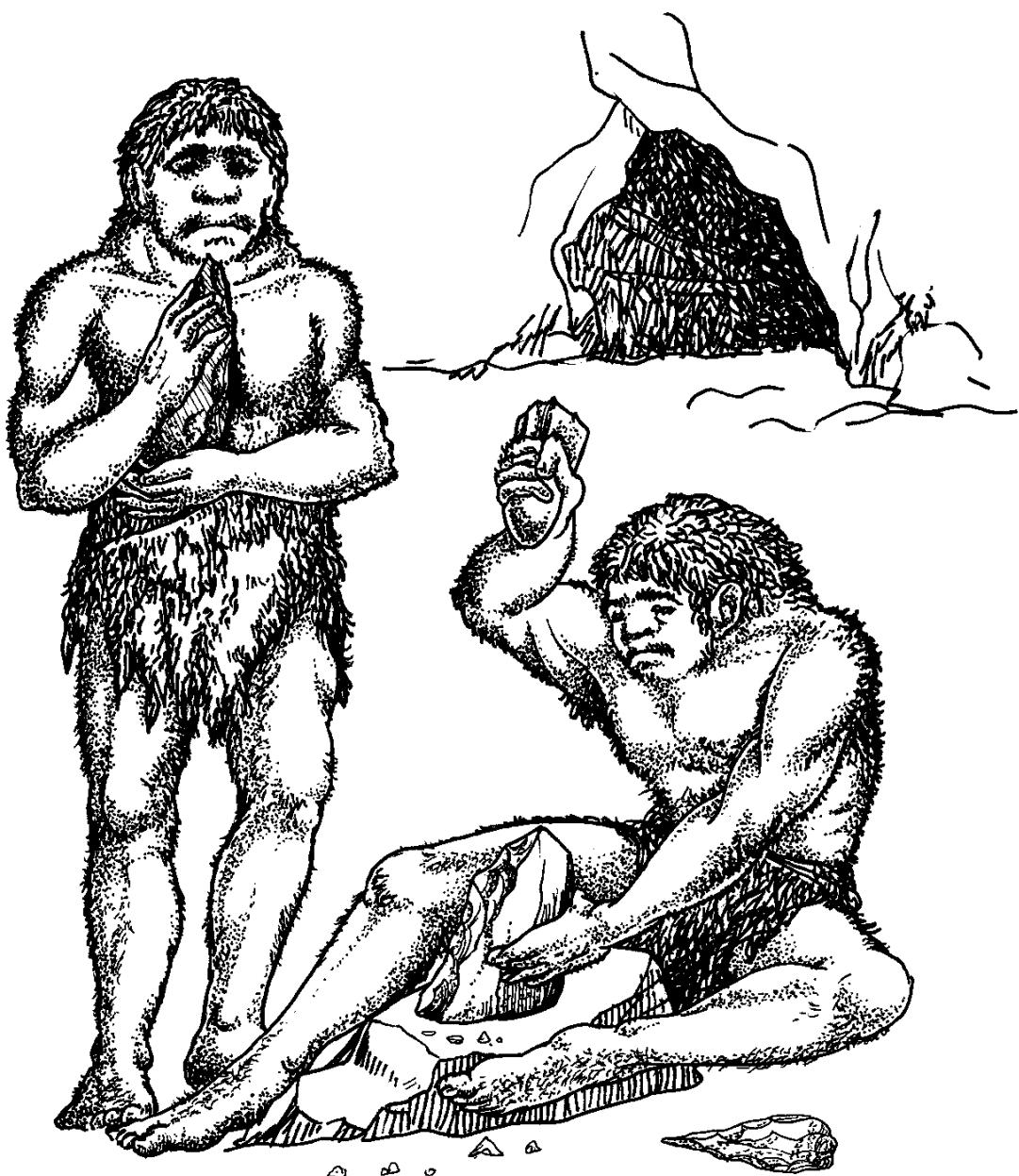
ودبىت كو ھندهك دەنگىن وەسا ژ وى دەركەفت بن كو ئاكىجىن دى يىن شەھفتى ژېلى وى تى گەھشت بن ، ھندهك دەنگىن رامانا خوارنى و مەتسىسى ژى بىنە فامكىن ، بەلى كەس نزانت كانى وى زمانە كى وەسا ھەبۇو كو مرۆۋە بشىت ب دورستى بىزىتى : زمان .

ووى فيقى وبەرى دى يى شىنكانى وەھر نىچىرە كا ل عەردى ب دەست كەفتبا و شىبابا بىگەت دخوار ، و دەمى چو نىچىر ب دەست نەكەفتىان دویر نىنە وى گۆشتى ھندهك كەسىن دى ژ مرۆڤىن پەكىنى دخوار .

وبى گومان مرۆڤى پەكىنى ھندهك جاران وەكى وان گىانەوەرەن درنە يىن ل دۆر و رەخىن وى دژيان دەاتە پىش چاڭ ، بەلى وى ھندهك كارىن وەسا دكىن گىانەوەران نەدشىا بکەن .

بۇ نەمۇونە : وى ئاڭر ب كار دئينا ، وئەو و خىزانى خۇ ب شەقى ل پاشت پەردىيە كى ژ گورىيى تەنا و رەحەت ژ گەفا وان گىانەوەران دما يىن كو بۇ خۇ ل نىچىرە كى دگەريان . و مرۆڤى پەكىنى ئامىرەت و چەك ژى دورست كەربۇون .

ودبست مهیوبینکی هندهک جاران دهست هاقيقیبه بهره کی سقک و بو هیرشا ل سهر دزمونی ب کارئينا بت ، ودبست هندهک جارین دی مهیوبینک گههشتنته هندی کو شفکه کا دریز پیخهمهت وهراندنا فيقی ژ چهقین بلند ب کاريښت ، بهلی مرؤفي په کيني پتر ژ في چهندی دکر ، وئهه شيا بوو خو ب چيڪرنا ئاميرهت وچه کان مژوييل بکهت بهري وي دهليقهي ياهو ب دورستي ههوجهى ڦان تشنستان بووی .

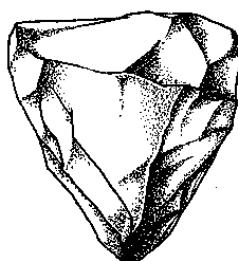
مرؤفي بهري ديروكى پيتشي ب بهرين رهق ههبوو دا ئاميرهتىن خوشى دورست بکهت

ونه ببوو مهيمونكهك جاره كى بو خول بهره كى بگهريست و ل نك خو هلگرت بو هندي نه كو
جاره كى ههوجه ببتي ، ونه ببوو روزه كى مهيمونكهك شفكه كا دريئر بكهته د دهستي خو دا چونكى
بهلكى ل ددهمه كى روزى ههوجه ببتي ، ومرؤف تاكه گيانهور ب فى رهنگى رهفاترى دكەت .

ئهم نزانين كەنگى يان چاوا مرؤفي پەكىنى دهست ب چىكىنا وان ئاميرەت وچە كان كربوو يىن وي
ب كاردئinan ، بهلى ئهم دزانين كو ئهو ب رېكە كى فيرى هندي ببوو بهره كى د ئىكى دى بهوسىت دا
لىقە كا تىز بى دى چى بکەت ، وئەگەر ئەۋەرە يى مەزن با ئهو دشيا وي وەكى بقىرى يان ساتورى
ب كار بىنت ، وئەگەر ئهو يى بچويك با وي وەكى چەقۇكە كى ب كاردئينا .

و وي بهرگەريان نه كر ئاميرەتىن خو يىن ليقىن تىز پېقە هەين ژ پرتىن بهرى گىچى بى پلۇخ
چى كەت بى كول دۆر ورەخىن وي هەدى د وان شكەفتان ۋە يىن ئهو لى ئاكىنجى بولو ، ئەوين ل وان
بانىيىن گىچى هەين يىن دكەفنه لايى باكۈرە چىنى ، بهلكى وي مرؤفي قەستا بنى ئىك ژ وان
رويباران كر يىن ل لايى ژىرى بى وان بانيان هەين ، وئەو ل هندهك پرتىن بهرىن رەق گەريا ، و وي
دىت كو ئەگەر ئهو پرته كا ۋى بهرى دبەرە كى دى يى رەق بهوسىت دى شىت ليقە كا تىز بو چى
كەت و وي كەته بقىرى يان ساتورە كا ب مفا ، وئەو پرتىن بهرى يىن ژ چىكىندا ئاميرەتى نوى
قەدپەشيان وان ژى مفا تىدا هەبۈو ، ودبىت مرؤفي پەكىنى سەرەن وان يىن تىز بو بولىدا چەرمىن سەتىزىر
يىن گيانهوران ، يان ژى بو كەلاشتىنەستىيە كى مەزن دا مەڙى ژى بىنتەدەر ب كارئينا بت .

مرؤفي پەكىنى ناگەھته وان توخمىن مرۇغان يىن ئەم مرۇقىن جىهانا مە يا نوى هەمى دگەھىنى ، بو
غۇونە : مەڙىي وى هندي مەڙىي مرۇقى نوکە يى مەزن نەبۈو ، بهلى ئاميرەتىن وي يىن ژ بهرى هاتىنە
دورستكىن هند ھىز وشيان دابووبى كو ئهو بشىت د وى جىهانى دا بىنت يابۇنەورەن گەلهك ژ وي
ب ھىزىتر و ب كەلهختىر لى هەين . وشيانا وي ل سەر دانانان ئاميرەتىن ئەو
ژ ئان بۇنەورەن دى بلندىتر لى كربوو ، وقى شيانى ئهو ژ هەڙى هندي كربوو ناشى « مرۇۋ » لى
بىنتەكرن .

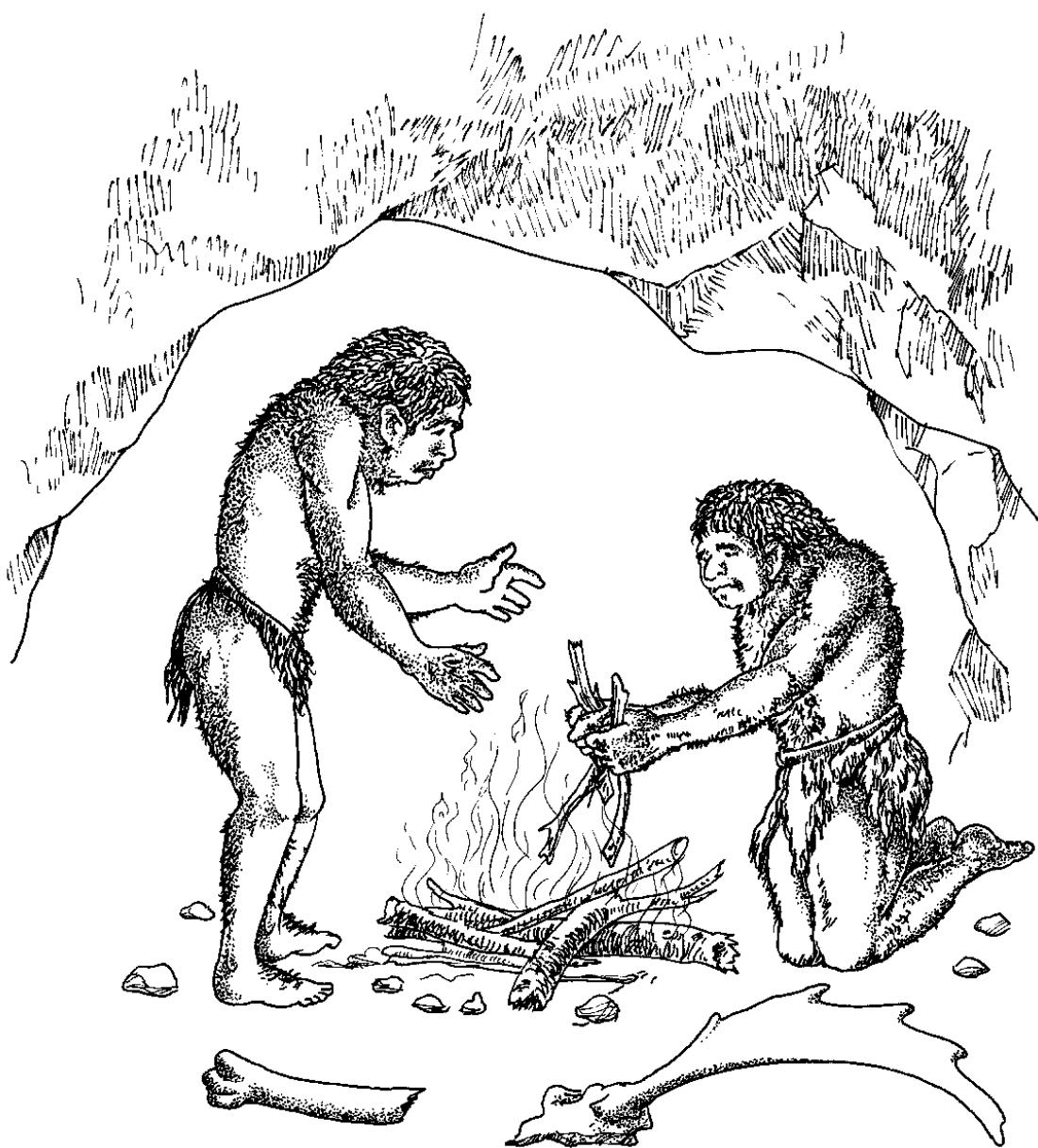
دیتنا به رمایین مرؤوفی شکهفتان

ئەگەر بۆ تە ھلکەفت جارەکى بچىھە شکەفتا زەلامى پەكىنى پاشتى ئەو ژى دەردکەفت ئىكسەر ، تو دى گەلهەك تشتان ژ وى زانى ، ئەفە ب دورستى وەكى كۆ تو دشىي گەلهەك تشتان ژ خىزانىن نوى بزانى ئەگەر تو بچىھە د خانىن وان فە پاشتى ئىكسەر ئەو ژى دەردکەفن ، ئەو گەلهەك رەنگىن بەرمابان وتشتىن سەير ل پاش خۆ دەھىلەن .

ل وى دەمى تو دچىھە د شکەفتى ۋە دى زانى كۆ زەلامى پەكىنى ئاگەر ب کاردئينا ، چونكى تو دى ھندەك پەرتىن دەبى سۆتى بىنى ، ونە دويىرە كۆمەكا رەش ژ ھندەك ھەستىن بۇوينە رەزى ژى ل عەردى پىس تو بىنى ، ھەر وەسا قانىن خوينى ئەوين ماینە ب ئامېرەتىن بەرى ۋە دى تە ل ھندى ئاگەھدار كەن كانى مرؤوفى شکەفتى چاوا گيانەورە دكوشتن وپرت پرت دكىن ودخوارن ! وئەگەر تو ژ بىپۈرەن تايىھەند بى ژ ھەستىن گيانەوران يىن بەلاۋ دى زانى كانى چ رەنگىن گيانەوران ل سەر دەمى وى پتر د بەلاۋ بۇون .

دېت تو چو نىشانان نەبىنى رەنگى چاھىن زەلامى شکەفتى يان مويى وى بۆ تە ئاشكەرا بکەن ، بەلى ئەگەر تە ھندەك مرؤوف دېت دى شىي رەنگى قەرقۇدەبى مرؤوفى پەكىنى دەستىشان كەى ، و كانى پىيىن وى د درېش بۇون يان دكورت بۇون ، و كانى سەرى وى بى مەزن بۇ يان بى بچویك بۇو ، ولهشى وى كانى بى درېش بۇو يان بى كورت بۇو .

وبى گومان مرؤوفەك نەشىت ئەفرۇ بچتە د مالا زەلامەكى شکەفتى ۋە بى ژ نوى ژ مالا خۆ دەركەفت بىت ، بەلكى ژ ۋى پتر ژى ئەفرۇ گەلهەك يا ب زەجمەتە ئەم بىشىن وان جەھان بىشىن يىن رۆزەكى مرؤوفى شکەفتى لى دەزيا ، وئەگەرا سەرەكى ياشى چەندى ئەو گوھورىنىن مەزن ب سەر پوېى عەردى دا ھاتىنە ژ ھنگى وەرە يى بۆ جارا ئىككى مرؤوف لى پەيدا بۇوى كۆ دېت ئەو بۆ بەرى پتر ژ نېف ملىيون سالان دزقىت .

مروفی پہ کینی ئاگر ب کارئینابوو

بهري پتر ژ نيش ملليون سالان وي چاخى دهست بىـ كريه يىـ كوي دېيىزنىـ : چاخىـ بهستىـ ، و بهري نيزىكىـ يازده هزار سالان ئەقـ چاخهـ بـ دويماهـ هاتـ يـ ، وـ رـ هـ نـ گـ لـ درـ يـ زـ يـاـ فىـ دـ هـ مـ يـ درـ يـ زـ چـارـ جـارـانـ كـۆـمـيـنـ بـهـسـتـىـ ژـ جـهـمـسـهـرـىـ باـكـوـورـىـ بـهـرـ بـ باـشـوـورـىـ ۋـهـ هـيـدـىـ هـيـدـىـ ۋـهـرـسـتـ بـتـ وـ ژـ كـۆـبـىـنـ چـيـأـيـانـ هـاتـبـنـهـ خـوارـىـ وـجـهـهـ كـىـ بـهـرـفـرـهـ ژـ عـهـرـدـىـ لـ ئـهـورـزـپـاـ وـئـاسـياـ وـئـهـمـريـكاـ باـكـوـورـ ۋـهـ گـرـتـ بـتـ ، وـسـتـوـرـيـاتـياـ تـەـخـدـيـاـ بـهـسـتـىـ لـ هـنـدـهـكـ جـهـانـ گـەـھـشـتـبـوـ چـهـنـدـ كـىـلـوـمـەـتـرـهـ كـانـ .

و پشتی ههر چاخه کی ژ ڦان چاخین بهستی سه قایه کی گهرم بُ دهمی هزاران سالان دهات ، و ل دهمی ٿی گهرمی ته خهیین بهستی دھلیان و کیم دبوون ، ل وی دهمی ئاڻا ئقیانوسین جیهانی بلند دبوو ، و د ئنجام دا شه د ناڻ باي دا زیده دبوو ومژ وباران مشه دبوون .

ل دهمی بهستی بهري و بیابان دبوونه دارستانین که سک ، پاشی دوباره دز فرین و دبوونه قه دمین مه زن یین خیزی ، پاشی رینیشانین گر و بانیان دهاته گوهارتن و که ڦر وئاخ ژ گر کان دهاته خواری و نهال تڑی دکرن ، وجوکین ئاڻی هندهک ریکین نوی بُ خو د زکی نهالین نوی دا ڦهدکرن ، وبهري هندهک رو بارین که ڦن دهاته گوهارتن ، بهلكی دبت هندهک ژ وان ئیکجار هشك بن ، و پیش وان ٿه هندهک رو بارین نوی ده رکهفت بن .

ل ڦی دهمی دریز هژماره کا گوهورینان ل ڦان شکه فنان دبوون یین مرؤُثی بهري دیروکی لی ئا کنجی بوروی و ل دُر وره خیین وان دڙبا ، بانین هندهک شکه فنان که فتن و دهرين وان هاته گرتن و ههتا ئه ڦر ڙی که س ب جهی وان نه که فتیه ، وهنده کین دی که فتنه بهر له هیین رو بیاران ، و گیره ته خهیه کی ل سهر ته خهیه کی ئهو تڑی کرن ، و ئهو ته خهیین گیره ئیک دو گرتن ووه کی که ڦری رهق بوبون ، و ل دریزیا سالان باي ئاخ هلگرت وئينا د شکه فتین دی ٿه ، ههتا دهرين وان یین کو پیشجی گافا دبلند و هسا ته نگ بوبون کو که سه کنه شیت تیرا بچته ڙور .

ويا بورویه عهدهت ههر جار هندهک شکه فتین مرؤُثی بهري بی دهستی بُ مه ئاشکه را دبن ، و هکی کو هریانا عه ردی هندهک جاران دهري شکه فتنه کا که ڦن بُ مه ڦهدکهت ، يان دهمی شکه فتنه کا دهمه کی دریز ڦهشارتی مای دکه فتنه ریکا پاله یین کانان .

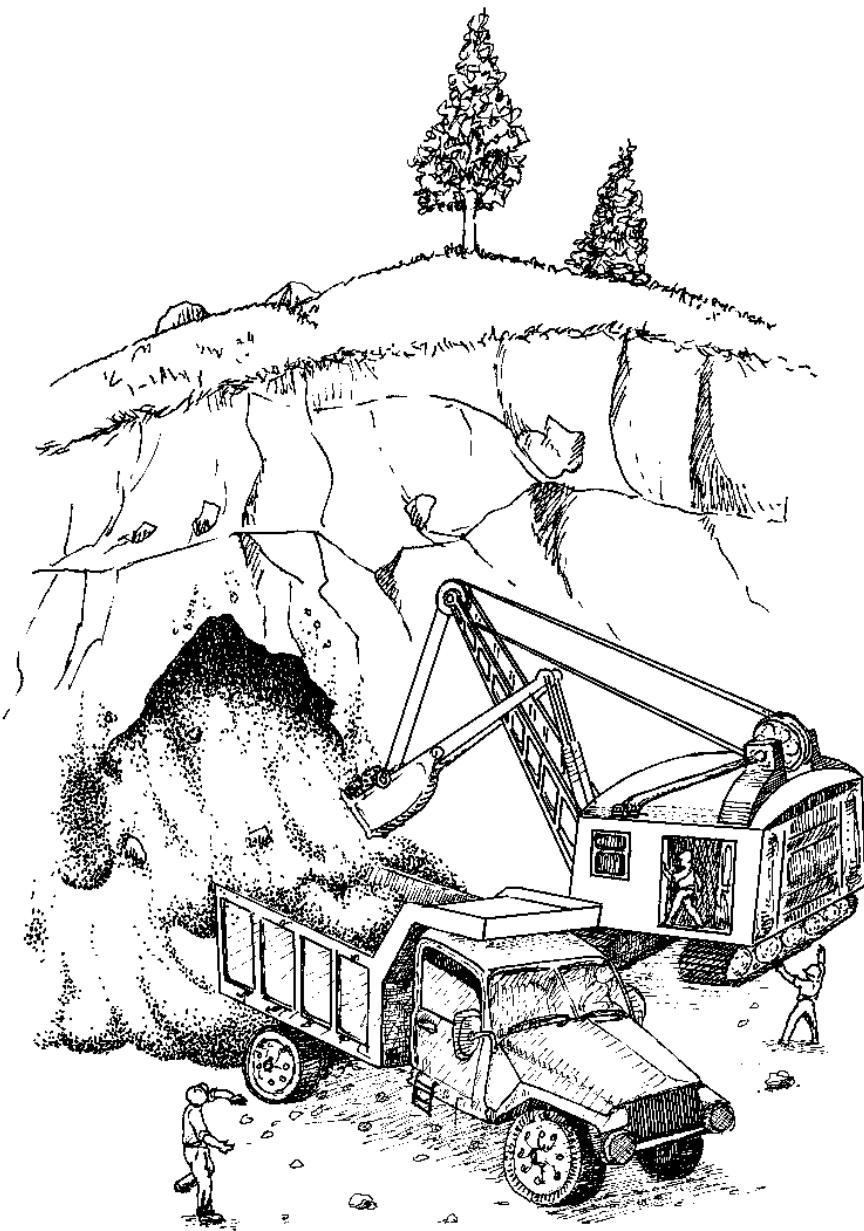
و پتریا وان ئامیره ټین مرؤُثی بهري دیروکی ژ بدري چیکرین هیشتا د بن ته خهیین ئاخی ڦه د ڦهشارتینه ، و دبت ئاڻی ئهو د گهل خو بر بنه هندهک جهین دو ٻر ڙ وان جهان یین دورستکه رین وان یین ئیکی لی دڙیان ، و خو ئه گهر ئه ڦم تشهه ڪ ژ وان ل ناڻ بیستانی جوتیاره کی ڙی بیین دهمی ئهول بهاري عه ردی خو ڏکیلت ئه مه نه شیین مفایه کی باش دهرباره وی مرؤُثی ڙی بیین بی ئهو چیکری .

ئه ڦه و پتریا ههستیین وان مرؤُثین ل دهمین بهري دیروکی ژ یاين پیشی بوبونه و نه ماينه ، چونکی ههستی زويتر ژ بهري پوچ دبن .

و ئه گهر مرؤُثی ئیکی هندهک ئامیره ت بُ خو ژ پویشی يان هندهک که رهستین دی یین پش دورست کر بن ، ئه ڦه تشهه ئهون یین زوی دبنه ئاخ و خولی ، و کويفکویی دبن ، و چو ل شوینی ناميست ، و ژ بهر ڦی ئه گهری هندهک راستی ههنه ل دُر مرؤُثی شکه فنان ئه نزانين ، و دبت ئه ڦو ده لیلان ڙی نه بینين یین کو پیچه ڪ زانینی ڙی بدهنه مه .

ل دهمى بهستي به فري گلهك جهين دوير ب لاي باشوري فه گرتبو

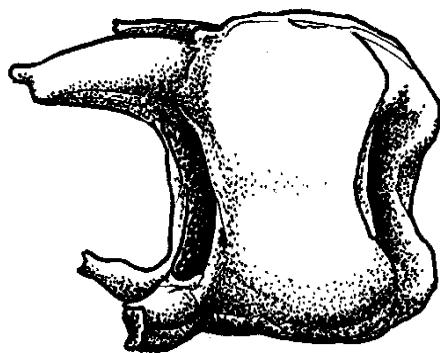
ژ نشکه کی ژه جهی ناکنجیبیونا مرؤفی شکه فتی هاته دیتن

وئه و تشتین مه ژ مرؤفی بھری دیرؤکی زانی ئەم نەشیاینە بگەھینى پشتى چەند سالە کان نەبت
ژ دويچوون و خۆ وەستاندنى .

قىيغا يَا فەر ئەوه ل سەرى نىشان ل نك مه كۆم بىت - و مە دىت ئەفە چەنداب زەھەتە - پاشى
پشتى نىشان كۆم دېن يال سەر مە ئەوه ئەم ب شرۇفە كرنا وان رابىن ، و ئەفە ژى كارە كى ب ساناهى
نىنه ھەمى گافان ، و تشتى ھەر جار چى دېت ئەوه بىپورەك بشىت بىزىت : ئەۋ پارچە يَا ھەستى پشکەك

ژ قه‌رقده‌بی مروفه کی بھری دیروکی بوو ، یان پارچه‌یه کا بھری یا خودان لیقہ کا تیز روزه کی کیره کا
مروفی شکه‌فتان بوو ، وئه بسپوریده ئەم دیتینی : هلکولین .

وئه گھر جو تیاره کا بھری لیقا وی تیز جاره کی د ناٹ بیستانی خو دا بیت هھر وھی دی
ھافیتھ لایه کی بیی ئهو هزر بکھت کو ئەف بھرہ کیرا هنده ک مرؤفین بھری دیروکی بوو .
ودویماھی پیشیه گله ک نیشان و دھلیل بینه کومکرن و ب رەخ ئیک ۋە دانان بۇ ھندى دا ئەم ب
رېکا وان بگھەھینه لایه کی ژ چیروکا دورست یا ئالۆزیا ژینی ل سەر عەردى ل دەمی بەستىي .
گله ک جاران د نافبەرا دیتانا دھلیلە کی و دەمی مفا وەرگرتنا ژ وی دھلیلی دا بی کو دبته
پشکە کا چارە سەری بۇ وی ئالۆزیا ژ میزه وەرە مايە ۋەشارتى ، سال وزەمان دبورن ، وئەفه
بوو یا ب سەری دھلیلی ئیکی ھاتى بی هەبۇونا مروفی پەكىنى سەلاندى .

چیروکه کا سهیر یا ددانه کی

نیشانا ئیکی ل سه ره بیرون مارو قی په کینی ب تني ددانه ک بو و چو ددی نه ! هر چنده گله ک سال د سه را بوریوون بی کەسەک راستیا وی ددانی بزانت .

ل سالا ١٨٩٩ ئەف ددانه دگەل کۆمە کا دی یا ددان وەستیین کەفن ل فروشگەها عەتارە کی چىنى ددانای بیون ، وعەدتى خودانى في فروشگەھى بیو وی هر جار ئەو هەستى و ددانین کەفن يېن ب دەست دکەفتى ل نك خۆ کۆم دکرن ، ودبىت هندەک جاران وی ئەو ژوان جۆتىاران ژى دکرىن يېن ئەو هەستى ژ ناڭ بىستانىن خۆ قىددان ، ووی دگۇته (مەعمىلىيەن) خۆ : ئەف ددانه دەمىي يېن ئەزىزەھايە کى مەزن بیون ئاگر ژ دەقى خۆ قەدپەشاند ، وئەگەر ئەو بىنە هېرمان دى بىنە دەرمانە کی ئیک وئىك و ب هېزز ، ووھ کى ھەمى عەتارىن دى ل دەفرىن چىنى ل وی دەمى گەلمەك مەعمىل دەتەنە نك وی و ب دله کى خوش بەھايىن مەزن ب وی رەنگى دەرمانى ئەزىزەھايى ددا .

رۇزە کى زەلامە کى ئەلمانى هاتە نك وەستى و ددان ل نك دېت ، وی ژى خواتى ئەو وان ھەمى ھەستى و ددانان بکرت ، وھر چەندە زەلامى ئەلمانى باوھر نەدکر رۇزە کى ژ رۇزان ئەزىزەھا هەبۈر ژى ، يان دەرمانى وی ئېشە کى چارە سەر دکەت ، بەلى وی تى ئىنادەر كو ئەف ددانىن کەفن يېن ل فروشگەھىيىن چىنيان ھەين ژ ددانىن وان گىانەوھرىن نوكەل عەردى ھەين مەزىترىن ، وھزا وی بۇ ھندى چوو كو ئەف ددانه دېت يېن هندەک گىانەوھرىن بھرى دېرۇ كى بن ، لەو هاتە سەر دلى زەلامى ئەلمانى كو دبت في ددانى بھائى خۆ ل نك وان زانايىن ھلکولىيان ھەبت يېن كو ۋە كۆلىنان ل سەر زېندهوھرىن کەفن دکەن ، و ژ بھر في ئەگەر بۇويە ئەو ل نك فروشگەها عەتارى چىنى راوهستا دا وان ھەستى و ددانىن ب دەست دکەفن بکرت ، وبيت بۇ وەلاتىھ کى خۆ بى د زانينا ھلکولىيان دا کار دکەت ، بکەتە ديارى .

ھەۋالى وی ب في ديارى كەيفخوش بۇو ، ونه وی ونه چو زانايىن دى ل وی دەمى ژىلى ھندەک زانىن ئىيم چو ژ مارو قى بھرى دېرۇ كى نەذانى ، هر چەندە ئەو دەمە کى درېز بۇو وان پتر ژ دەليلە کى ل سەر بیوونا گىانەوھرىن بھرى دېرۇ كى ب دەست خۆ ئىخست بۇو . ژ بھر في چەندى وی زانايى ب كەيفخوشى دەست ب ۋە كۆلىنى ل سەر كۆما خۆ يانوی يانوی یا ھەستى و ددانان كر ، و ل سالا ١٩٠٣ وی راپورتە کا درېز ل سەر في چەندى نېيسى تىدا به حسى نېزىكى سەد گىانەوھرىن بھرى دېرۇ كى كر يېن كو بھرى ھزاران سالان ل چىنى ژيان ، و دەليلە وی ل سەر وی

چەندى ئەمەستى وددانە بۇون ، وقى راپورتا وى دەمى دەركەفتى زانا ئاززاندىن هەتا گەلەك ژ وان چوونە چىنى ب وى ھېقى كۆ گەلەك ھەستىيەن گيانوھران وددانىن وان كۆم بىكەن . بەلى ژ نافبەرا سەدان ددانان يىن كۆ زاناييان ژ فروشگەھىن چىنيان كېپىن ددانەكى ب تى سەرنجا وان پتر راکىشا ، ووان باوھر نەكەر كۆ ئەو ددانى گيانوھرەكى يە ، وەسا تى نەبت - وەكى وان گۆتى - كۆ ئەو ددانى ھندەك مەيمۇينكىن بەرى دىرۋىكى بىن ھەتا وى دەمى كەسى تشتەك ژى نەدزانى ، وھزرا وان پتر بۇ ھندى چوو كۆ ئەو ددانەكى مروڻى بەرى دىرۋىكى بىن ، ووان گۆت : ئەگەر ئەم ددانە يى مروڻەكى بىن ، مەعنا وى ئەو مسوگەر ئەو مروڻل دەمەكى گەلەك كەفنتىر ژيايە ژ ھەر مروڻەكى دى يى بەرى دىرۋىكى بى دەليل ل سەرھەبۇنا وى ھاتىيە دىتن . وزاناييان پسيار ژ وى زەلامى ئەمانى كەر كانى ئەو ددان ل كىز جەھى ژ وەلاتى چىنى ھاتىيە دىتن ؟ وان ژ بەر ھندى بۇ دا ئەو ب خۇ بچىنە وى جەھى ول ھېشىتا دەليلىن ژ فى رەنگى بگەرىيەن ، بەلى وى زەلامى ئەم چەندە نەدزانى لەو كەسەك نەچوو چىنى دا ل دەليلەكى بگەرىيەت ل دۆر مروڻى بەرى دىرۋىكى ، چونكى كەسەك نەشىت بىزانت دى ژ كېقە دەست بى كەت ل قى وەلاتى بەرفەھ .

ل فروشگەها عەتارى كۆمەكا ھەستى وددانىن كەفن ھەبۇن

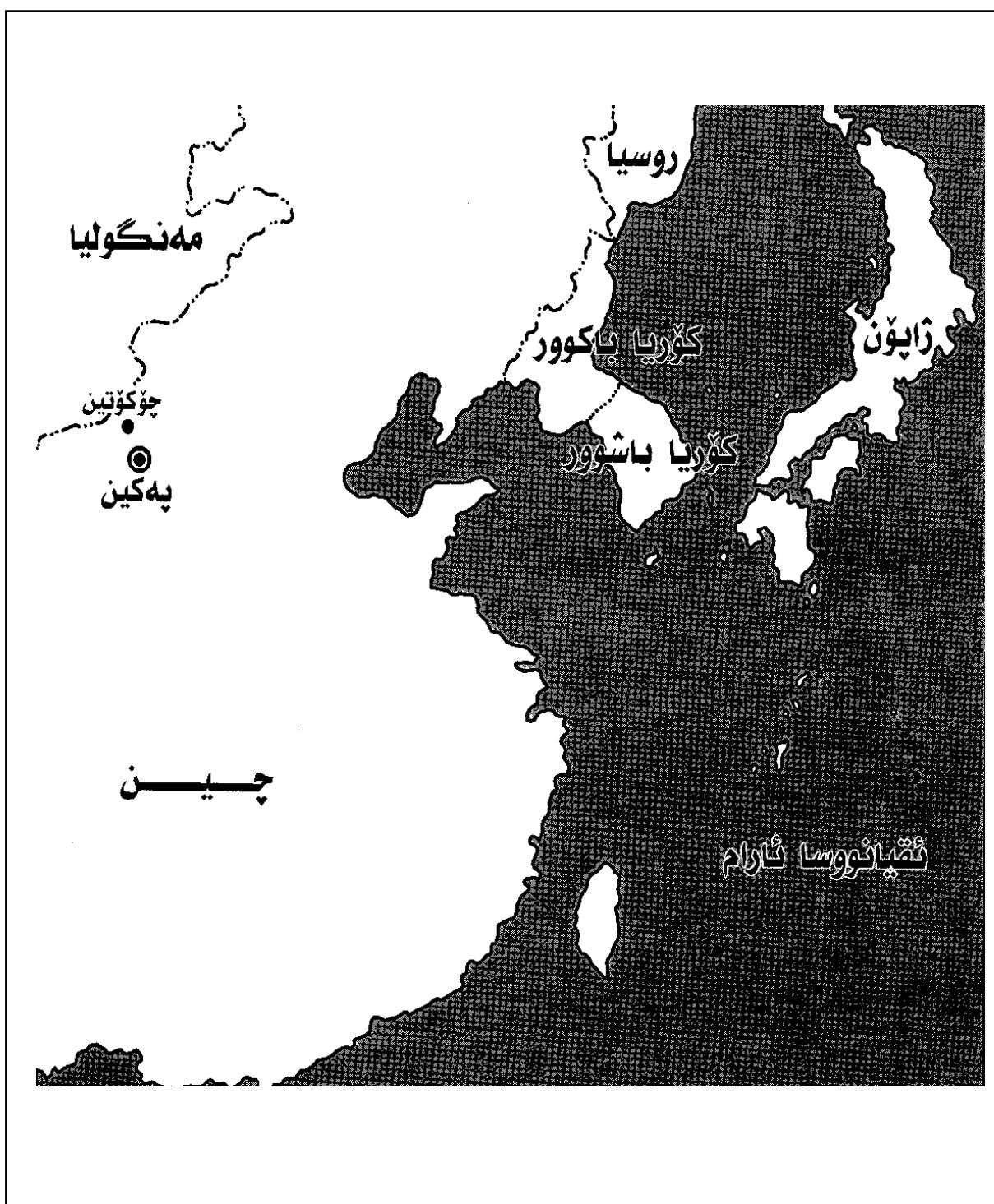
و ب بورينا دهمى نيزىك بول ئەۋ ددانى غەریب بىتە ژېرىكىن ، پاشى پشتى ديتنا وي ب بىست سالان جيۆلۈچىي سويدى ج . جىنر ئەندىرسۇنى دوباره بىرا خۆلى ئىناۋە .. ئەندىرسۇن چوو چىنى دا هارىكاريا جيۆلۈچىي چىنى بىكەت د قەكۆلىنىن وان دا ل دۆر سامانى مەعدهنى بى وهلاتى وان ، وكارى ئەو بول ئەو بچت ل كانان بگەرىيەت ، ووئى پى خوش بول وەك ئارەزو ئەو ل ھلکۆلىنان ژى بگەرىيەت ، ول وي دهمى ئەول كانان دگەرىيا وي گەلەك ھەستىيەن كەفن دىيتىن ، وپشتى وي باش بەرى خۆ دادايى نىشانەكا وەسال سەر ددانى كوب دورستى ب وي جەھى بىكەفت يى ئەو ھەستى لى ھاتىيە دىتن ، چونكى دبت ھندهك زانا ھەوجهىي ھندى بىن كو دوبارەل وي جەھى بگەرىيەن ، پاشى چى تشتى وي دىتى وي ھنارتە زانىنگەھە كا سويدى دا بىسپۇرەن زانىنا ھلکۆلىنان قەكۆلىنىن خۆل وي جەھى ل سەر بىكەن .

ول سالا ۱۹۲۰ ئەندىرسۇنى ھندهك كانىن گىچى سەح دىكىن ل جەھەكى دېيىن : چۆكۆتىن ، ئەوي نېي دوير ژ بازىرى پەكىنى (بىنجا نوكە) ل باكۇورى چىنى ، ووئى دىت ھندهك دورز د ناڭخىزى سۆر دا ل بانيا گىچى ئەوا ب رەخ وي جەھى ۋەھەنە ، وقى چەندى ئەو پال دا كو ھزر بىكەت ئەۋ دورزە بەلكى رۆزەكى ھندهك كون يان شەكەفت بن د نىقا بەرى گىچى بى پىتى دا ، و ب بورينا دهمى ئەو شەكەفت ب ئاخا سۆرا باى د گەل خۆ ئىنایا تىرى بىن ، ووئى گۆت : ئەگەر ئەو رۆزەكى شەكەفت بن نوكە گەلەك رەنگىن ھەستىيەن گيانەوەرەن كەفن لى ھەنە و د بن قى ئاخا سۆر فە دەھشارتىنە ، وەھر زوى وي ژ پالەيان خواتى ئەو ھلکۆلىنى ل قى جەھى خىزەسۆرى بىكەن .

و گومان بول راستى ، وياب ساناهى بول - پشتى ھلکۆلىنا قى دەقەرى - بىتە زانىن كو ئەو ھندهك شەكەفتىن د كەفرىن گىچى را بولۇن و عەردى وان ب ھەستىيەن گيانەوەرەن بەرى دىرۇكى ھاتبۇونە رائىخىستن ، وئەندىرسۇنى ئەۋ ھەستىيە ژى ھەمى كۆمكىن و ھنارتە سويدى ، ودەمى وي ئەو ليكداين دا وان بەھنېرت وي دىت ھندهك ژ وان ب رەنگەكى غەریب دشکەستىيە و ھندهك دەھرەشىنە ، ووئى پسيار كر : تو بىزى ئەو ژ گرانيا خىزى كەفتىيە سەر ھەرېن ؟ وي ئەۋ چەندە دوير دىت ، يان تو بىزى دەھبەكى مەزن ئەو لەقدابىن ؟ ئەۋ چەندە ژى وي دوير دىت ، چونكى ئەگەر ئەو ژ گرانيا ئاخى يان ژ لەقدانى دەھبەكى ھەرسىبان ئەو نوكە ب قى رەنگى نەدبۇون ، لەو ھزرا وي بول ئەو كو بەلكى ئەو ژ لېدانا چويقەكى يان بەرەكى د دەستى مەرۇفەكى بەرى دىرۇكى دا وھ لى ھاتبىت .

وەھر زوى وي تىشەكى دى تى ئىنادەر ، وي دىت ھندهك پېتىن لېش ژ بەرى كوارتر د ناڭ ئان ھەستىيان دا ھەبۇون ، وئەو عەجىبگەرلى ما كانى بەرى كوارتر ھاتىيە د شەكەفتىن بانيا گىچى ۋە ، نەخاسىم وي دزانى كو بەرى كوارتر و بەرى گىچى پىكەفە ل جەھەكى كۆم نابىن ، بەلى وي زانى كو دېيت كوارتر ژ ھندهك جەھىن دى ھاتبىتە د شەكەفتان ۋە .

مهنده‌هوشیا ئەندرسونی زىدەتر لىّ هات ، چونكى وي دزانى كو گيانه‌وهر بەر و كەفران ژ جەھەكى بۆ ئىكى دى هل ناگرن ، و مادەم گيانه‌وهران كوارتز ژ جەھەكى بۆ ئىكى نەبرىيە ، و مادەم كوارتز ب رەنگەكى سروشى نەھاتىيە د شەكتەن قە ، دېت مەۋەت ل دەمەكى ژ مىزە ئەو ئىنابىتە د شەكتەن قە بەرى كو ئەو ب ئاخەسۇرى يىنە داگرتەن .

ئەندىرسۇنى گۆته خۇ : دو ئەگەر وى ھەنە باودىيا وى بىنەجە بىكەت كو مروۋە د شىكەفتىن بانىا گىچى ۋە دېيان ل وى دەمى گىانەوەرىن بەرى دېرۈكى دېيان ، ئەگەرا ئىيکى : ھەبۇونا ھەستىيەن ھەرىشى ب رەنگە كى غەرېب ، وئەگەرا دۇوى : ھەبۇونا بەرى كوارتز .

و دەمى بىرا وى ل وى ددانى ھاتى يى وى گوھ لى بۇوى ، ئەوى ژ وەلاتى چىنى بۇ ئەمانىيەت ھاتىيە ھنارتن و ل بەر بسپۇران بەرزە بۇوى ، وى پىيار ژ خۇ كر كانى دېت ئەۋ ددانە يى مروۋە كى بىت ؟ و كانى دېت ئەۋ ژ ئىيک ژ ۋان شىكەفتىن گىچى ھاتىت يىن ئەو كارى لى دەت ل چۆكۆتىنى ؟ و ئەندىرسۇنى ب خۇ نەشىا بەرسقان ۋان پىياران بىدەت ، بەلى وى ھزركر كو بەلکى ئەو بەرسقى د وان شىكەفتىن چۆكۆتىنى يىن كەفن ۋە بىبىنت يىن بسپۇرە كى ۋە كۆلىيەن مروۋە كى دېتىن ، و ئەندىرسۇن نەدشىا زەھەتا وى چەندى ب ستوپى خۇ ۋە بىگەت ، بەلى ژ باشىا ئىغبالا وى بۇ كو وى كەسەك ناسى دشىا وى تىشتى بىكەت يى وى دېت ، ھەر وەسا وى گەلەك حەز ژ زانىنان ژى دەر ، و ب ۋى ရەنگى ئەندىرسۇنى كاغەزەك بۇ ئىغار كرويجەرى كو زەلامە كى پىشەسازىي سويدى يى دەولەمەند بۇ ھنارت ، وھزرا خۇ بۇ شرۇۋە كر ، و كانى بۇچى ئەو ھزر دەت كو بەلکى شىكەفتىن چۆكۆتىنى تىتە كى وەسا لى ھەبت بىتە جەپ پۇيەتە پىكىرنا جىهانى ھەمىي ، و كاغەزا ئەندىرسۇنى كار د كرويجەرى كر ، لە وى دكتورى شارەزا ئۆتۈ زدانسىكى ھنارتە وەلاتى چىنى .

و سەرەت زدانسىكى كەفته د شۆلى را ، وھەر زوى وى گەلەك ھەستىيەن گىانەوەرىن بەرى دېرۈكى دېتىن ، و كەيە ئەندىرسۇنى گەلەك ھات دەمى وى دو ددان دېتىن وەسا يا دىار بۇ كو ئەو يىن مروۋە قانە ، وئەو گەلەك وەكى وى ددانى بۇون يى بەرى چەند سالە كان ژ فرۇشكەھە كا عەتارىي يى چىنى ھاتىيە كېپىن .

و ل سالا ۱۹۲۶ دەمى ئەۋ دېتىن زدانسىكى ھاتىيە را گەھاندىن ، ژ نشىكە كى ۋە چۆكۆتىنى زانىيەن زىندهوەرىن كەفن ژ ھەمى لايىن جىهانى ب لايى خۇ ۋە كىشان ، وشارەزا ژ گەلەك وەلاتان - ژ چىنى ب خۇ ژى - قەستا دەۋەرا شىكەفتان كر دا پىشكەدارىي د كارىن لىگەرپىان و ۋە كۆلىنى دا بىكەن ، وھىزە كا مەزن ژ زەلامان ب كارى پەخاندىن ورَاكىرنا كۆمىيەن ئاخەسۇرا رەق رابۇن ، ووان ب رەنگە كى وەسا ئەو ئاخ مۆخلەك كو ددانەك يان پىرە كا ھەستى ژ دەستى وان دەرنە كەفت .

و ل سالا ۱۹۲۷ ددانە كى دى ھاتە دېتىن ، ھنگى سەرۇكى كۆما نىف دەولەتى ياكول دەۋەرا شىكەفتان كار دەر دكتور دافىيدسن بلاك قانع بۇ كول دەمەن بەرى دېرۈكى مروۋەل چۆكۆتىنى دەزىيا ، ورېزگەرتەن بۇ وى بازىرىي مەزن يى دەفتە نېرىكى ۋە دكتور بلاكى ناثى وى كەر « مروۋە پەكىنى ». .

ھەر زوى رۇژنامە و كۆثاران ناۋ و دەنگىن مروۋە پەكىنى گەھاندىن ھەمى كنارىن گۇيا زەمىنی .

ڦهديتنا ههستيئن پيشيان ل شكهفتہ کي ل نيزيکي په کيني

هندوک شارهزاين دی یئن دكتور بلاکي دناسين بو وي باوهري چونون کو هندوک ههستيئن ههروشی ويرتئن کوارتسز بھس نين بنه دھليل ل سهر ههبوونا مرؤثي په کيني ، بهلي دكتور بلاکي پويته ب وي چهندئ نه کر وئه و بي پشتراست بوو کو هيشتا دھليل ل سهر ٿي راستيئ دی پهيدا بن .

ول سالا ۱۹۳۷ءی چاپاني چين دا گير کر ، بهلي ئهو شهر وجهنگين پشتی هنگي هاتينه کرن
کار ل چوکوتيني نهراو هستاندن ول نيزيکي په کيني کومه کا ههستيin مروقهي په کيني يين زيده تهنا ل بهر
دهستيin چينيان ب خو مان ، ههتا سالا ۱۹۴۱ دهمي نيشانين ههبوونا گهفي ل سهر فی گلتواري
ئاشكەرا بووين هنگى بريار هاته دان ئهو بق و هلاتين ئيکگرتى بىنه ۋە گوهاستن ، و پشتى بورينا دو
رۇزان و بهرى كو ئهو دهسته کا دهريايىي يا ئەمرىيکى ئهوا ب جهئىانا ۋى كارى بق ھاتىيە هلپسارتىن
بگەھتە سەر پشتا وى گەميا ئەمرىيکى يا كول بھر ليقىدا ئاڭلىكىن ھېقىدا وان ، ژئەنجامى ھېرىشا چاپاني
ل سەر بەندەرا بېرل ھاربۇر ئەمرىيکا ژى دەست ب شەرى كر و دەسته کا دهريايىي يا ئەمرىيکى بهرى ژ
چيني دەركەفت ھاته گرتن ، وئهو تشتى د گەل وان ھەمى كەفتە دەستى نەياران ، و ھەستيin مروقهي
په کيني يى بەرى دىرۇكى بى سەر وشىن بۇون ومه قدت تشنەك ژى نەزانىيە ، ئهو شوينوارىن نەئىنە
بهاکرن ، يىن كو د چانتى سەرۇكى دەسته کا دهريايىي دا ھاتينه ۋەشارتن وەكى دەھيتە گرتن .

تو بیزی لهشکه‌ری چاپانی ئەو هافیت بن دەمی چانتین دەریاچانان تالان کرین ؟ یان ژی ئەو بۆ
گەمیه کا چاپانی ھابنە ۋە گوهاستن و توپەك ۋى كەفت بت و د ئاڤى دا ھابتبە نقوکرن ؟ ب راستى
كەسەك نزانت کانى چ چىيۇو يە .

و ژ ئىغبala باش قالبىن گىچى بۆ پتريا وان هەستىيان ھاتبۇونە دورستكىن ، وئەو قالب بۆ زانايانە ژ دەرۋەسى ۋەلاتى چىنى ھاتبۇونە هنارتىن ، وەهەتا ئەقىرۇ ڙى ئەو قالب دپاراستنە وجەي ۋەكولىينا زانايانە ل گەلەك ۋەلاتان ، وزانايان ب رېكە كى ھەستىيەن قافى سەرى ئىخستىنە بەرىيەك ، پاشى ھندەك قالب بۆ قافى ھەممىي چىكىن ، و تەخەيا تەقنى يا وەكى رەنگى گۆشتى و گەھان ب سەر ئان قالباندا گىرت ، دا ئەو مەرۆشقى پەكىنى وەكى وان ھزركرى بىننە پىش چاڭ ، و ب ۋى رېكى ۋە ژ ئان قالبان يىيەن وان ھەستى

و ددانان داریتین ههر سال هندهك زانينهن زيدهتر ل دور وان مرؤفين بهري نيزيکي چارسهه هزار سالان ل تشوکوتيني ژيان ب دهست خو دئيختن .

ئهو ددانى ((ئەزدەهايى)) يى كول سالا ١٨٩٩ ژ فروشگەه کا چينى يا عەتاريي ھاتىه كرپىن ، چىرۇكە کا درېز يى هيشتا ب دوعاهى نەهاتى دهست بى كر .

ب ۋى رەنگى زانىيان هزرا رەنگى مرؤڤى پەكىنى كر

مرۆڤى نياندرتال

ئەو نىشانىن كۈ د شىكەفتان ۋە ھاتىنە دىتن گەلەك تشتان ل دۇر مروقە كى دى بى بەرى دىرۇكى دەگەھىن ، ئەو مروقى ل دەمى پاشىي د شىكەفتان ۋە ژيائى ، مروقى نياندرتالە .

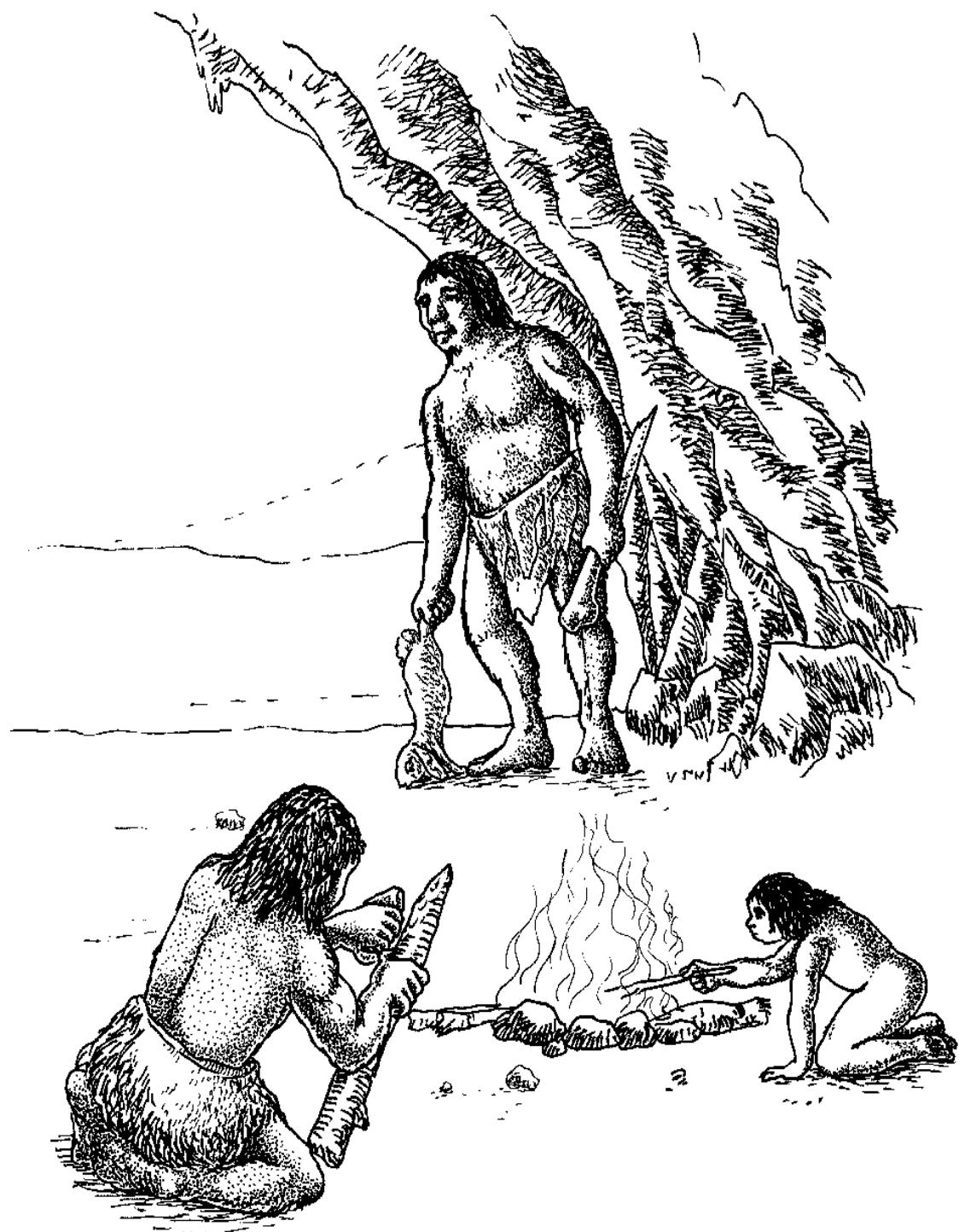
بەرى نىزىكى سەد و چىل ھزار سالان ، و بەرى بەستى بەر ب باشۇورى ۋە بېچت ل چاخى دويىماھىي ژ ھەر چار چاخىن بەستىي ، ھندەك مروقۇ ۋە ۋەنگى ل چەند جەھە كان ژ جىهانى بۇ دەمە كى نە يى كىمەت ژ حەفتى ھزار سالان دېيان ، و نوکە ئەم دزانىن كۈ ئەول باشۇورى ئەورۇپا ، و باكۇورى ئەفرىقيا ، و ل وان وەلاتىن دەكەفە رۆزھەلاتا دەريايى ناھىيە دېيان ، و دېت كۈ ئەول ھندەك جەھىن دى ژى ژيابىن بەلى ھەتا نوکە مە چو شوينوارىن وان لى نەدىتىن .

ومروقى ۋى دەمى ، يى كول ۋان جەھان ژيائى ب ناڭى مروقى نياندرتال ھاتە ناسىن ، ژ بەر كۈ ئىكەمەن ھەستى بى ۋەنگى مروقان ھاتىنە دىتن ل نەھالە كا بچوپىك ل ئەمانيا ياكو دېئىنى نەھالا نياندرتال بۇو .

ومروقى نياندرتال ژى وەكى مروقى پەكىنى پىتر ب بەر بەزىن كورتىي ۋە دچوو ، و دېت درېزىيا وى بەھۆستە كى يان دوowan ژ پىنج گافان زىدەت نەبت ، وەردۇ زەند وباقىن وى دكۇرت وستوپۇر بۇون ھەر وەسا ھەردۇ دەست و پىيىن وى ژى ، و گەرددەنا وى ژى ياكورت بۇو ، بەلى دېمى وى بى درېز بۇو و دەفنا وى يامەزىن بۇو ، و ئەرزىنەكەن دەپتى دا يادىشى بۇو ، و ئەنەنەن دەپتى دا يادىشى بۇو .

و د تىشىتە كى دا مروقى نياندرتال گەلەك يى دويير بۇو ژ مروقى پەكىنى ، ئەو ژى ئەقەپە قەبارى مەژبى وى ھندى مەژبى مروقى نوی بۇو .

و دەمى مروقى نياندرتال بۇ جارا ئىكەنلى ئەورۇپا پەيدا بۇوى ، سەقا ل وېرىي بى خۆش و گەرم بۇو ، پاشى ل درېزىيا ھزاران سالان ھېيدى با سار بۇو ، دەمى پەتىن بەستىي ل درېزىيا چاخى بەستىي بى چارى دەست ب بەلاپۇونى كرین ، پاشى دەمى بەستى پىچە كى حەلىيە جارە كا دى سەقا گەرم بۇو فە ، و دوبارە سار بۇو ۋە دەمى بەستى جارە كا دى ب لايى باشۇورى ۋە چووى ، و ژ بەر وى يەكى ساربۇونا باى ل درېزىيا سەدان كىلۆمەتران دۇوار بۇو .

گەلەك خىزانىن نىاندرتالىان د شىكهفتان قە دېيان

و رهنجي وان گيانه و هران ييـن مـروـقـيـ نـيـانـدـرـتـالـ بـ نـيـچـيرـاـ وـانـ رـادـبـوـوـ ژـيـ دـ گـهـلـ سـهـقـايـيـ دـنـيـايـيـ هـاـتـهـ گـوهـرـينـ ، وـدهـمـيـ سـهـقـاـ يـيـ گـهـرمـ ئـهـوـ بـ نـيـچـيرـاـ وـانـ گـيـانـهـ وـهـرـانـ رـادـبـوـونـ يـيـنـ كـوـ لـ دـوـرـ وـرـهـخـيـنـ وـانـ دـ ژـيـانـ ، دـ نـاـفـ دـارـسـتـانـيـنـ دـارـ بـهـرـيـ وـگـويـزـانـ دـاـ يـيـنـ كـوـ لـ وـىـ دـهـمـيـ هـهـيـنـ ، وـهـكـيـ هـهـسـپـيـنـ كـويـشـيـ وـگـاـ وـبـهـراـزـ وـخـهـزـالـيـنـ سـوـرـ وـ هـرـچـانـ .

وـدهـمـيـ سـهـقـاـ سـارـ بـوـوـيـ وـدارـسـتـانـ هـشـكـ بـوـوـيـنـ ئـهـ گـيـانـهـ وـهـرـهـ بـهـرـ بـ باـشـوـورـيـ ۋـهـ رـهـقـيـنـ ، لـهـوـ مـرـوـقـيـ نـيـانـدـرـتـالـ دـهـسـتـ بـ نـيـچـيرـاـ وـانـ گـيـانـهـ وـهـرـانـ كـوـ يـيـنـ كـوـ حـهـزـ ژـ سـهـرـمـايـيـ دـكـهـنـ ، يـيـنـ كـوـ هـاـتـيـنـهـ قـيـ هـهـرـيـمـيـ وـهـكـيـ روـيـقـيـنـ بـهـفـرـيـنـ (ـجـهـمـسـهـرـيـ)ـ وـپـهـزـ كـويـشـيـ وـمـامـوـسـيـ مـهـزـنـ .

وـبـىـ گـومـانـ هـمـرـ نـيـچـيرـهـكـ وـهـكـيـ ئـيـشـارـهـتـهـ كـيـ بـوـوـ كـوـ خـوارـنـهـ كـاـ مـهـزـنـ هـهـيـهـ يـاـ كـوـ چـهـنـدـ خـيـزـانـهـ كـيـنـ نـيـانـدـرـتـالـيـانـ لـ سـهـرـ دـزـيـانـ وـ پـيـكـفـهـ نـيـچـيرـ دـكـرـنـ ، فـيـجاـ وـانـ جـرـيـسـكـهـ كـاـ هـلـكـرـيـ ژـ ئـاـگـرـيـ دـ گـهـلـ خـوـ هـلـ دـگـرـتـ وـهـمـيـ گـافـانـ دـ خـانـيـيـنـ خـوـ يـيـنـ بـچـوـيـكـ فـهـ دـهـيـلاـ هـلـ ، وـزـهـلامـ وـژـنـ وـزارـوـكـ لـ جـهـيـ وـىـ نـيـچـيرـاـ هـاتـيـهـ گـرـتـنـ كـوـمـ دـبـوـونـ ، وـئـاـگـرـهـ كـيـ مـهـزـنـ هـلـ دـكـرـ وـنـيـچـيرـاـ خـوـ لـ سـهـرـ دـبـراـشتـ ، وـپـيـشـتـيـ ئـهـوـ ژـ خـوارـنـاـ گـوشـتـ وـمـهـزـيـ وـىـ يـيـ نـهـرـمـ دـ نـيـقاـ هـهـسـتـيـانـ دـاـ دـاـ خـلاـسـ دـبـوـونـ ، تـشـتـيـ ژـ بـهـرـ دـمـاـ وـانـ دـ گـهـلـ خـوـ دـبـرـهـ مـالـيـنـ خـوـ .

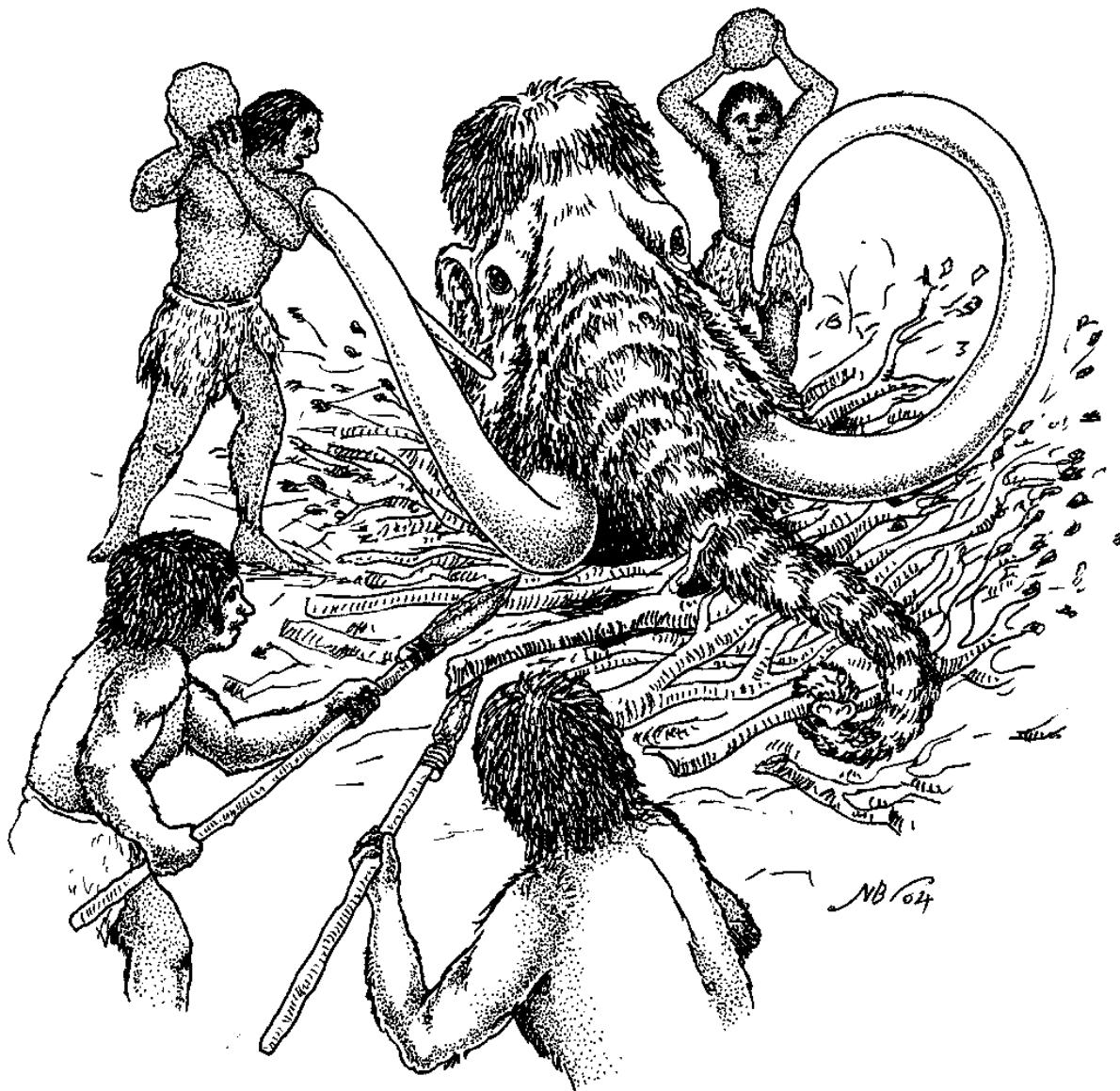
وـدـفـياـ مـرـوـقـيـ نـيـانـدـرـتـالـ گـهـلـهـ كـيـ زـيـرـهـكـ وـچـهـلـهـنـگـ باـ دـاـ بـشـيـتـ م~امـموـسـيـ م~هـزـنـ بـگـرـتـ ، وـلـ بـهـرـ وـىـ يـاـ بـ سـاـنـاهـيـ بـوـوـ هـرـچـهـكـاـ م~هـزـنـ ژـ هـرـچـيـنـ شـكـهـفـتـانـ بـكـوـزـتـ نـهـخـاسـمـ لـ وـهـرـزـيـ زـفـسـتـانـيـ دـهـمـيـ ئـهـ گـيـانـهـ وـهـرـ دـچـوـونـهـ شـكـهـفـتـهـ كـيـ فـهـ هـهـتـاـ زـفـسـتـاناـ وـانـ يـاـ درـيـزـ بـ دـوـيـاهـيـ دـهـاتـ .

وـئـهـگـهـرـ خـودـانـيـ ئـيـكـ ژـ ڦـانـ خـيـزـانـانـ هـهـجـهـيـ خـوارـنـيـ بـياـ دـاـ چـتـهـ شـكـهـفـتـهـ كـاـ هـرـچـانـ وـ گـيـانـهـ وـهـرـهـ كـيـ ژـ وـانـ يـيـنـ خـاـفـ بـوـوـيـنـ بـ سـاـنـاهـيـ دـاـ فـهـ كـوـزـتـ ، وـهـكـيـ جـوـتـيـارـيـ نـوـيـ يـيـ كـوـ دـچـتـهـ دـ كـوـتـانـاـ بـهـراـزـانـ فـهـ دـاـ ئـيـكـيـ ژـ وـانـ فـهـ كـوـزـتـ .

وـدـبـتـ ژـ قـيـ چـهـنـدـيـ ئـهـ گـهـرـاـ هـهـبـوـنـاـ هـهـسـتـهـ كـاـ تـايـبـهـتـ بـهـرـاـبـهـرـ هـرـچـانـ لـ نـكـ هـنـدـهـكـ خـيـزـانـيـنـ نـيـانـدـرـتـالـيـانـ ئـاشـكـهـرـاـ بـيـتـ ، وـمـهـ هـهـبـوـنـاـ قـيـ هـهـسـتـاـ تـايـبـهـتـ بـ هـنـدـيـ زـانـيـهـ چـونـكـيـ وـانـ هـثـمـارـهـ كـاـ مـهـزـنـ ژـ ڪـلوـخـيـنـ هـرـچـانـ دـ هـنـدـهـكـ شـكـهـفـتـيـنـ تـايـبـهـتـ فـهـ كـوـمـ دـكـرـنـ وـ بـ رـهـنـگـهـ كـيـ جـوانـ دـدانـانـهـ سـهـرـيـكـ ، وـهـنـدـهـكـ جـارـانـ وـانـ ئـهـوـ كـلـوـخـ دـكـرـنـهـ دـ هـنـدـهـكـ تـشـتـيـنـ وـهـكـيـ سـنـدـقـيـنـ بـهـرـيـ دـاـ ، وـديـارـهـ وـانـ هـنـدـهـكـ پـهـرـستـنـ وـڪـارـيـنـ دـيـنـيـ لـ دـوـرـ وـانـ هـهـسـتـيـانـ دـكـرـنـ ، وـتوـ بـيـزـيـ مـرـوـقـيـ نـيـانـدـرـتـالـ پـهـرـستـناـ هـرـچـاـ كـربـتـ ؟ـ وـوـانـ ئـهـوـ پـيـرـوـزـ دـيـتـ بـتـ كـاـ چـاـواـ هـنـدـزـسـيـ ئـهـقـرـ چـيـلـيـ پـيـرـوـزـ دـيـبـنـ ؟ـ يـاـنـ بـ گـوـتـهـكـاـ دـيـ ئـهـرـيـ وـىـ دـيـنـهـكـ هـهـبـوـ كـوـ هـرـچـانـ دـهـوـرـهـ كـيـ گـرـنـگـ تـيـداـ هـهـبـتـ ؟ـ

بـ رـاـسـتـيـ هـيـشـتـاـ ئـهـوـ دـهـلـيـلـ بـ دـهـسـتـ مـهـ نـهـ كـهـفـتـيـنـهـ يـيـنـ كـوـ بـهـرـسـقـهـ كـاـ بـنـبـرـ بـؤـ ڦـانـ پـسيـارـانـ بـدـهـنـهـ مـهـ ، بـهـلـيـ هـنـدـهـكـ دـهـلـيـلـيـنـ دـهـسـيـشـانـكـرـيـ هـهـنـهـ مـهـ بـؤـ هـنـدـيـ پـالـدـدـهـنـ كـوـ بـيـزـيـنـ مـرـوـقـيـنـ نـيـانـدـرـتـالـ باـوـهـرـيـ

ب ژینا پشتی مرنی هېبوو ، وئەۋ دەليلە ئەو گۈرستانىن مۇۋقانە يېن كۆ قەرقۇدەيىن ھەستىان د گەل ئاميرەت وەندەك تشتىن دى د ناڭدا ھەين ، وئەۋە ھندى رادگەھىنت كۆ مۇۋقىن نياندرتال باوهرى ھېبوو كۆ مرى دوبارە دى ژىت ، و د ژینا خۆ يانوى دى ھەوجەى چەك وئاميرەتىن خۆ بت .

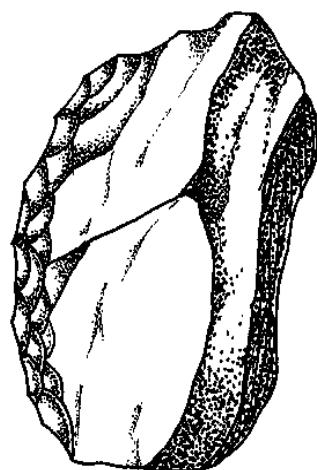
ژبۇ كوشتنا گيانەوەرىن مەزن نىچىرەقانىن نياندرتالىان ھارىكاريا ئىك ودو دىك

و دبٽ ئەم نەشىيىن بىزازىن گانى مروقى نياندرتال دينهك هەبو يان نە ، بەلى ب راستى ئەم گەلهك تشتان ژى دزاين وەك چىكەرى ئاميرەتان .

و دبٽ وان ژى وەكى هەمى مروقىين دەسپېكى دارى سەرتىز و ل سەر ئاگرى هاتىھەشىكىن وەك ئاميرەتىن كۆلانى ، يان وەك كورتەرم بۇ كوشتنا گيانهورىن بچويك ب كارئىنابت ، بەلى مروقى نياندرتال ھەوجەبى ھندەك ئاميرەت و چەكى دى بۇ دا بشىت سەرەن داران تىز بکەت ، ودا گۆشتى ژ ھەستى فەكەت ، و دا گەلهك كارىن دى بکەت يىن ئەو بۇ ژىينا خۆ ھەوجه دېتى ، وئەۋ ئاميرەتە ژ بەرى دهاتنە دورستكىن ، وبارا پىر ژ بەرى ھەسانى ئەۋى لېقەكا وى دېتىھە برىن دا تىز بىت .

ومروقى نياندرتال يى ئىكى ھەزمارە كا كىم ژ ئاميرەتىن جودا جودا چىكربۇون ، وبارا پىر ژ وان دزەخىم بۇون ، وپىچ پىچە ھەتا ئەو نازكىرلى ھاتىن .. دو ئاميرەت ژ ھەميان پىر مروقى نياندرتال دورست دكىن ژ بەر مفایى مەزن يى وى ژى دىدىت سېڭگۈشەيا لېق تىز بۇ و خوار ، و كىرا درېز ولېق تىز بۇ . ورەخى خوارى شېڭگۈشەبى بۇ شەقكىرنا گۆشتى يان چەرمى يان بىرینا داۋىن ستۈپەر دهاتە ب كارئىنان ، ھەر وەسا ئەو دشىا سېڭگۈشەبى ب دارەكى درېز ۋە گرىيەت دا بىتەرم .

وبى گومانە كو كەسەك نزانت گانى ئەو رما مروقى نياندرتال ب كارئىنائى ب دورستى يا چاوا بۇو ، چونكى دەستكىن ۋان رەمىن دارى ژ مىزە وەرە نەماينە . بەلى ئاميرەتىن دى يىن بەرى ئەۋىن لېقىن وان ب ددانك يى كو بۇ گورىنما چەرمى يان ژىقەكىرنا پۇرەكى ژى دهاتە ب كارئىنان ، ودبٽ ھندەك جاران دەستكەك ب وى ئاميرەتى فەھاتىتە كرن .

نياندرتاليان ئاميرەتىن گورىنى ژ بەرى ھەسانى چى دكىن

چیکرنا ئامیرەتىن بەرى

ل ھەمى مۆزەخانىن جىهانى ئەققۇرۇ كۆمىن وان ئاميرەتىن بەرى ھەنە يىن كو مرۇققى بەرى چىكىرىن ، وئەگەر تو كۆمەكى ژ وان بىيىنى دېت ل سەرى تو ھزر بکەى كو بارا پىر ژ قان ئاميرەتان ھندەك بەرىن عەدەتىنە وەكى وان يىن تو ژ عەردى قىددەى ، بەلى ئەگەر تو هوير بەرى خۇ بدەبى دى بىنى ھەر ئىك ژ وان ب رىكە كا تايىھەت بى هاتىھ دورستىرىن .

وئەگەر تە بەرگەريان كر ئاميرەتە كى بەرى ژ كەفەر كى بچويك چى بکەى ، يان ئەگەر تە بەرگەريان كر ئاميرەتە كى گوراندى يى وەسا چى بکەى ھندى مستا دەستى تە بت ، وتو ليقە كا باش يَا ب ددانك بۆ چى بکەى ، ھەر زوى تو ۋى كرييارى دى هيلى ، چونكى كانى چەند درب دى ب بەرى كەڤن ھند ژى دى ب دەستى تە كەڤن ، ونە دويىر دىمى تە ژى ژ بەر وان پرتىن ژى ۋەدپەشن بىيندار بىت ، وبي گومان ھنگى تو ژى د گەل شارەزايان دى بىزى : ھندى مرۇققى شەفتانە گەلهك بى زانا وزىرەك وېنفرە بۇ ھەتا ئەو بۇويە چىكەرە كى زىرەك بۆ ئاميرەتان .

و د شيانىن كەسى دا نىنە ئەققۇرۇ زېرەقانيا مرۇققى نياندرتال بکەت دەمى وى ئاميرەتىن خۇ چى دىرىن ، يان دەمى وى پرته كا بەرى ھەسانى دىرى كاره ئاميرەتە كى باش بى گوراندى ، يان دىرى سەر بۆ رەكى ، بەلى فەنسىيە كى ب كارى برىينا بەران مۇژىل گەلهك كەيف ب مرۇققى بەرى دىرۇكى ھات و بىرپار دا چاڭل وى بکەت د چىكىرنا ئاميرەتان دا ، وقى زەلامى ھارى مە كر كو بشىين تى بگەھىن كانى ل وان دەمىن دويىر يىن ھندەك جاران دېتىنى : چاخى بەرى ، چىكەرەن ئاميرەتان چ رىك ب كار دئىنان .

و ئەو كەرسەتىن زەلامى فەرنسى بۆ برىينا بەرى ب كارئىناین ھەر ئەو كەرسەتىن رەق بۇون يىن دئىنە شەكاندن ، ئەو مرۇققى شەفتان ب كار دئىنان ئەو ژى ئەققەنە : كوارتز وبەرەشىشك ، وزەلەت وھەسان ، ووى قەت چەكۈچى ئاسىنى يان تىشە كى دى يى ژ مەعەدەنەي ھاتىھ چىكىن ب كارنەئىنا ، چونكى وى دزانى مرۇققى شەفتى چو رەنگىن مەعەدەنلىك نەبۇون ، وبۇ دورستىرنا ئاميرەتان ژېلى پرتىن دارى وھەستى وبەرى وى تىشە كى دى ب كار نەئىنا ، وپشتى چەند سالە كان ژ دويچۇون و خۇ جەرباندى ئەو شىا ھەمى رەنگىن ئاميرەتىن چاخى بەرى يىن ھەين چى بکەت ، و ب ۋى چەندى وى

بنهجهکر کو دفیت مرؤٹی شکهفتی گلهک ریکین ژیک جودا بۆ پیشهسازی ب کارئینابن ، وەر ریکەك ل سەر رەنگى وى ئاميرەتى رادوھستت بى وى چى بکەت ، وریکەك ژ وان ب نافى « ریکا دابپىنى » وەتا ئاميرەتك ب قى ریکى بىتە چىكەن دفیت چىكەر ژ پارچەيەكا بەرى يا وەسا دەست بى بکەت کو گلهک ژ وى ئاميرەتى مەزنتى بى وى دفیت چى بکەت ، ودبىت وى كربته دلى خۆ كو ئەو ژ پارچەيەكا مەزن يا هەسانى دەست بى بکەت ، كەرهستى ژ هەميان بەلافتر بۆ ب کارئينانى ل نك ئاكجىيەن شکەفتان ، يان بەلكى پرته كا بەرى يا وى دفیت وى هافىتى ل عەردى دىت بىت ، يان ژى دبىت وى هلکۈلەن ل بانىيەن گىچى كربت وتشتى وى دفیت لى ديت بىت ، چونكى ياخەدەت ئەو پرتىن بەرى هەسانى د ناۋ بەرى گىچى دا بى ۋەشارتى بىت .

ورەنگى بەرى هەسانى يى عەدەتى قەھوايىيە ، ودبىت ئەو ب سەر زەرى ۋە بچىت ، يان خولىكىيەكى تارى بىت ، بەلى ئەگەر پرته كا وى چەند سەدسالە كان ما ژ دەرۋە ، تىقلەكى ب سەر رەنگى سپى ۋە دېچت ب سەر دا دئىت ، وەنگى كارى چىكەردى ئەو بىت وى تىقلە سپى د سەردا بىنت ، چونكى ئەو وەكى وى بەرى تارى يى د ناۋ دا بى رەق نابت ، ودبىت ئەو تىقلە د سەر وان ليقان دا نەئىنت يىن وى نەفيت تىز بکەت .

وەمى ئەو خۆ ئامادە دكەت دا دەست ب كارى بکەت ئەو چەكۈچەكى ژ بەرى خىزى چىكىرى يان ژ بەرى هەسانى ، يان ژ دارەكى رەقى وەكى داربەرپى يان دارى بەقس ل پرته كا بەرى هەسانى دەدەت ، وئەگەر ئەو يى هشىار نەبت دبىت ئەو ب دربى ئىكى وى پرتا هەسانى پرت پرەت بکەت ، بەلى ئەگەر ئەو ب دورستى بزانت چاوا دى ليقان نكىرىت دى شىت پرته كا بچوپىك ژىقەكەت ، وئەپرته نە دېنە كەرسەتىن گلهك ئاميرەتان ، ۋىجا ئەگەر گلهك پرتىن بچوپىك ژ رەخان قەبۇون ولېقە كا تىز بۆ چىبۇو ئەو دى بىتە ئاميرەتى گورانى ، وئەگەر ژ هەردو ليقان خۆش بۇ و بۇ خودان ددانەكى تىز ئەو دى بىتە سەرفەرم .

و خۆشىرنا لايەكى هەمى گافان ب ليدانا وى چى نابت ، بەلكى هندهك جاران ئەو ب گڭاشتنە كا دژوار ب ریکا دارەكى يان ب قوتانا دارى ب پرته كا بەرى دا گڭاشتنە كا زىلە پەيدا بىت چى دبىت ، وقى ریکى دېئىنى : دابپىنا ب گڭاشتنى .

و گرگنگەرین ریک بۆ چىكەرنا ئاميرەتان مرؤٹى نياندرتال و گلهك كان بەرى وى وپشتى وى ژ مرؤۋىن شکەفتان ب كارئيناي ئەو بۇو يا دېئىنى : ریکا وەر گىرمانى يان ياكاكلەكى ، و بۆ ب كارئينانا ئىكى چىكەرەت كا هەسانى جارەكى ل دويش ئىكى دقوتا هەتا گلهك پرت ژ ليقان قەدبوون ، و وى پويتە ب قان پرتان نەدەكر ، هەر چەندە هندهك چىكەرەن ئاميرەتان يىن زېرەك ل چاخى بەرى هەبۇون هندهك ژ وان پرتان هل دگرتەن دا مفای ژى وەرگەن ، بەلى تىشى وى پويتە بى دكەر پرتا عەسلى ب خۆ بۇو ،

یان کاکلکا وی ئهوا د ناؤ دهستان دا دما پشتى پرتین ب سەرقە ژىقەدبوون ، وگەلهك جاران ئهو پرتین ژ ناڤدا دبوونە باخە د چىكىرنا گەلهك ئاميرەتىن ژىلک جودا دا ، وپرتهك اگران ژى يالايەكى وى بى كۈفر ب رەنگەكى وەسا كوب كىر گرتى دەستى بىت ، دبوو وەك ساتور بىشە ب كارئيان . بەلى ئەگەر ئىلک ژ وان تىشەك ژ كاکلکا بەرى كۈفر چىكىرا ب رەنگەكى وەسا كوب چەند پرتەكان ژىقەكەت ، هنگى ئەو ئاميرەتىن خۆ ب رېكەكادى ياكو دېيىنى : رېكاكى تىرى چى دكەت ، وئەگەر ئەو ب رېكەكاساخلمەكەھشەتە كاکلکا بەرى ودرېكەكى ب تىلى جەھى دورسەت دا دېت ئەو بشىت ب وى لىدانى پرتەكابان وفرەھەل سەرەنگى تىرى ژىقەكەت ، يان ب گۆتنەكادى دېت ئەو ب قى دربى كىر كا زىدە جوان ژ بەرى چى بکەت .

وبارا پىتر ژ ئاڭنجىين شەفتان رېكاكا كاكلەكى ورېكاكا دابرپىنى ب كاردئيانان ، بەلى چىكەرەن ئاميرەتىن بەرى يىن نويستر ئەۋىن پشتى دەمى مەرۇقى نىاندرتال ژىيان وان رېكەكاب زەحەمەتىر ب كاردئينا وئەو رېكاكا تىرى بولو . وەندەك ئاڭنجىين شەفتان يىن ھېشتا نويستر ب زىرەكىيەكاكا زىدە جوان كىرك وکەتەرەن خۆ يىن بەرى ژ داتراشىنا ھەستى چى دكەن ، ووان دەرزىيکىن زراۋ ورمىن دەقىن وان وەكى كفانى دخوار ژى چى دكەن ، وئەفە ژ وان ئاميرەتان بولۇن يىن مەرۇقىن پېشىنى نەدشيان چى بکەن .

مەرۇقى بەرى دىرۇكى چەكى تەنك ژ بەرى چى دكەن

وەندەك جاران مە دىت يىن پاشىي ژ ئاڭنجىين شەفتان ھندەك چەكىن تىيىز وەتكەن وەكى بەلگىن دارى ژ بەرى چى دكەن ، وئەو چەك دوھسا بولۇن ئەگەر گەلهك ب ھشىيارى وزىرەكى نەھاتبا ب كارئيان جارا ئىكى داشكىن ، ونه دويىرە وى ئەۋە چەكە بۇ ھندى چىكىر بىت دا ل ھندەك ئاھەنگان بىتە ب كارئيان وەكى شىرى زېقى ئەۋى نوکە وەك رېتگەرن بۇ سەركىشان دېتىتە پېشىكىش كەن ، بىي د حسىپىا مە دا بىت كو بەلكى ئەو وى د شەرى دا ب كار بىنت ، ودبىت مەرۇقەكى ئەۋە چەكى نازك يى كوب

ب چه کی بهلگى غارى هاتىه ب ناڭكىن بەس بۇ هندى چونكى وى بى خوش بۇ بەرى خۆ بەدەتە تشتىن جوان ، يان چونكى دۇيا ئەو ھەردو دەستىن خۆ ب كار بىنت بۇ چىكىنەن ھندەك تشتىن نوی يىن مۇرۇقى دېقىت بەرى خۆ بەدەتى .

و ژ نىشانىن باش يىن كو بۇ مە ئاشكەرا دەكتەت كانى ئاڭنجىيەن شكەفتان چاوا ئاميرەتىن خۆ چى دەرن و چاواب كار دئىنان ئەو كەسن يىن كو ھەتا نوکە ژى ب رەنگە كى مەزن وە كى ئاڭنجىيەن شكەفتان دەزىن ، ھەر چەندە ئەۋىن ھندەك جاران دېتىنى : خەلکى چاخى بەرى ئەفرو ئېكجار نەماينە . نوکە ژى ئەم دېنин ل ئوستوراليا ، و ل ھندەك جەھىن ئەمريكا باشۇر ھندەك ئويچاخ ھەنە هييشتا خۆ فير نە كرييە چو رەنگىن مەعەدنى ب كار بىن ، و ئەگەر مۇرۇقەك ئەفرو ئاميرەتە كى تىقلەتكەن بى ئاسنى بەدەتە زەلامە كى ئوستورالى ژ ئان يىن كو دزفۇنە چاخى بەرى كەيفا وى ب وى چەندى دى ئىت ، بەلى ئەگەر ئەو ب خۆ ئاميرەتە كى بۇ خۆ چى بەكتە ئەو دى وى ژ دارى يان ھەستى يان بەرى چى كەت .

و ئەو زانايىن چۈرىنە ئوستوراليا دا ۋەكۆلىنى ل سەر ئويچاخىن دەسىپىكى ل وېرى بکەن زانى كو ئوستورالىيەن چاخى بەرى دشيان د چەند دەلىقەيىن كورت دا ئاميرەتىن ب مفا بۇ خۆ ب رېكا كاكلەكى چى بکەن ، و ب كارئىانا رېكا دابرېنى ژ لايى وان ۋە دەمە كى درىزتر بى دەlia ، ووان زەلامەك دىت ب رېكا دابرېنى بەرەك دقوتا بەلى وى پرتهك ل دويش ئېكى دەھافىت چونكى ئەو ل دويش دلى وى نەبوون ، ھەتا ئەو پرتىن وى ھافىتىن بەرى پرتهكاب دلى وى چى بىت گەھشتىنە سى سەد پرتان .

وزانايان دىت كو ئوستورالىيەن چاخى بەرى ھەر دەم دچوونە جەھە كى تايىھەت بى وە كى كانىن نوی دا وى بەرى پېتىنى يى ئاميرەت ژى چى دېن ب دەست خۆ بېخت ، و عەدەتى وان ئەو بۇ وان ئاميرەتىن خۆل وى جەھى چى دەرن ، و دېت ئاڭنجىيەن شكەفتان يىن كەفن ھندەك جەھەن وان حەز كربت بچى دا وان كەرهەستان ب دەست خۆ بېخن يىن ئەو ئاميرەتىن خۆ ژى چى دەرن ، و گەلەك جاران وان ئاميرەتىن خۆ ژى ل ئان جەھان چى دەرن .

و ئاڭنجىيەن ئېكى يىن شكەفتان كۆمەك كەلهك يا بەرى ھەسانى و كەرهەستان دى ب كار دئىنا ، چونكى ئەو ئاميرەتىن وان چى دەرن دەمەزن بۇون ، ووان گەلەك پرتىن بەرى زەعى دەرن بەرى بشىن ساتورە كى يان ئاميرەتە كى تىقلەتكەن بى دورست چى بکەن ، و ژ بەر قى ئەگەرى بۇويە مۇرۇقىن ئېكى ژ ئاڭنجىيەن بەرى دېرۇكى پتەر حەز دەرن ل وان جەھان بېزىن يىن كو ئەو بشىن وان كەرهەستان لى ب دەست خۆ بېخن يىن ئەو ئاميرەتىن خۆ يىن بەرى ژى چى دەرن ، ھەر وەسا ئەو جەھىن نېچىر ژى لى .

ھەى .

بەلى ئەوين نويتر ژ ئاكنجييەن شكهفتان د چىكىرنا ئاميرەтан دا دزيرەكتىر بۇون ، لەو وان ئاميرەتىن بچويكتىر چىكىر بۇون ، هەر وەسا ئەو دزيرەك بۇون د چىكىرنا دەقەكى نوى دا بۆ تىرى ئەگەر دەقى وي يى كەفن شكهست يان نەخوش بۇو ، وەمەعنى قى ئەو دشيان تىرا چەند ھېقەكان بەرى ھەسانى يان ھەر كەرهستەيەكى دى يى ئەو د چىكىرنا ئاميرەтан دا مفابىي ژى وەربگرت د گەل خۆ بىبەنه مالىئەن خۆ ، وفى چەندى ئىكەن د ڙ مروڻىن نويتر ژ ئاكنجييەن شكهفتان چى كر كو ئەو پىريا دەمى خۆل وي جەرى بىزىن يى وان بېلىت ، پاشى ئەو چۈونە ھندەك جەھىن كەس بەرى ھنگى لى ئاكنجى نەبوو ژ جىهانى ، وزىرەكىا وان د چىكىرنا ئاميرەтан دا ئازادىھەكاكا وەسا دا وان ياب دەست كۆمەن بەرى وان نەكەشتى .

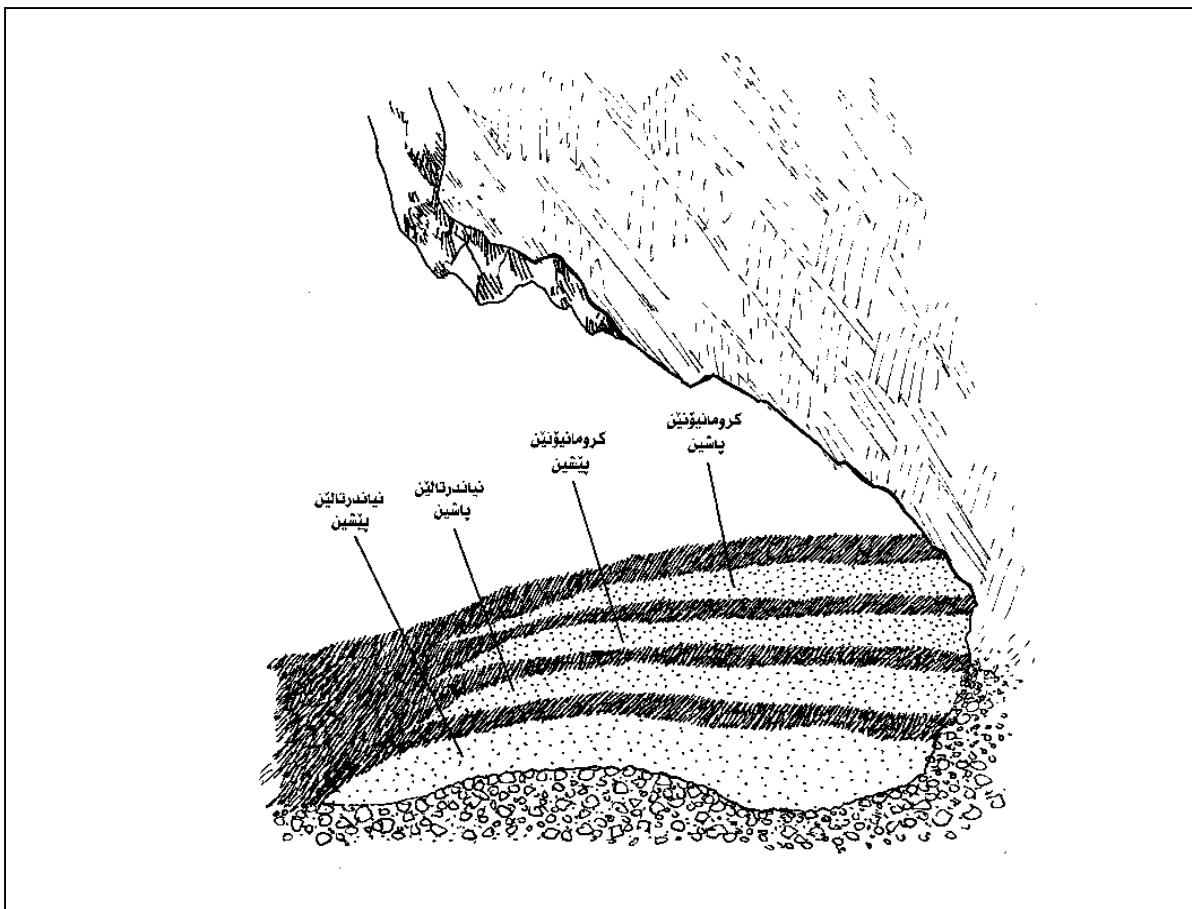
ئاميرەت نىشانى

ئەگەر ئەم بەرى خۆ بەھىنە ئاميرەتىن بەرى يىن چاخى بەرى دىرۆكى ل مۆزەخانەيەكى دى بىنىن ئەو د گەل بۇرىنا دەمى يىن پېشىكەفتىن . وئەو ئاميرەتىن مروققى بەرى دىرۆكى بەرى نىزىكى چارسەد ھزار سالان چىكىرىن وەكى وان ئاميرەتان دباش نىن يىن مروققى نىاندرتال بەرى نىزىكى سەد ھزار سالان ب رېكا دابىپىنى چىكىرىن .

ۋئەقە هندى ناگەھىنەت كو ئەو مروققىن ل دەمەكى دەسىنىشان كرى ل جىهانى زىيان ژ لاپى زىرەكىي قەھەمىلى ئېيك رېزى بۇون ، يان ئەو ھەمى وەكى ئېيك دېشىكەفتى بۇون ، چونكى دبىت كۆمەكا ئاكنجىيەن شەفتان ھندەك كىرکىن گەلەك ب رېك وېيك چى بکەن ، و كۆمەكا دى يەر ل وى دەمەي زىيائى ھەبت ھندەك كىرکىن گران وبو ب كارئىنانى دەخۇش چى بکەن ، ودبىت كۆمەكى ژ ئاكنجىيەن شەفتان د چىكىرنا ئاميرەتىن خۆ دا شىۋەيەكى جودا ژ يى كۆمەكا دى ھەبت ، ودبىت ھەردو كۆم رەنگەكى ئاميرەتان چى نەكەن ، يان دبىت رېكا كاكلەكى ل نك ھندەك كۆمان ژ رېكا دابىپىنى پىر بىتە ب كارئىنان . وئەو ئاميرەتىن گورىنى كېمتر ژ يىن تېقلەرنى چى بکەن ، ل وى دەمەكى كۆما دى رېكا دابىپى باشتىر بىبىت و گەلەك ئاميرەتىن گورىنى يىن خودان دەققىن تىز چى بکەن ، وندوپەرە قى كۆمى زانىبىت كو ئەو دشىن ب گەلەك رېكان ئاميرەتىن گورىنى ب كار بىنن .

فيچا ھەر كۆمەكى ئەو ئاميرەت چىكىرىنە يىن وان دىتى كو پىر مفابىي وان تىدا ھەيە ، ووان ب رېكا خۆ يَا تايىبەت ئەو چىكىرىنە ، وئەگەر ھندەك شارەزايىن نوى ۋە كۆلىنى ل سەر كۆمەكا ۋان ئاميرەتان بکەن يىن كۆمەكا دەسىنىشان كرى ژ ئاكنجىيەن شەفتان چىكىرىن ، ئەو دى شىن گەلەك عەددەت و سەرەپەرە قى كۆمى زانن ، ودى شىن تىشتنەكى ژ رېيازا وان يَا تايىبەت د ژىيى دا زانن ، يان دى شىن تىشتنەكى ژ رەوشەنبىر يا وان زانن وەكى زانا دېيىن .

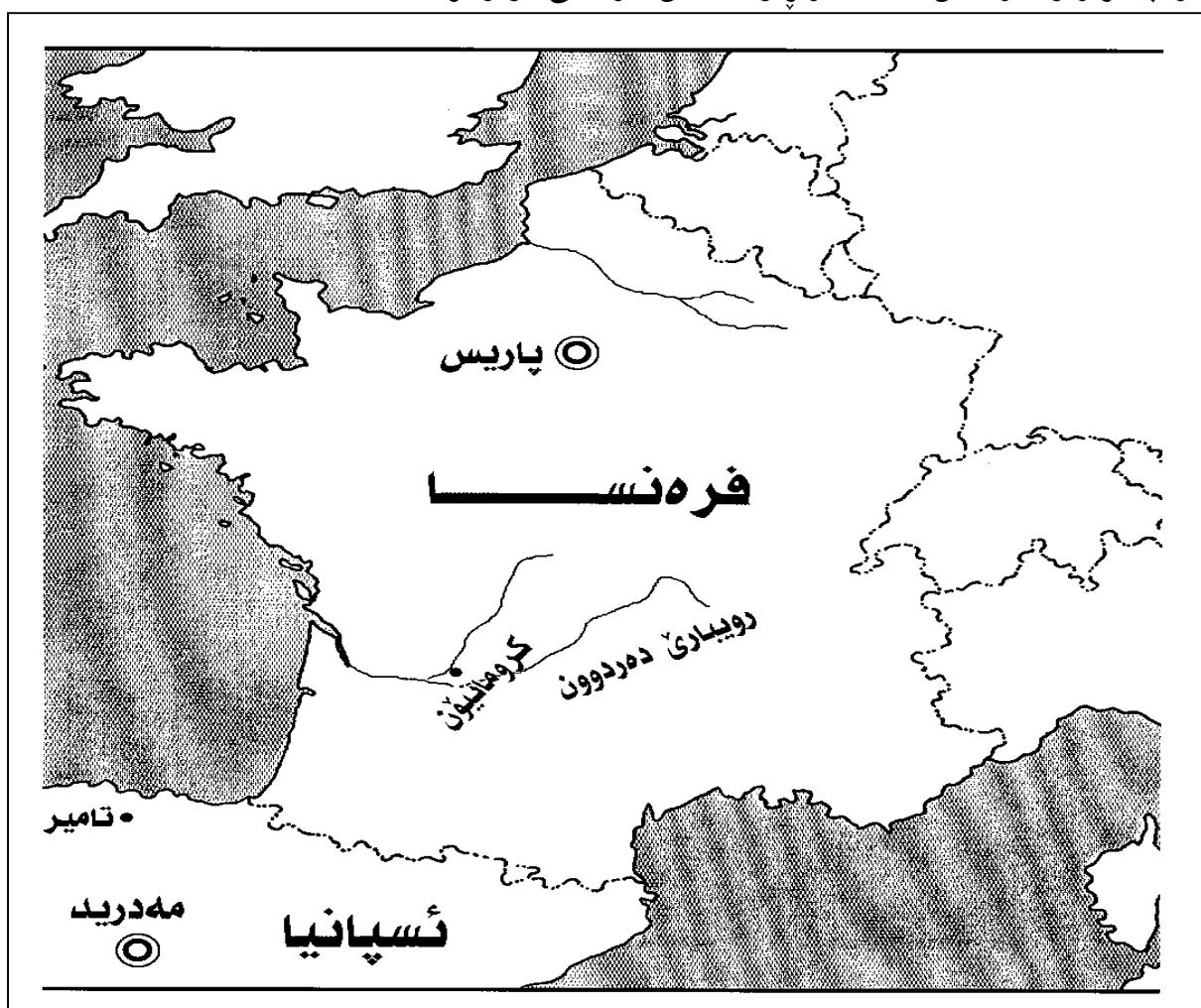
و ژ ئىغبala باش بۇو كو ئاكنجىيەن شەفتان حەز ژ پاققىسى و سەرەپەرە نەدەك ، لەو وان شەفتىن خۆ پاققى نەدەك ، بەلكى وان ھەستىيەن گيائەوەران و ئاميرەتىن خۆ يىن شەفتىنەتىن د ناۋ گلىشى دا دەھىلان ل بەر دەرى وان شەفتىن خۆ يىن وان بارا پىر ژ دەمە خۆلى دبۈراند . وئەگەر وان پىشىتى چەند جىلەكان خۆ ژ ئېيك ژ وان شەفتان قەدگۇھاستە ئېكا دى ژى ئەو تەخەيە كا ستوپەر ژ گلىشى يَا كو چەند سالان كەفتىيە سەر ئېك ل پاش خۆ دەھىلا .

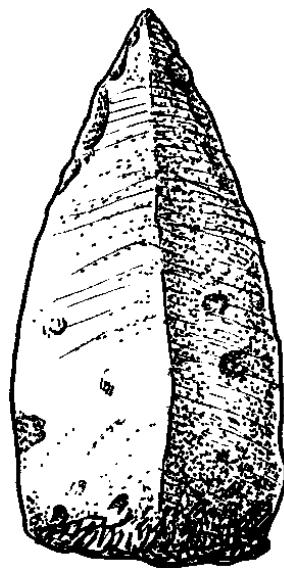
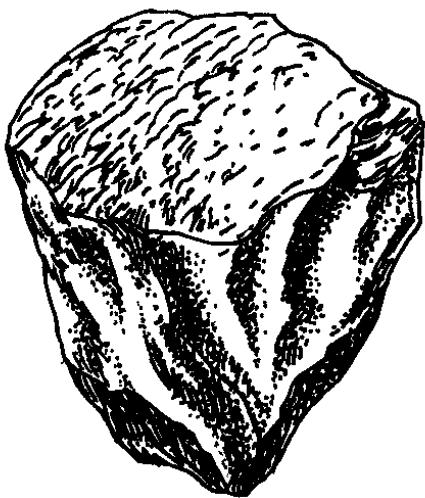

وئه گهر شکه فت چهند سه دساله کان ما ڦالا ، ب بُوريانا دهمي ئهو ته خهيا گلیشی ب ته خهيه کا دی يا ئاخى دی ئيته نخافتن ب کارتیکرنا هره باي ، ههر و هسا ڙ بهر ڙيشه بوونا پرتین که فري ڙ باني شکه فتى ، يان ڙ بهر وي گيرها رابونا ئافي ل پاش خو دهيلت ، پاشي ئه گهر و هسا چيبوو کو کومه کا دی ههر ل وي شکه فتى ئاكنجى ب بت ئه و ڙي دی دهست ب دورستکرنا ته خهيه کا دی يا رهق يا گلیشى که فتى سه رئيک که هت ، وئه ته خهيه ڙي هيدي دئيته نخافتن پشتى کو ئه ڻ کومه بار دکهت و بو خو ل جهه کي دی بي نېچيرى د گهريت ، يان ڙي جهه کي دی بي سه قايى وي خوشتر ، و ب ڦي رهنجى شکه فت ب گله ک ته خهين گلیشى وبه روي ئاخى دئينه دا گرتن ، وزانايين ڦي دهمي دشين ڦه ڪوليني ل سه ره ڦان ته خهيان ئيکي ل دويش ئيکي بکهن ، و ديرور کا ڦان ڪومين ڙيک جودا يېن لي ئاكنجى بو وين بخوين دهمي ئهو وان شکه فتان هل دکولن .

وده رئيک ڙ ڦان شکه فتان يا کو دکه فته با کوورا ئسپانيا ئهوا دبیزنى « کاستللو » ئيک جار بي گرتى بسو دهمي زانيان بُر جارا ئيکي کريه دلى کو وي بىبنن ، بهلى وان ديت کو ئه و ته خهين ل بهر ده رى که فتىنه سه رئيک و ده رگمه ب دورستى گرتى ووه کي ئاخا عه ردی لى هاتين ، ڙ دوازده ته خهيان ڙ پاشمايان ئاکجيئن شکه فتان پيک دئين ، و هه ر ته خهيه ک ڙ وان پاشمايان ب ته خهيه کا ئاخى وبه ران ڙ ته خهيا دی دئيته جودا کرن .

وزانيان ئەۋە تەخەيە ب رېزدى ئېڭى ل دويىش ئېڭى ھلکۆلان ، ووان دىت كو ھەر تەخەيە كى ژ
 وان ھندهك نىشانىن شارستانىيا رەنگە كى مۇرۇقىن شەكتەن يان شىۋەيە كى تايىھەت بى ژيارة د ناۋ دا ھەنە
 . ووان ھەر دوازدە تەخەيەن ئاشكەرا كر كو دوازدە كۆمىن ئېڭى جودا ژ مۇرۇقان ول دوازدە دەمىن
 ئېڭى جودا د وى شەكتى ۋە ژيائىنە ، وەھەر كۆمە كى عەدەت وسەرەوبەرى خۆ بى تايىھەت ھەبۈویە ،
 وئىكەمەن جار ئەۋە شەكتەن وەك جەھى ئاكىجىبۇونى ھاتىيە ب كارئىنان ل دەمە كى زوى بولۇ ژ چاخى
 بەستىيى ، ودبىت كو ئاكىجىيى وى بى دويماھىيى بەرى دەھ يان پازدە ھزار سالان ژى بار كر بىت .
 وزانيان ھندهك ناۋ بۇ وان شارستانىيىن بەرى دىرۆكى دانايىنە بىن وان گەلهك تشت ژى زانىن ، وئەۋ
 نافە ھەر جار بۇ وان جەھان دئىنە پالقەدان بىن نىشان بۇ جارا ئېڭى ل سەر ۋان شارستانىا لى ھاتىيە
 دىتن . ودبىت ياب زەھەت بىت بىر ل ھندهك نافىن وەكى ئەپەپەلىان وئۆرىنىسىان وموستىريان
 بىتەئىنان ، بەلى گەلهك گەنجىن فەرەنسى ھەنە دشىن گەلهك ب ساناهى ۋان نافان ۋە گىرەن ، چونكى
 بارا پىتر ژ وان ژ نافىن ھندهك بازىر وشەفتىن فەرەنسى دوھر گرتىنە .

ئاميرهتىن مروقسى (ل لاپى چەبى) د باشتىر نەبۇون ژ ئاميرهتىن وى يىن پاشى هنگى (ل لاپى راستى)

ناڤى شارستانىا ئەبىفەلىان بۇ نەوونە ژ ناڤى بازىپى ئەيغىل ئەۋى دەفتە باکورى فەرەنسا ھاتىه وەرگرتن ، وناڤى شارستانىا ئۆرىنىسىيانى ژ ناڤى ئۆرىنىباڭ ئەۋى دەفتە باشۇورى فەرەنسا ھاتىه وەرگرتن ، وناڤى شارستانىا مۆستىریان ژ ناڤى مۆستىر ئەۋى دەفتە باشۇورى رۆزئاڭايا فەرەنسا يى ھاتىه وەرگرتن ئەو جەپ بۇ جارا ئېكى كۆمەكا رەنگەكى تايىھەت ژ ئاميرهتىن لى ھاتىه دىتن ، وەكى ئاميرهتىن گورىنى يىن تەنك و سىنگۈشەيىن بەرى يىن لىقەكا وان يان دو لىقان ددانك پىقە وەھمى ب رېكا دابېنى ھاتىنە چىكىرن .

ونوکە ھەر جارەكا زانىيان كۆمەكا ئاميرهتىن دىت ب رەنگى خۇ فە گەلەك وەكى وان ئاميرهتىن بن يىن كو وان ل مۆستىر دىتىن ، ئەو چىكەرەن وان ئاميرهتىن بۇ شارستانىا مۆستىر پالقەددەن ، وئەو ئاميرهتىن د گەل ھەستىيەن مروقسى نىاندرتال ھاتىنە دىتن ھندى دەنەن كۆ شارستانىا ۋان مروقغان يى مۆستىریان بۇو ، ودەمى زانىيان چەند ئاميرهتىن مۆستىریان يىن وەكى ئېك ل ھندەك جەھىن ژىڭ جودا ل ئۆرۈپا و ئەفرىقيا و رۆزئاڭايا ئاسيا دىتىن ، وان زانى كۆ گەلەك ژ ئاكنجىيەن جىھانى ل دەمەكى ب رەنگەكى گەلەك نىزىكى ئېك دېيان .

10

قہرہ مانی رکو

گلهک مرؤفان گروڻه و نیشان ل سهر نهینیئن مرؤڻي بهري ديرؤكى پيشكىش کرينه . هندهک ڙ وان ڙ نشڪه کي ڦه ب سهر نیشانان هلبووينه ، رهنجه دهمي وان بيستانى خو دکيلا ، يان دهمي وان ل کانه کي کار دکر ، يان بناخه ڻيئن ئاڻاهيه کي هل دکولا ، وهندهک ڙ وان زانانه ، نیشان ب دهست وان دکه ڦونکي ئهو لى دگهرين ، ودبت موڙه خانه يان زانينگه هندهک پارهه ڙي بدنه وان دا ئهو شانده کي زانستي بهنيرنه جهه کي دوير ڀي ئهو هزر دکهن کو دي هندهک نیشانين نوي لى . بینن .

ودبـت گـهريـانا لـ گـرـوقـهـ وـنيـشـانـانـ بـ بـيـ ئـومـيـدـىـ بـ دـويـماـهـيـ بـيـتـ ،ـ چـونـكـىـ دـبـتـ ئـهـوـ بـ بـيـنـهـ كـاـ فـرـوهـ چـهـنـدـ هـهـيـقـيـنـ درـيـشـ عـهـرـدـىـ ـفـهـ كـوـلـنـ بـيـيـ كـوـ بـ سـهـرـ تـشـتـهـ كـيـ ـگـرـنـگـ هـلـبـنـ ،ـ وـدـبـتـ گـهـريـاناـ لـ نـيـشـانـانـ يـاـ بـ تـرسـ ژـيـ بـتـ ،ـ چـونـكـىـ هـنـدـهـكـ جـارـانـ لـيـگـهـرـ دـقـيـتـ دـهـرـاـفـهـ كـيـ ـگـهـلـهـ كـيـ سـارـ دـاـلـ ژـيـرـ عـهـرـدـىـ مـهـلـهـ ـفـانـيـانـ بـكـهـتـ هـهـرـ چـهـنـدـ ئـومـيـدـهـ كـاـ ـگـهـلـهـ كـاـ كـيـمـ بـ هـارـيـكـاريـيـ وـانـ هـهـيـهـ ئـهـ ـگـهـرـ هـاتـ وـهـوـ دـهـمـيـ ژـ روـيـيـ عـهـرـدـىـ دـدوـيرـ كـهـفـتـهـ تـهـنـگـاـفـيـيـ ،ـ وـهـنـدـهـكـ جـارـانـ دـقـيـتـ ئـهـوـ بـ وـهـرـيـسـيـ خـوـ دـ كـونـهـ كـاـ تـهـنـگـ رـاـ دـ نـاـفـ كـهـقـرـيـنـ تـيـزـ رـاـ دـاهـيـلتـ ،ـ وـدـبـتـ ئـهـوـ وـهـرـيـسـ بـقـهـتـيـيـتـ وـئـهـوـ بـكـهـثـ وـبـرـتـ ،ـ وـ دـ ـگـهـلـ ـقـانـ هـهـمـيـ ئـاسـتـهـنـگـانـ ژـيـ ـگـهـريـانـ لـ ـگـرـوقـهـيـيـنـ نـوـيـ يـاـ بـهـرـدـهـوـامـهـ ،ـ وـهـهـرـ سـالـ تـشـتـيـ نـوـيـ بـ دـهـستـ مـهـ دـكـهـثـ .ـ وـئـهـ ـقـدـيـسـاـ ـگـرـنـگـ ـچـ ژـ لـايـيـ جـوـتـيـارـهـ كـيـ يـاـ ئـهـنـداـزـيـارـهـ كـيـ يـاـ شـاـگـرـدـهـيـهـ كـيـ يـاـ شـارـهـزـايـهـ كـيـ قـهـ بـتـ دـهـنـگـ وـبـاـسـ بـ مـاـنـشـيـتـيـيـنـ مـهـزـنـ قـهـ لـ سـهـرـ بـهـرـيـهـيـنـ رـوـزـنـامـهـيـانـ بـهـلـاـفـ دـبـنـ ،ـ وـبـهـلـاـفـ كـيـنـ دـهـنـگـ وـبـاـسـانـ لـ ئـيـزـ ـگـهـ وـتـهـلـهـ ـفـيـوـ وـنـانـ ژـيـ وـانـ دـهـنـگـ وـبـاـسـانـ قـهـ دـگـيـرـنـ .ـ

و مرۆڤل هەمی لایین جیهانی حەز دکەن پتری ژ مروققی بەری دیروکی بزانن ، لەو ھەر کەسە کی ھندەك شوینوارین وى مروققی ببینت وەك قەرھەمانە کى ژ قەھرەمانی زانینی دئیتە خەلاتکرن .

بهلی ل سه د سالا بوری^(۱) مهسله يا وهسا نهبوو ، ل وى دهمى بارا پتر ژ مرؤفان ب ساناهى ب
وي كەسى دكىرنە كەنى يى گۆتبا كو وى هندهك هەستىيەن مرؤفې بەرى ديرۈكى يان تشتەك ژ وان
ئامىرەتىيەن وي چىڭرىن ديتىينە ، ووان باوهەر ژى نەدكىر چونكى وان باوهەرى نهبوو كو مرۇۋەل سەر رپىي
عەردى ل وى دهمى زيانىنە يى گيانە وەردىن بەرى ديرۈكى لى زيانىن .

(۱) مهدهست پی سه دسالا نو زدی زایینی یه (وهر گیر) .

بُو نمونه بارا پتر ژ مروقان باوهر ژ وی زهلامی فهرهنسي نه کر ئهوی دېيتنى جاك بوشىھ دى برت دەمى وى گۆتى كو وى هندهك ئاميرهتىن مروقى بەرى ديرۆكى دېتىنە ، بەلى دى برت كەفته رکى ورژدى ل سەر هندى كر كو ئهو بى حەقه ، وگەلهك سالان ئەول بەر نەھات ژ بەر تراھەپىكىرنا خەلکى ل گۆتنا خۆ لىقە بېت ، ب راستى وى ئهو هەۋر كىيىن زانستى كرن يېن كو بۇوينە ناقدارترین ھەۋركى د ديرۆكى زانىنى دا .

و دى برت ژ وان كەسان نەبوو يېن ھەمى گاقان ب زانىنى قە گرىدابى ، بەلى ئهو وەك گەنچە كى حالى وى چەندهكى خۆش شىا ب گەلهك وەغەران راپېت ، پاشى دۈماھىي ئهو بۇو زېرەفانە كى گومر كان ل بازىرى ئەبىفەلى ل باکوورى فەرەنسا ، و ژ ھنگى وەرە ئارەزۆيا وى ياخوشىنى بۇو نېيسينا زنجىرىن زارقە كرنى وچىرۆك وشەران ، پاشى وى خۆ ب نادىيە كا خودانىن ئارەزۆرىن زانىنى را گەھاند ، نە ژ بەر چ ب تى ژ بەر هندى چونكى ل وى دەمى مۆدىل ئهو بۇو مروق خۆ بگەھىنتە رېزىن ئىك ژ ۋان رېخستىيان ، و ژ وان بابهتىن ئەندامىن وى نادىي گەنگەشە ل دۆر كريي ھەردو زانىنن نوی بۇون : زانىنا جىۆلۆجىايى وزانىنا ھلکولىيان ، ئهو ھەردو زانىنن دى برتى تىشە كى كىم ژى دزانى ، ئەگەر چ وى دل تى نەبوو ب رەنگە كى تايىھەت خۆ د وان دا شارەزا بکەت .

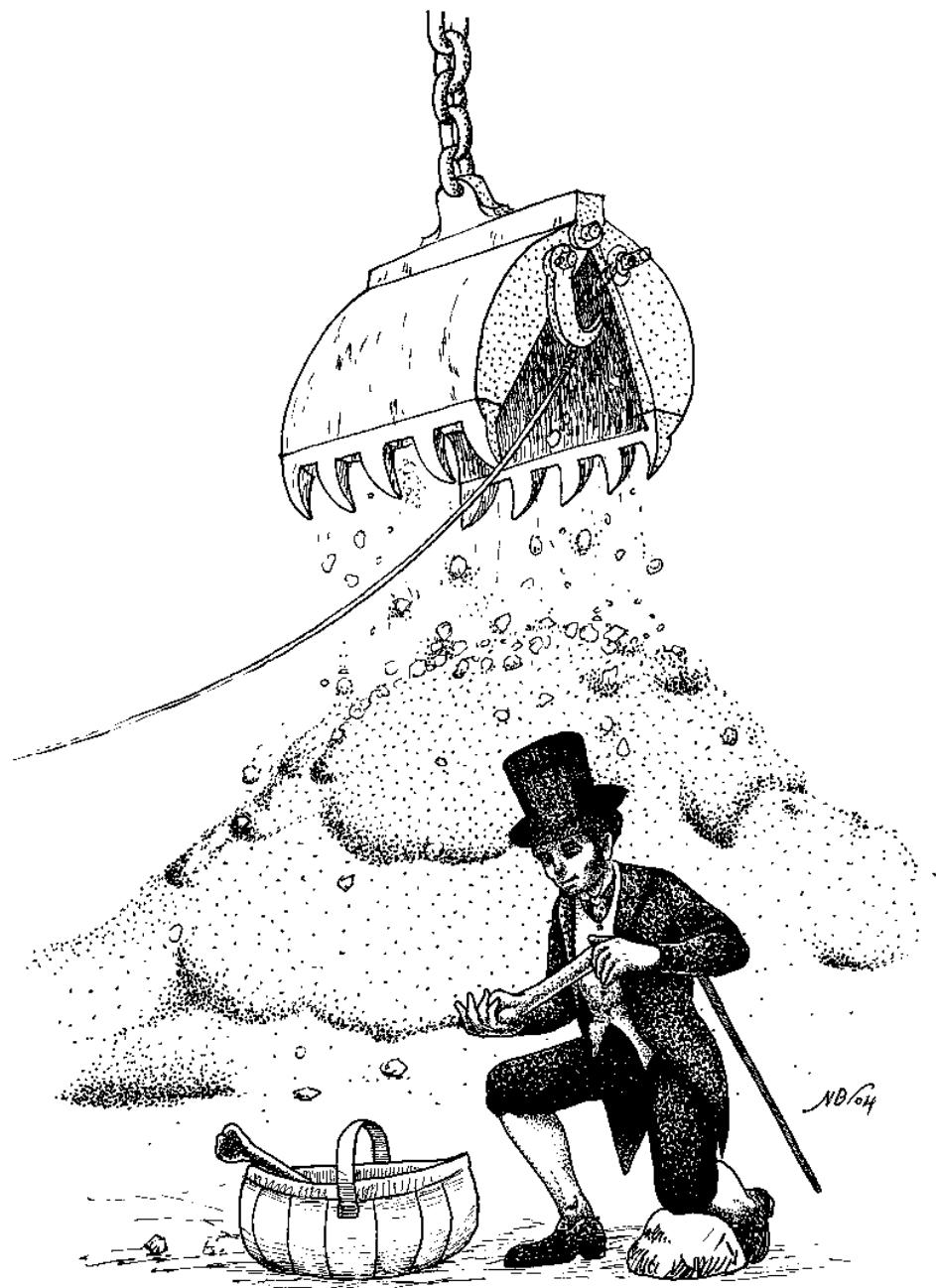
و دى برتى دزانى كو تىقلى عەردى ژ چەند تەخەيىن ژىل جودا ژ كەفر وئاخى چىبۈويە ، و كو ھەر تەخەيدەك ژ وان ل چاخە كى جودا ژ درىزە چاخىن دورستۇونا عەردى چىبۈويە ، و ھەر تەخەيدەك وەكى زانايىن جىۆلۆجىايى دېيتن نىنەريا چاخە كى جىۆلۆجى دكەت .

و دى برت دزانى ژى كو زانايىن ھلکولىيان د ۋەھىلەن ئەنگەنەن خۆ دا ل دۆر گىانەوەرەن بەرى ديرۆكى ۋان تەخەيان ب كار دئىنن ، و كو ئەگەر وان هندهك ھەستىيەن بۇوينە بەر دېتن يېن دو رەنگىن ژىل جودا ژ گىانەوەرەن ئىك تەخەيا جىۆلۆجى ئەۋە وى چەندى ل نك وان مسوگەر دكەت كو ئەۋە ھەردو رەنگىن گىانەوەران ل دەمە كى دىيانى .

و رۆزە كى دى برتى زېرەفانىا حەفارە كى دكەر دەمى وى د روپىيارى سۆم دا ل نېرىكى ئەبىفەلى كار دكەر ، ئىبا وى هندهك ھەستىيەن مەزن و بەرىن غەرېب د ناڭ وى كۆما خىزى دا دېتن ئەوا ب ھلکولانى دەركەفتى ، وى ئهو ھلگەرتەن و بەرى خۆ دايى .. وى ھزر كر كو دېت ئهو ھەستى يېن گىانەوەرەن بەرى ديرۆكى بن ، لەو وى كرە دلى خۆ وان ھەستى و بەران نىشا ھەۋالى خۆ يى نۇژدار كازمير بىكارى بەھەت ئەھى ئەنگەنەن ھلکولىيان دزانى .

ب راستى ئهو بەر د سەرەنچ راکىش بۇون ، دى برتى ئهو چەندە زانى دەمى وى ئهو وەرگىراین ، لېقىن وان دېيىش بۇون ، وئهو وەسا دەھاتنە پېش ھەر وەكى ئهو ئاميرەتن يان جەكىن ، يان ژى سەرەرمىن تېيىش و كىرەك بۇون ، و بۇ دى برتى وەسا دىيار بۇو كو ھەر بەر وەكى ئېكى لېقىن وان ب رەنگە كى جوان

سەقاگرینە دا تىيىش بن ، ووى گۈزە خۆ : ئەگەر ئەم بىيىن ئەف ھەستىيە يىن گىانەوەرىن بەرى دىرۋەكىنە ، و مۇرۇقى ئەف بەرە وەسا دورستكىرینە كو بىنە ئامىرىت ، ھەبۇونا بەر و ھەستىيان د ئېك تەخەيا جىولۇجى دا بەرى كو حەفارە وان دەرىيەخت نىشانە كو گىانەوەرىن بەرى دىرۋەكى چىكەرىن ئامىرىتاناڭ ژ مۇرۇغان ل ئېك دەمى و پېكىقە ل سەر عەردى ژىايىنە .

دى بىرت ھندهك رەنگىن غەریب ژ بەرى ل نىزىكى ھەستىيەن مەزن دىيىت

ئەۋ گاۋە بۇو يَا زىنا دى برتى ھەمى گوھارلى، چونكى بۇ وى ئاشكەرا بۇو كۆرۈپ وى تىشىتە كى گىرنگ ۋەدىت، ووئى ھزر كۆر كۆرۈپ زىل وى دەمى ژيابۇن يى گيانەوەرىن بەرى دېرۈكى لى ژيائىن وان بىنەجە بىكەت كۆرۈپ زىل وى دەمى ژيابۇن يى گيانەوەرىن بەرى دېرۈكى لى ژيائىن ووئى گۆته خۆ: مەزىتلىرىن زانايىن فەرەنسى يىن بۇ ئەكادىميا فەرەنسى ھاتىنە هلبىزارتىن دى يېزىن وى زىدەيدە كا مەزن ب سەر زانينا مەرۇنىي دا بەردايە. بەلى دىت ياخىدا فەرە ئەو وان راستىان مسوگەر بىكەت بەرى بەلاۋە كەت، ودەمى ئەو وان ھەستىان نىشا زانايىه كى ناقدار دەدت پېتىقىلە نىك وى مسوگەر بىت كۆرە ھەستى ب دورسى يى چاخى بەرى دېرۈكىيە، وئەگەر وى ھەستىيە كى (لېف تېش) نىشا دا دېت ئەو يى پشت راست بىت كۆرە ب دەستى مەرۇنىي يى ھاتىيە چىكىن نە كۆرە رېكە كا سروشتى، ودا ئەو ۋان ھزرىن خۆ بىنەجە بىكەت ياخىدا فەر بۇو ل سەر وى ئەو بىزانت كۆرە ھەستىيە ل وى دەمى ھاتىنە دابرپىن يى ھەو گيانەوەر لى ژيائىن.

ودى برتى كەرە دلى خۆ ب ۋەكۆلىنە كا وەسا رابىت ياخىدا نەبن ل دۆر ھەستىيەن گيانەوەرىن بەرى دېرۈكى، ووان ئاميرەتىن بەرى ژى يىن مەرۇنىي دورستىكىن، ژ وان يىن كۆرە دەخخە ياخىدا جىولۇجى دا ھەين، وپىشىتى هنگى وى گەلەك ژ دەمى خۆل گۇندى بۆراند و د گەلە ئەقلى خۆ دەكتۆر بىكارى وى ۋەكۆلىن ل سەر وان تىستان كۆر يىن وى دىتىن، وجۇتىار وپالەيىن كانان وپالەيىن دى ل وى ھەرىمە كۆھ لىپۇو كۆرە دى بىت بەھا ياخىدا بەرىن ھاتىنە دابرپىن وھەستىيەن كەفن دەتە وان ئەگەر وان ئەو بۇ وى ئىيىان، ھەتا ھنەدەك ژ وان بۇ ۋى ھەرمە ب دابرپىن ھنەدەك بەران رابۇن بۇ ھنەدەك ۋان ئەگەر بەھەنى، وگەلەك جاران ۋان ئاميرەتىن قەلپ ونەدورست ئەو ھەردو زەلام د سەر دا دېرن.

وبۇ ھەر كەسە كى ل دۆر ئەبىفىلى دەپەن ئاشكەرا بۇو كۆرە كى باش دى دەتە وى مەرۇنىي كۆمە كا وان بەرىن دابرپىن وھەستىيەن كەفن بۇ وى بىت يىن كۆرە دەخخە كا عەردى دا ب رەخ ئىك قەبن، ئەگەر ھات ووئى نىشانەك نىشا دا كۆرە گەلەك دەكەفن.

و ب بۆرپىن دەمى دى برتى بەرىن حەسخاسى د وان كۆرکان دا دىتىن يىن كۆل دۆر ورەخىن بازىرپى ئەبىفىلى ھەين، ودىسا ب بۆرپىن دەمى ئەو يى ئامادە بۇو ۋەكۆلىنى ل دۆر ھەر سەنتىمەترە كا ھەبت ياخىدا كەقىرى بىكەت، وھەر ئاخە كا نوئى ياخىدا ئاقاھىيە كى نوئى ل دۆر بىتە نىزىن، وھەر زوئى دۆلابىن مالا وى ب بەرىن تىز وھەستىيەن بەرى دېرۈكى تىزى بۇون، ووئى پەرتۇو كەلەك دۆر وان پاشمايىن وى دىتىن نېقىسى، بەلى ھېشىتا وى ئەو دەلىلى بىنېر نەدىتىپو يى ئەو لى دگەرپىا.

وسال بۆرپىن.. و كازمير بىكار مىر، وپىشىتى بارى كارى كەفتە سەر ملىئىن دى برتى ب تىـ. ودويماھىيـ، ول سالا ١٨٤٤ ئـ - پىشىتى بۆرپىن دەھ سالان ژ دەسپىكىرنا وى بۇ ۋەكۆلىنـان -

رپوڑه کی دی برت ب رېقہ دچوو وبهري وی ل هندهک پالهيان بولو دهمی وان بناخه بو خهسته خانه يه کا
نوی دکولان هنگی وی ب خو ئه و تشت دیت بی ئه و لی دگه ریا .

د تهخیه کا جیولوجی یا عهردی دا ، و د ناٹ ئاخه کا ئه قه چهند هزار سال که سی تیک نه دای وی
پرتا ددانه کی مهزن بی فیله کی بهري دیروکی دیت ، ههروهسا وی چار پوتین بهري ژی دیتن وی ب
پشت راستی ۋە باوهركر کو ئه و ب دهستی مرۆڤه کی ل سەر رنگی هندهک ئاميرەتان بیئن هاتینه دابرین .
ودى برتسى باوهركر کو چو گومان ل سەر هندى نەما کو مرۆڤ و گيانه و هری بهري دیروکی پىكىفه و
ل ئیک دهمی ڇيائينه .

دی برتى راپورتكل دۆر وی ئەنجامى نېيسى یی ئه و وەقالى خو بىكار گەھشىتىنى ، وئه و
راپورت هنارتە پاريسى ل نك ئەندامىن ئەكاديمىيا فەرەنسى ، ئەويىن کو دهاتنە هەزمارتن ژ ناقدارلىرىن
زانايىن دهمى خو ، ئەويىن بۇچۇونىن وان ل دۆر بابهتىن چاخى بەھرى دیروکى ژ لايى بارا پىر ژ زانايىن
جيھانى ۋە هاتینه قەبۈلكرن .

و ب شەوق ۋە وی چاھەرىيى هاتنا ماقويلان ژ پاريسى بۇ ئەبىفيلي كر ، دا ئه و ب خو دەليلى وی
ل سەر ھەبۇنا مرۆڤى بەھرى دیروکى ژى بېسىن ، بەلى زانايىه کى ب تىزى ژى نەھات ، چونكى ب
ھزرا وان تىشە کى بەرۇھقىل نەبۇ گۆتنا دى برتى يا دورست بىت ، وئه و ل وی باوهركى بۇن کو ئەور ژ
زېرەقانى گومر کا ئەبىفيلي گەلەك دزاناترن .

جيولوجىيىن فەرەنسا بىئن ناقدار ل وی باوهركى بۇن کو دى برت نەشىت تەخەيدە جیولوجى
ژ ئىكادى جودا بکەت ، چونكى ئه و جيولوجىيە کى زېرەك نىنە ، و ل سەر ۋى بناخەبى وان گۆت : چى
نابىت بو وی ئه و بىزىت وی هندهك ئاميرەت ژ چىكىرنا مرۆڤى د ناٹ تەخەيدە کا وەسا دا دېتىنە کو بۇ
چاخى گيانه و هرین بەھرى دیروکى بىزقىت ، و د سەر ۋى چەندى ژى را وان ھزر كر کو ئەگەر دى برتى
زانىنە کا باش ل دۆر بەران ھەبا ئەو دا زانت کو دېت سروشت بەران ل سەر گەلەك رەنگان دابریت ،
ووان گۆت ھەچى كەسى بىزىت ئە بەرە ئاميرەت ژ بەر ھندى چونكى ليقە کا وی يا تىزە ، ئه و دى
مرۆڤە کى دىن بىت .

وناقدارىن زانىنا ھلکولىيان - کو زانىنە کا نوی دەركەفتى بولو - ھزر دەگەر دى برتى گەلەك زانىن ل
دۆر ھەستىيىن كەفن ژى نىن ، ووان گۆت کو ئەقە چەند سالە وان ھەستىيىن گيانه و هرین بەھرى دیروکى
دېتىنە ، بەلى نەبۇويە جارە کى ناقدارە کى گۆت بىت کو وی ھەستىيىن مرۆڤىن چاخى بەھرى دیروکى
دېتىنە ، وئه و بۇ ھندى چوون کو ئەقە ب تىزى بەسە ھندى بگەھىنت کو چو دەليلىن بنېر ل سەر
ھەبۇنا مرۆڤى دیروکى نىن .

و ب ڦى رهنجي ههڙي گيڻ دريڙ دهست پيڪرن ، دى برٽ و ڪيمه ڪ ڙ پشته ڦانيٽن وى ل لايِه ڪي بُون ، و ل لايِه ڏي بارا پٽر ڙ زانائيٽن فرهنسا یيٽن رٽزدارتر راوهٽيا بُون .

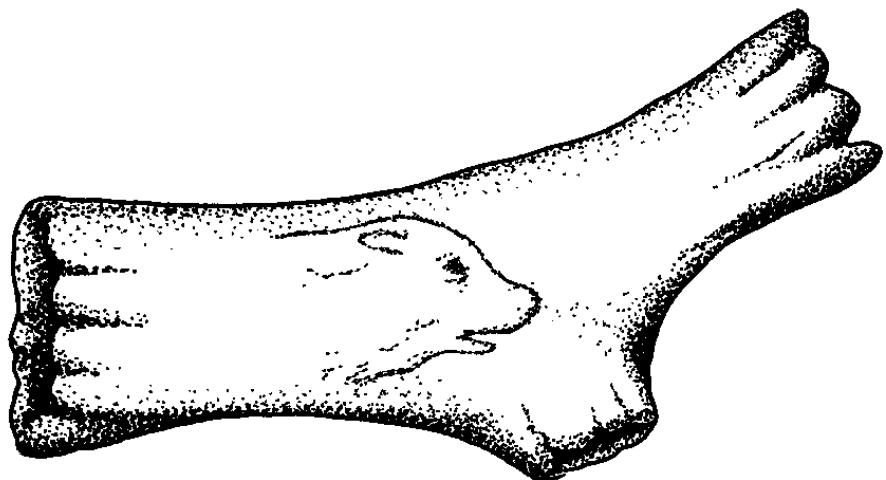
وزیره‌فانی گومر کان بهره‌هامی ب کومکرنا ههستین که‌فن و دابری دا، و رپورت ل دویش راپورتی ل دویر دیتنین خو دنھیسین، ول سهر حسیبا خو یا تایبہت چاپ دکرن، و دهارتنه ژ دهرقه، ب وی هیثی گو زانایه کی ناقدار بخوبیت ویست دا وی کومی بیست یا دی برتبی گله‌ک حه‌ز دکر به رچاوش بکهت.

و دویماهی هندهک را پورتین وی گه هشتبه ئىنگلتهرا ، ول ویرى زانایان دهست ب ۋەدىتىا هندهك
هزرين نوى كر ، يىن وسا كو ناڻچاڻين ئەندامىن ئەكادىميا فەرەنسى ژ بەر تىك بچن ، ول سالا
١٨٥٩ و ١٩٥٩ گەلهك زانايىن ئىنگليز يىن ب ناڻ و دەنگ بېيار دا ژ كەنالى دەرباز بىن دا سەرا دى
برتى بدهن ، و دەمى ئەو گەھشتىنە ئەبىفيلي ، و ان زانايىن ئىنگليز يىن ناڤدار گەلهك ب هويرى ئەو پرتىن
بەران يىن ب سەدان ئەھۋىن ليقىن وان دىتىز ، هەر وسا ئەو ھەستىن گيائەوەرىن بەرى دىرۆكى يىن
نەئىنه ھەزمارتىن ئەھۋىن مالا دى برتى تۈرى كرین جەرباندن ، پاشى چۈون قەستا وان جەھان ژى كر يىن
دى برت ھلکولىنىن خۆلى دكەت ، و ب بىئەك فەرەھ ۋەن تەخەيىن عەردى ل ویرى ھلکولان .

وپشتی وی چهندی میخانین ئنگلیز چوونه ئەمیانی ئەوا (٥٠) کيلومەتران ژ ويئرى دويىر ، ل وى جەھى ئېك ژ پشتهۋانىن دى بىرتى يىن كىم ھلکولىن دكر و ل ھەستىيەن گيانەوەرەن بەرى دىرۇكى و بەرەن مروۋى دابرەن دگەریا ، و ل ويئى ژى زانايىن ئنگلیز ب ھندهك كىيارىن جەرباندىن راپوون .. پاشى زقريىنه وەلاتى خۆ دا راپورتىن خۆ ل دۇر تشتى وان دىتى بىنۋىسىن .

وپشتی چهند هه یقه کین کیم راپورتین ئنگلیزان گەھشتنە فەرەنسا و شارەزاپىن فەرەنسى مەندەھوش بۇون دەمى ئەو راپورت خواندىن .

وزاناییین ئنگلیز ئاشکەرا كر كو هەر چەندە جاك بۆشىيە دى برتى ھندهك خەلەتىيەن جىولوجى
ھەبۇون ژى ، چونكى ھندهك پرتىن بەرى د ناڭ كۆما ئەبىفىلى دا ب خۇ چىبۈونىنە نە كو ب دەستىيەن
مروقان ھاتىنە دورستكىن ، وھندهك ژ وان دقهلىپ ونەدورست بۇون ، چونكى ئەو چەند ھەيف يان
سالەكىن كېيم بۇون ئەو ب دەستىيەن ھەفسۈيىن دى برتى ھاتبۇونە دابىرىن ، بەلى د گەل ھندي ژى
زانايىيەن ئنگلیز مسوگەر كر كو د ناڭ وى كۆمى دا ھندهك ئاميرەتىيەن بەرى ھەبۇون يىيەن ب دەستى
مروقى ھاتىنە دابىرىن ، و كو ئەڭ ئاميرەتە ب رەنگەكى بىنېر ھندي د گەھىنت كو مروق ژى وى دەمى ل
سەر عەردى ژىيانىنە بى گىانەورىن بەرى دىرۇكى وەكى مامۇسى لى ژىيانىن ، وزانايىيەن ئنگلیز راگەھاند
كى دى برتى گەلەك زىدەبى ب سەر زانىنى قە بەرداينە .

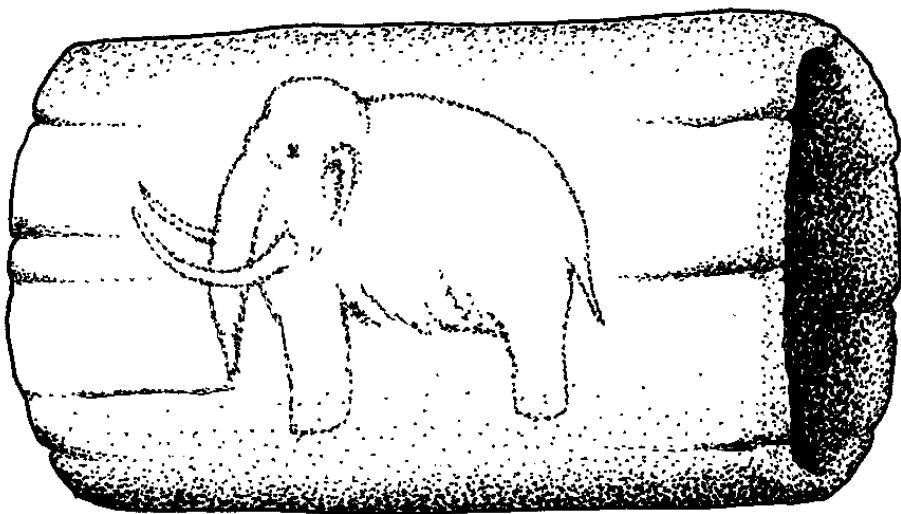

لارتى ب خۆ هەستىه کى پەز كويقى يىچاخى بەرى دىرۇكى دىت

و گەلەك شارەزايىن فەرەنسى يىن رىكدار ھەبۈون ھېشتال وى ھېفيي بۈون كۆنەتكەن كىيماسىان د راپۇرتىن ئىنگلىزى دا بىىنن ، بەلكى وان بەرگەريان كر كۆنەما ئىكجار پاشت بەدنە وان راپۇرتان ل وى دەمىز نشىكه كى ۋە دربەكى دى ب وان كەفتى ، ئەو دربا ژ لايى زەلامە كى شەرمىنتر ژ دى برتى ۋە هاتى ، وئەو زەلام ژى يى فەرەنسى بۈو ، وئەو ژى يى خودان ركى ورژدى بۈو ، بەلى ب شىوه يە كى ھىمن ، وئەو زەلام ئىدوارد لارتى بۈو ، ل سەرى لارتى كارى پارىزەرىي دىكەر ، پاشى وى پاشت دا وى كارى ول قەدىتنا نەھىيىن دەمى بۆرى گەريا ، وئەو ژى وە كى زانايىن ئىنگلىز خودان مەزىيە كى بەرفە بۈو و ژ ھزرىن نوى نەدترسيا ، وئەو ژ زەلامىن فەرەنسى يىن پىشىي بۈو يىن باور دىكەر كۆنەتكەن بىت بىت دورست بىت .

ل درېشىيا چەند سالە كان و ب بى دەنگى لارت ب ھلکۈلىنىن خۆل شەكەفتىن فەرەنسى ول بن كەفرىن ھلاويستى راپۇو ، بۆنەندا دەلىلە كى ل سەر ھەبۈونا مەرۇنى بەرى دىرۇكى بىىنت ، ئەۋە بەرى راپۇرتىن ئىنگلىزان پەيدا بىن .

ول سالا ۱۸۶۱ وى ئەو دەلىل دىت يى كۆنە لى دگەريا ، كۆپرەكە شاخى پەز كويقىيە كى چاخى بەرى دىرۇكى بۈو ، ووينەيى سەرى ھەرچە كا شەكەفتىن چاخى بەرى دىرۇكى ل سەر ھاتبۇو كۆلان . وئەۋە شاخە د تەخھىيە كا گەلەك كۆپر دا ژ وى ئاخا ئەۋە ب ھزاران سالانە چو دەست نە گەھشتىنىي ھاتبۇو ۋەشارتن ، وپاشتى ھنگى چو گومان نەما كۆنە شاخە يى گىانەوركى بۈول چاخى بەستىي ژىابۇو .

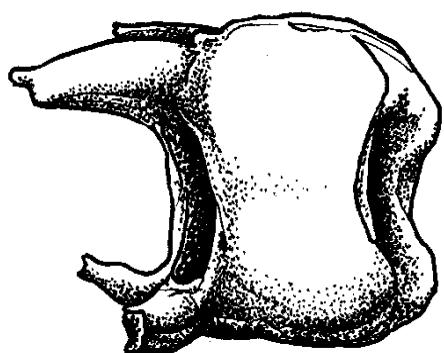
مرۆڤى بەرى دىرۇنى وىنەيەكى ل سەر پىرە كا ھەستىي مامووسى دەخشىنت

وچو گومان نەمابۇو كو ئەۋە خىشە ھاتبۇو چىڭىرن بەرى شاخ بىننە ل بن ئاخى ، ھەر وەسا چو گومان نەمابۇو كو ئەو كەسى ئەۋە خىشە كۆلای رەنگى ھەنگىن شەفتان باش دزانى ، و ژ دو رەنگىن مەرۇقان پېقەتر كەس نزانت كانى رەنگى ۋان ھەرچان يى چاوا بۇو : رەنگى ئىكى : ل وى دەمى ژىابۇو بەرى كو ھەنگىن شەفتان بىرىيەن بەرى چەند ھزار سالان ، ورەنگى دووى : ئەو زانايى ھلکۈلىنان يىن قى دۇماھىيى ھەستىيەن ھەنگىن شەفتان دىتىن .

وھەر چاوا بىت ئەۋە ھەستىيەن د ناۋ تەخەيدە كەفنا ئاخى دا ھاتىنە ۋەشارتن ب دەستى چو زانايىن ھلکۈلىنان نەھاتىنە نەخشانىدۇن ، ورەمانا قى ئەو چو گومان د ھندى دا نىنە كو ئەۋە خەشىن كىم ب دەستى مەرۇقى بەرى دىرۇنى ھاتىنە چىڭىرن .

وچەند سالەكىن درىز نەبوورىن ھەتا ل دۇماھىا سالا ۱۸۶۷ لارتى ب سەر دىتىنە كا دى ھلبۇو وى پەلەيا رېزگىرتىنى بى ب دەست خۇ فە ئىنا ل پېشانگەها دەولەتى يا مەزن ل پارىسى ، و ل وېرى ل ھۆلا پېشانگەھى يَا بەرفەھ رۆز بۆ رۆزى مەرۇقەل وى تىشى كۆم بۇون يى لارتى بەرچاۋ كىرى كو پىرە كا بىچويك بۆ ژ ددانە كى مامووسى وىنەيى مامووسى ب خۇ ل سەر ھاتبۇو نەخشانىدۇن ، و خەلکى دەمى بەرى خۇ دادايى ب سەھم ئە دگۆتە ئىك ودو : « ما ھوين نايىن كو يى ئەۋە وىنە نەخشانىدۇن ب دورىتى رەنگى مامووسى دزانى ، و كو ئەۋە گىيانەورە ل دەمى وى ل عەردى دەپى ؟ مەعنە ئەو مەرۇقى بەرى دىرۇنى يە » .

و دوياهيئي ئهو هەۋىر كيا درېز يا جاك بۆشىھ دى بىت دهست بىٽ كرى ب دوياهى هات ، و مروڻي
بەرى ديرۆكى ڙى چو د ناڻ كۆما قىيىنى مروڻي بىٽ مەزن دا ، وزانينا بەرى ديرۆكى پىگاڻين خۆل
سەر رېكى موكم كرن ، ئهو زانينا فەكولينى ل دۆر مروڻي بەرى ديرۆكى ورەنگى ڙينا وى دكەت

پینچ قه‌رقوده‌یین هه‌ستى

مرۆڤى بەرى دىرۇكى يى ب چ رەنگ بۇو ؟

ئەفه ئەو پسياز بۇو يا ھاتىيە سەر ئەزمانى گەلەك مرۆڤان ھەتا بەرى پىشانگەها پارىسى ل سالا ۱۸۶۷ ئ.

گەلەك زانايىن ئەورۇپا - خۇ ئەۋىن دژى ھەمى بۆچۈونىن دى برتى راوه‌ستايىن ژى - ب دل دېيا بەرسقەكى بۇ ۋى پسيازى بزانىن ، بەلى ئەو نەشيان وى بەرسقى ب دەست خۇ يېخىن بەرى كۇ فەكۆلىنى ل دۆر ھندەك ژ گرۇفەيان بىكەن يىن ھەتا ئەفرۇ ژى ب زەھەت ب دەست دەھەن ، و مەبەست بى هەستىيەن دورستان يىن مرۆڤى بەرى دىرۇكى .

ب راستى گەلەك نمۇونە ژ ۋان گرۇفەيان ھاتىن دىتن ، بەلى كىم مرۆڤان گرنگى دايىھى لايى وزانىيە كانى ئەو ب راستى دچاوا بۇويىنە .

وبەرى پىشانگەها پارىسى ب نېرىكى دەھ سالان سەيدايى ئەلمانى ئەۋى ب ناڭى يووحەننا فۇلرۇت دئىتە ناسىن پرته كا گەلەك ستوير ژ ھەستىي كلۇخەكى دىت ، ليقەكا ب ھېز يا وەكى وى ليقا ب سەر چاھى مەيمۇينكى دا ھەي پىقە بۇو ، و دەمى فۇلرۇتى گۆتى كو ئەو ھزر دەكت ئەو ھەستىيە بى مرۆڤەكى بەرى دىرۇكى يە ، كەسى گۆتنا وى ب چو ۋە نەگرت .

بەلى ل پىشانگەها پارىسى گەلەك زانايان هوير و ب گرنگى ۋە بەرى خۇ دا مەزنيا ۋى كلۇخى ، ھەر چەندە بارا پتر ژ وان ھېشتىا ب گومان بۇون كو ئەو پىشكەك بىت ژ قەرقۇدەبىي ھەستىيە مرۆڤەكى بەرى دىرۇكى بىت ، ووان گۆت : مرۆڤى بەرى دىرۇكى دېيت گەلەك وەكى مرۆڤى نوى بىت ، ووان مسوگەر كر كو بلندى و دەركەفتىن ئەندا وى نە وەكى يائەندا مەيمۇينكى يە ، و بۇ پىرىيا خەلکى چو پەيوەندى ب زانىنى ۋە نەھەي خۇش بۇو ۋى گۆتنى وەرگەن ، چونكى ياب زەھەت بۇو مرۆڤ باوەر بىكەت كو باپىرىن نەشىي مرۆڤى وەكى مەيمۇينكان بۇون .

و گەلەك سال بۇرین بەرى مرۆڤ باوەرىي بىنت كو ئەۋە ھەستىيە پىشكەك ژ قەرقۇدەبىي مرۆڤەكى نياندرتال بۇو .

و ھەر ل وى دەمى گەريانا ل ھەستىي مرۆڤى بەرى دىرۇكى ل گەلەك جەنان يابەر دەۋام بۇو ب تايىيەتى ل پىشكە باشۇورى رۇزئاڭا ياخىدا فەرەنسا ، ئەو جەھى لارتى ئەو پىتا ددانى مامووسى لى دىتى .

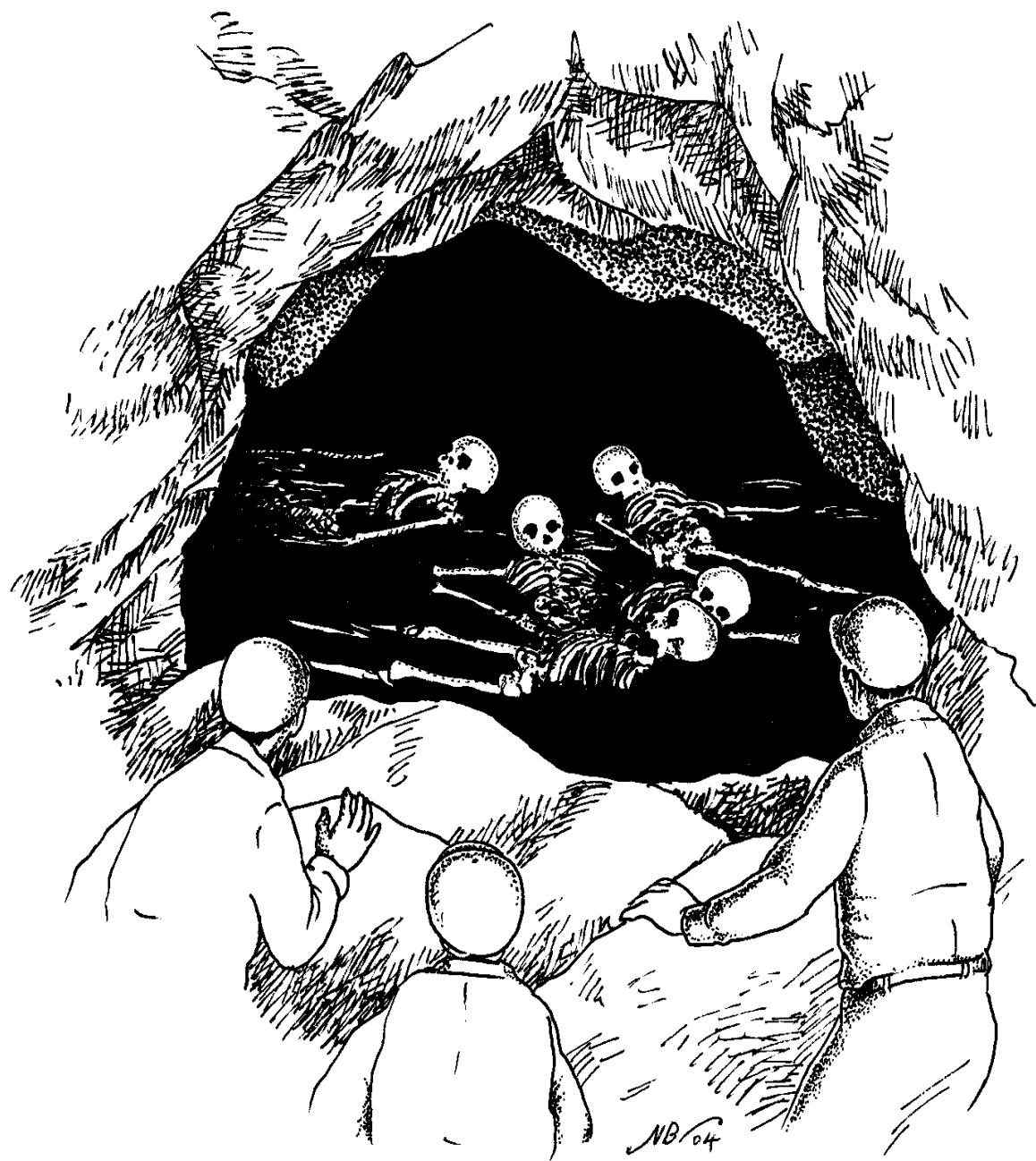
ل وى هەریما ب ناڤى هەریما دەردوون دئىتە ناسىن گەلەك روپىار ھەنە د گەلى ونھالىن تەنگ را
دبورن و بانىيەن گىچى دېرىن ، ورۇزەكى ژ رۆزىن سالا ۱۸۶۸ ئى كۆمە كا پالەيىن رېكان پشکەك ژ
وى بانىا ل كرۇمانىيۇن - وئەو گوندەكى بچويكە ل سەرپىيارى فيزەر - شەق دەر ، ودەمى ئاخ
وھىيائى پشتى كريارە كا پەقاندىنى وان كونە كا رەش دىت وەسا دەتە پېش چاۋ كو ھەر وەكى دەرى
شەفتەكى يە ، وئەو ھەمى ل نك وى كۆنم بۇون دا بىيىن كانى چ د ناۋ دا ھەدە ، ووھسا ھاتە
سەر ھىزا وان كو ئەو ھەستىيەن ئەو دېيىن نە يىن گىانەوھانە بەلكى ئەو قەرقۇدەيىن ھەستىيەن مروڻانە .
ھەندەك زەلام وەك زىرەقان مانە ل بەر دەرى شەفتەنە نوى ، وەندەك ب لەز چۈونە لىزىيە ، وئەو
گوندەكى نىزىيەكى وىرەي بۇو ، دا ئان دەنگ وباسان بگەھىين ، وبەپرسىن ئى گوندى ب لەز ھاتەنە وى
جەھى يى ناۋ وەنگىن وى د ناۋ زاناييان دا بەلاۋ بۇوين ، ووان ھېقى كى كۆمە كەپەن بىيەكەن دا
جەھى وان پىر ناڭدار بىت ، پاشى وان بەرى خۆ دا وى تىشى د شەفتى ۋەھى ، ووان راپورتەك ب
وى تىشى وان دىتى ھنارتە پارىسى وزانايىن پارىسى يىن مەزن ۋى جارى مەسەلە ب ترانە ۋەرنە گرت
، بەلكى حوكومەتا فەرەنسى ئەۋ دەنگ وباسە ب مجدى ۋەرگەن و وەزىيە فېركەرنى داخواز ژ
زەلامى ناڭدار ئىدوارد لارتى كى كۆمەنلىك بېچت قەستا كرۇمانىيۇن بىكەت .

ولارت ب قى راپورتى روپىگەش بۇو ، بەلى سەروبەرى وى يى ساخلىەمېي دەستورى نەدایي ئەو
جارە كا دى قەستا باشۇورى فەرەنسا بىكەت ، لەو وى كورى خۆ يى گەنج لوپىس پېش خۆ ۋەھى
ولوپىسى ھارى بابى خۆ دەر د ۋەھى دەپەنلىك بىكەت .

ولوپىس لارت ژ وى تىشى مەندەھۆش بۇو يى وى ل كرۇمانىيۇن دىتى ، ورەپورتەك بۆ بابى خۆ
وپۇ حوكومەتا فەرەنسى وزانايىن پارىسى ژى ھنارت تىدا گۆت كۆمە كەپەن بىيەن ھەستىيەن
مروڻان يىن دورست د وى شەفتى ۋەھى ، وئەو ئەۋ دەرى قەرقۇدەيىن مروڻقى بەرى
دېرىكىنە .

وھەمى ھېقىا وان شارەزايىن قىت كرييە كرۇمانىيۇن دا ۋەھى كۆمەنلىك دۆر ئان ھەستىيان بىكەن ئەو بۇو
لوپىس لارت يى دورست بىت ، ھەر وەسا ئەۋىن چو پەيونىنى ب زانىنى ۋەھى ژى ھېقى دەر
لوپىس يى دورست بىت ، چونكى ئەو قەرقۇدەيىن ھەستىيەن وان زەلامىن رازاى ل نىقا شەفتىيەن
رەنگەكى وان باپرانە يىن ئەو دشىن شانا زىي بى بىهەن .

يا ئاشكەرا بۇو كۆمەنلىك ئاكنجىيەن ۋەھى شەفتى قەت وەكى مەيونكەن نەبۇون ، چونكى قەرقۇدەيىن
ھەستىيەن وان مسوگەر كۆمەنلىك دەست وەكى مروڻقى نوى بۇون ، وقەبارى مەزىي وان بى تمام بۇو ، وبەزىنەن
وان درېئىر بۇون دگەھشتىنە شەش پېيان يان پىر ، ووان ھەندەك دەست وپېيىن راست ودرېئىر وئەنە كا
بلنە وئەرزىنە كا ب ھېز ھەبۇون ، وەھەۋەر كى ل سەر ھەندى نىنە كۆرەنگ ورۇپىي وان بى جوان بۇو .

دیتنا هندهك قەرقۇدىيىن مىۋۇغان ۋ چاخى بەرى دىرۋىكى ل شىكەفە كا كىرۇمانىيۇن

ودویاهیی زانایان پهیقا خۆ د دەر حەقا قەرقۇدھىئىن ھەستى يىن كرۆمانیوون دا گۆت ، وەكى ئەۋەنگى مەرۆقىن شەفتان دئىنە ب ناڭ كرن وەك قەدرگەرن بۇ ناڭى وى گۈندى يى بۇ جارا ئېكى ھەستىيەن وى لى هاتىنە دىتن ، وەهتا ئەقىرۇ ژى ئەۋەپ بىر وېچۈونە دئىنە قەبۈلكرن .

وشارەزا ئەقىرۇ ھەمى ل سەر وى گۆتنى كۆم دېن كو مەرۆقى كرۆمانیوونى ژ جوينى مەرۆقىن عاقىلدارە (يىن كو ب لاتىنى دېئىنی Homo Sapiens : كو ژ دو پەيغان پىك دئىت : Homo ئانكۆ مەرۆق و Sapiens ئانكۆ عاقىلدار) وەبەست ب قى نافكىرى ئەوھ ئەۋە مەرۆقە ھەر ژ وى تو خەمیە يى ھەمى مەرۆق ل قى جىهانا نوى دگەھنى .

وەندەك زانا ئەقىرۇ ل وى باوهەرینە كو دېت ھەندەك ژ قى رەنگى مەرۆقان بەرى نىزىكى پېنج سەد ھزار سالان ل ئەفرىقيا و ل ھەندەك جەھىن دى ژى ژ جىهانى ھەبن .

وئەم ژ كىمە كا گەلەك كىم پىقەتر چوبى ژ كۆمىن دەسپىكى يىن ۋان رەنگە مەرۆقان ئەم نزانىن ، ودبىت ئەو ژى وەكى مەرۆقى پەكىنى مەرۆقىن دى يىن دەسپىكاكا چاخى بەرى دىرۇكى مەرۆقىن دەسپىكى بن .

بەلى رەنگىن مەرۆقى كرۆمانیوونى و كۆمىن دى يىن مەرۆقىن عاقىلدار يىن گەلەك وەكى وى ، وىيىن ھەقچاخ بۇ وى ، وەكى ئەقىرۇ ئەم ژى دزانىن پىشەفتىتىرىن ئاكىنجىيىن چاخى بەستىي بۇون ، و مەرۆقى كرۆمانیوونى ل دەمى چاخى دويمەھىي ژ ھەر چار چاخىن بەستىي يىن مەزن ل ئەورۇپا ئاكىنجى بۇوبۇو ، ودبىت ئەۋەنگى مەرۆقان ژ كىشىوھەر ئەفرىقيا يان رۇزئاڭا ياسىيا بەرى نىزىكى حەفتى ھزار سالان يان پىرسەت بىت و ل ۋەپىرى ئاكىنجى بىت .

مرۆڤى گرۆمانیوونى

مرۆڤى گرۆمانیوونى چىكەره کى زىرهك بولۇ بۇ ئاميرەتان ، بۇ نمۇونە وى هندهك رەم چىكىرۇون لېقىن وان دتىز ووه کى كفانان بولۇن ، و ب ئان رەمان وى پەزكويقى دکوشتن .

ووى هندهك ئامویرتىن رەماھاۋىز چىكىرۇون ، وقى چەندى ھارىكاريا وى كىر كۈشىت ژ دویر قە نىچىرا خۆ بکوژت ، وئەو شىا وان گىانەوران ژى بکوژت يىن لەزا وى ژ يا مرۆڤى پىر . ووى هندهك كىر كىن بەرى يىن تىز چىكىرۇون دشىا پرتە كا ھەستى يان شاخى بى بکەتە دەرزىكە كا ھویر ، و ب ئان دەرزىكەن ڙنگىن گرۆمانیوون شيان چەرمى گىانەوران بىدۇرىن وبكەنە هندهك جلکىن تەنگ وجوان ژ فەرۇي .

ودىارە كو مرۆڤى گرۆمانیوونى كىم جىلك دكىنە بەر خۆ دەمى سەقايى دنيايى بى گەرم ، ھەر وەسا وى ئەكسىدا ئاسنى ئەوا د ناڭ ئاخى دا ھەى بۇ رەنگىكىرنا لەشى خۆ ب رەنگى سۆرى ب كار دئينا ، و جلکىن فەرۇي ل دەمى سەرما يا دۇوار ھارىكاريا وى دكىر .

وھەرىمما دەردوون يا فەرەنسى ئىك ژ وان جەھان بولۇ يىن مرۆڤى گرۆمانیوونى دەستەك پشتى ئىكى ب ھزاران سالان لى ژيای ، وھەتا ئەقىرۇ ژى ھەر كەسى سەرەدانا قى ھەرىمە بکەت دشىت مسوگەر بکەت كو ئەڭ جەھە بەحەشتەك بولۇ بۇ ئاكجىيەن شەكتەن .

وھەرىمما دەردوون ب راستى بانىيە كا راست و مەزن بولۇ ، گەلهك روپىار و دۆلىن تەنگ و كۆپر لى ھەبۈون ، و بايەكى شل ژ ئقىانوسى ئەتلەنتى ئەۋى دكەفتە جەھە كى نە گەلهك دويىر ل رۆزئاڭايى ب سەر قى بانىي دا دەھىت ، ژ بەر ھەندى كەسکاتىيە كا مشەل چاخى بەستىي ل قى بانىي شىن دبوو ، و كەرین نەئىنە ھەزىمەتن ژ گىانەورىن وەكى مامووسى و پەزكويقى وھەسپان بۇ چەرىنى لى كۆم دبوون .

و دۆل و نەھالىن كۆپر و روپىارىن لى ھەين تىنلا رۆزى كۆم دكىر ، و ئەڭ سەرەكانىيەن ئاقى ئاقە كا مشە ددا ئاكجىيەن شەكتەن و گىانەورىن نىچىرى يىن كويقى .

مرۆقىٽ كرۇمانىيۇنى بۇ نىچىرىن دوир رەھاۋىز ب ڪار دئىنان

وبىنىن ڦان نهالان ڦ بەرى گىچى پىك هاتبۇون و ڦ پرتىن ڪەفران دتىرى بۇون ، ومهعنا
ئى ٽەو بۇ ئاكنجىيەن ھەرىما دەردوون ڦ مروقىن كرۇمانىيۇن قەت ھەوجەبى ب ھندى نەبو دویر بچن
دا ڪول وان ڪەھستان بگەرييىن يىن وان ئامىرىتىن خۆ ڦى چى دىرن .
وئى ٽەو ڪەفرىن بلند وھلاۋىستى يىن ڪو دهاته ھندافى ڦان دۆل ونهالان رەھتىرىن جە بۇ
ل دەمى سەرما دژوار مروقىن كرۇمانىيۇن بۇ خۆ ب ڪاردىينا ، چونكى جەھى بەرداي و ل بەر باى ل
سەر بانىي ب ڪىر ڇىارا وان نەدھات ، ھەر وەسا ئەو ل پىشىا شەفتىن كويىر و ل نىزىكى دەرگەھىن
وان ڦى ل وى ھەرىمە ئاكنجى دبۇون .
ورەنگە مروقىن كرۇمانىيۇن ئەو بەرسقكىن بچوپىك ڦى ئەوين ل بەر دەرى شەفتان ھەين
بۇ خۆ ب ڪارئىنابن وەك جەھىن بېھنەدەنلى رۇزىن ساھى خۆ لى دابته بەر حەتاڭى ، وھندەك جاران
وان ئەۋ بەرسقكە فرەھ دىرن و تەعانىن بەرى بۇ چى دىرن ، وئاگر ل وان حەوشان هل دىرن و ل بەر

تیّنا وی ئاگری وان خوارنا خو دخوار ، وزن ل ویزی دروینشن وجلك دورین يان ژی رستك
ژ مرارى وددانین گيانه وهران دورست دکرن ، وزه لامان دهمى خوب چيکرنا ئاميره تان ۋە وان تشىئن
خىزانىن وان هەوجە دبۈونى دبۈراند ، ھندهك جاران وان پرته كا مەزن يە هەستىي گەھان دقهوراند
وھندهك ئامانىن نە گەلهك كويىر ژى چى دکرن و ژ بەزى گيانه وهران تېرى دکر وپرته كا كەفزا هشك
دکره تىدا دا ل شوينا فەتىلى بىت ، و ب قى رەنگى ئەو هەستىي قەوراندى دبوو چرا .

ومفايە كى مەزن بۇ نىچىرۇقانىن كرۇمانىيۇن د وان زنارىن ئاسى ونھالىن كويىر دا هەبوو يىن كول
ھەريما دەردوون ھەين ، چونكى ئەھو ل سەرەت كۆبى زىرەقانىي بکەت دشىت كەرى ھەسپان بىبىت
دھمى ئەھل بانيا راست و ژ وي دويىر دكەنه غار ، و ب قى چەندى وى دەليقەيدە كا ھند دى ھەبت كو
بچت داخوازا ھندهك ھەفسوين خو بکەت كو بىنە بانىي وھنده كىن دى كو بچنە د زكى نھالى دا ،
پاشى زەلام ل سەرەت بانىي دى راھىلەنە گيانه وهران وئەھوين د نھالى دا دى قىت كەنە گيانه وھرەن
برىندار دا ئام بکەن بەرە كو ژ دەست وان دەركەفن .

ۋە گەر زىرەقانى دىت كەرە كى پەز كويىقىان ل ژىرەنەھالى كۆم بۇ دا ئاڭى ژ روپىارى
قەخۇن ، دى د شىيانىن وى دا بىت كو جەنلىقان دەنە لايى تەنگ ژ نھالى ل وى جەنلىقان دەنە
ھەپىشك ئەو دى بەرە وان ھەمى گيانه وهران دەنە لايى تەنگ ژ نھالى ل وى جەنلىقان دەنە
دەقەن ونەشىن ژ بەر وي تەلە سروشتى خو ژ رەمەن نىچىرۇقانان رېزگار بکەن . وئاشكەرایە كو مەۋەقى
كرۇمانىيۇنى دزانى چاوا دى تەلەن ژ راستى ۋەدەت ، ورەنگە وى ئەو تەلە بۇ نىچىرە ھۆقىن
مەزن ژى ب كارئىنا بن ، بەلى نىچىرە ژ ھەميان پىتر وى حەز ژى دکر پەز كويىقى بۇ ، وئەگەرە قى
چەندى ئەو بۇ ل وى دھمى پەز كويىقى ل ئەورۇپا دەمشە بۇون ، ھەتا پىكە كى ئەو نافى قى چاخى دكەن
چاخى پەز كويىقىان ، وئەگەرە كا دى ژى د پېشىت قى چەندى را ھەيە ئەو ژى ئەۋە ھۆقىيە مەۋەقى
كرۇمانىيۇنى گەلهك تشىئىن ب مفا بۇ خو ژ پەز كويىقىان وەردگرت .

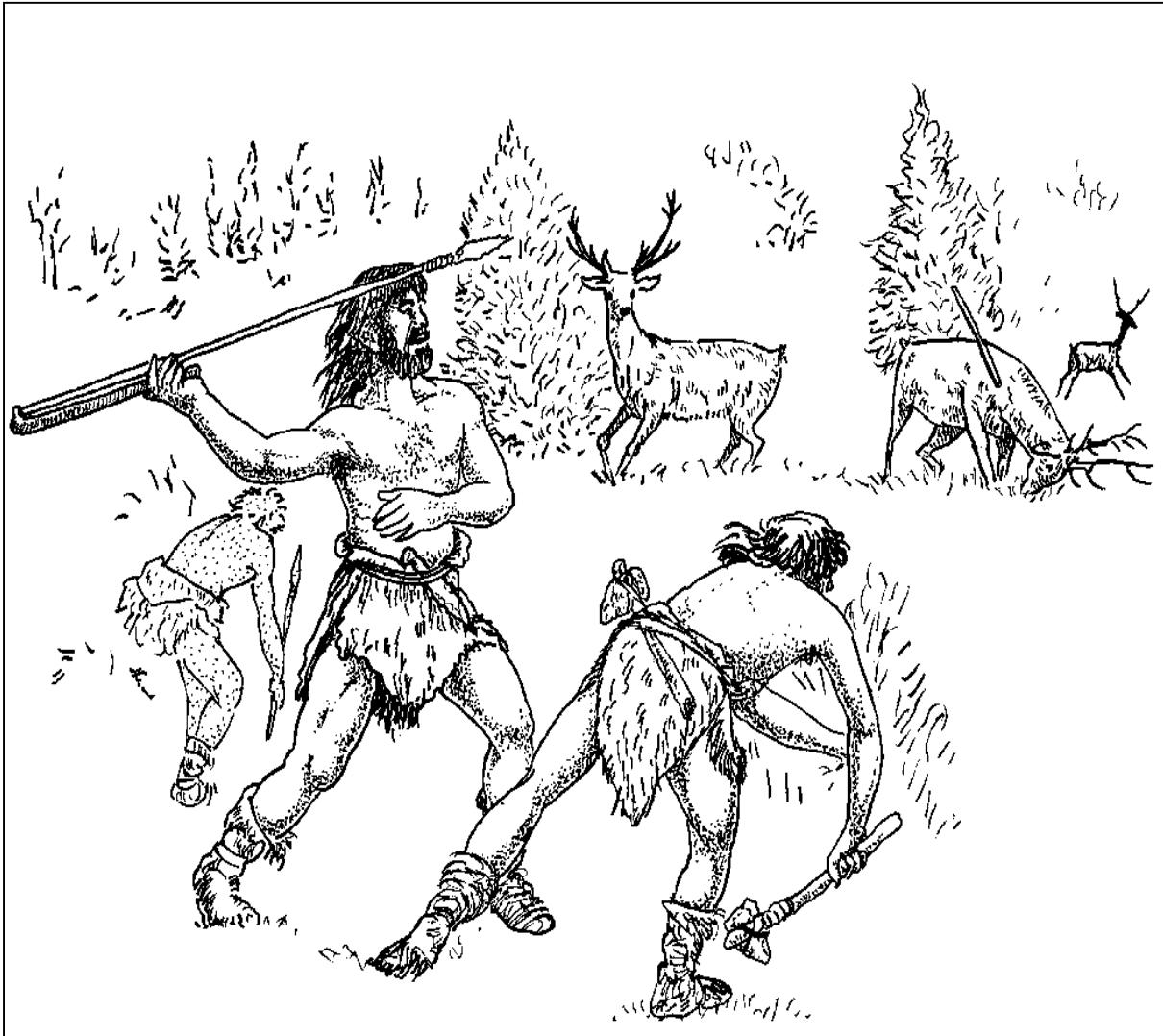
تاما گۆشتى پەز كويىقى يا خوشە وئەو گەلهك بىي ب مفايە ، وچەرمى وان ب كىر دئىت بىتە جلگىن
نەرم و گەرم ، ودبىت ئەو دەقىلە دەقىلە بىتە بىرپىن دا سەرەن رەمان ب دارپىن وان وان ۋە بىنە گرىيدان ،
وشاخىن پەز كويىقىان ژى دئىنە دابىرىن وبۇ گەلهك كارپىن ب مفا دئىنە ب كارئىنان .

و ژ نىشانىن باش ل سەر رەنگى ژيارا مەۋەقى كرۇمانىيۇنى ئەو پېتىن كۆلاينە ژ شاخىن پەز كويىقىان
يىن كول ھەريما دەردوون وھەرىمەن دى ژى ھاتىنە دېتن ، وئەو رەم و كەنەن نەخشانىدى
ب وېنەيىن تىكۆلە ئاشكەرا دكەن كو ئەۋە ئاكنجىيەن شەفتان ب رەنگە كى ھۆنەرى ئاميرەت
وچەكىن خو چىكىرىنە .

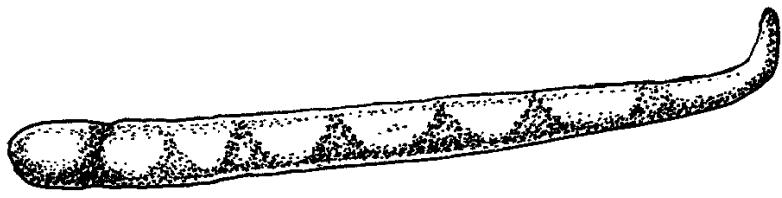

مروڻي ڪرومانيوني ئاگري ل بهر دهري شكهفتا خو هل دکهتي

وهندهک تشتین ده سپیشانگری هنه مرؤفین کرومانيون ژ ههستین په زکویشان چیکرینه
مرؤف ژی مهنده هووش دبت ، چونکی که سه ک نزانت کانی بوجی وان وینه يه ک ل سه ر پرته کا خوار ژ
شاخی په زکویشی دنه خشاند ، پاشی ئه و ههستی ب ره نگه کی کرؤفر وجوان کون دکر ، هه ر چنده
هندهک شارهزا هزر دکه ن کو ئا کنجیین شکه فتان ئه ئامیره ته جوت جوتھ ب کار دئینان دا دارین رمان
پی راست بکه ن ، وهنده کین دی هزر دکه ن وان ئه قالبین راستکرنا داران - و کی ئم نافی لی
دادان - بو نهرمکرنا دا قین چهرمی ب کار دئینان ، وهندهک شارهزا یین دی هنه هزر دکه ن کو
بەلکی وان ئه تشتین غەریب ئیخستبه دا فە کا زراۋ ژ چەرمى و د ستويي خۆ دانابن و کی رستکان يان
وسامین قەدر گرتنى .

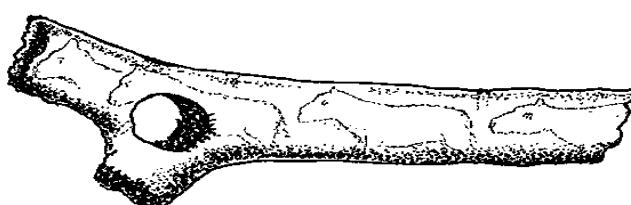

مرؤفی کرومانيونی حەز ژ نېچىرا په زکویشان دکر

مرۆڤىٽ كرۇمانیوونىٽ رەھاھىيىن خۆ دنه خشاندىن

ودويىر نىنە ئەڭ پىرتىئىن شاخىن خوار و تشتىئىن دى ژى يىن مرۆڤىٽ كرۇمانیوونىٽ نەخش ل سەر چىكىرىن وەكى وىئەيىن ژن و گيانەوەران نىشانىن ھندەك بىر و باوهرىن وان يىن ئايىنى بن ، وەندەك زانا بۆ ھندى چىن كو وىئەيىن ژنان نىشانىن ھندىنە كو ئاكنجىيىن كرۇمانیوون پەرسىتا خوداوهندان دكىر چونكى ئەو ژىدەر ئىنېنىن ، وەندەكىن دى بۆ ھندى چىن كو وىئەيىن گيانەوەران نىشانىن ھندىنە كو ئاكنجىيىن شەفتان بەرگەريان دكىر رزامەندىيا ھندەك خوداوهندان ب دەست خۆ بېخت دا ئەو ھارىكارىيا وان بىكەن ، ژېلى ھندى كو ئەو نىچىرۇقانىن زىرەك ژى بۇون ، بەللى كەسەك نەشىن ب دورسى تېت كانى چ مەعنا بۆ وىئەيىن كەسان ھەيە ، يان كانى بۆچى ئاكنجىيىن كرۇمانیوون ئەو چىكىرىنە ؟ وبارا پىتر ژ شارەزايان وى گۇتنى مسوگەر دكەن كو ئاكنجىيىن كرۇمانیوون باوهرى ب رەنگە كى سىرەبەندىي ھەبوو ، وسىرەبەندى پىشكەك ژ دىنى وان بۇو ، وزانا ئى چەندى دكەنە ئەگەر كو مرۆڤىٽ بەرى دىرۆ كى وىئەيىن گيانەوەران ل سەر دیوار و بانى شەفتان دكۈلان ، وەھر چەندە ئەم ئەگەرا نەخشاندىن ئان شەفتان ب دورسى نازانىن ژى بەللى يا ب ساناهىيە بىزانىن كانى بۆچى مرۆڤ ژ ھەمى جەھان ژ جىهانى دچنە ئەورۇپا دا بەرى خۆ بەھنى ، ھندى ئەو كارە كارە كى ھۆنەرى يى جوانە ، و دەمى نموونەيى ئىكى ژى ھاتىيە دىتن ، كەسى باوهەر نەدكىر كو ئەو ژ ئافراندىدا دەستى مرۆڤىٽ بەرى دىرۆ كىيە ، ئەو مرۆڤىٽ بەرى ھزاران سالان ژىيى .

مرۆڤىٽ كرۇمانیوونىٽ كون د ھەستىي پەزكويقى دكىرن

زاروکه کا بچویک و شکهفتا تامیرا

زاروکه کا بچویک یا ژیی وی پینچ سال نه خشین جوانین وی شکهفتا ب نافی شکهفتا تامیرا ل باکووری ئسپانیا ۋە دىتبوو ، و سەرھاتيا ۋە دىتبا وی بۇ شکهفتى و تىشتى پشتى هنگى رويداي ژ ناقدارترین سەرھاتىيىن ل دويش ئىك هاتنا گرۇقەيانە ل سەر ھەبۇونا ئاكنجىيىن شکهفتان ژ مروقىيىن بەرى دىرۆكى .

ونافى وی زاروکا بچویک ماريا بۇو ، وئەو كچا ماقويلە كى ئسپانى بۇو نافى وی دوون مارسلينۇ دى تۆتۈلايە ، خىزانا وی د قەسرە كى ۋە دىتبا وی بۇ شکهفتى و تىشتى پشتى هنگى رويداي ل گوندە كى بچویکى دگۇتنى سانتىلانا دلار ، ل نيقا گرە كى گىچى بى تۈزى كەسكاتى و گىا ، ئەۋى كۆ ژ لاپى دەريابىي ۋە ئاشكەرا دېت ل درېتىيا بەر لېقا كەندادى بىكاي .

وچىرۆك ل سالا ۱۸۷۸ ئى دەست پى دكەت ، دەمى دوون مارسلينۇ چۈو يە بازىرىي پاريس و ل وىرى كۆمە كا ئاميرەتىيىن بەرى و شاخىن كۆلای يېن چاخى بەرى دىرۆكى دىتىن ، يېن كۆ بەرى هنگى ل فەرەنسا ھاتىنە دىتن ، دوونى زىدە كەيف ب ۋان تشتان ھات و كرە دلى خۆ ئارەزۆيا خۆ بەتكە گەريان ل نيشان و گرۇقەيان ل سەر مروقى بەرى دىرۆكى ، وئىيەتا وی ئەو بۇ لېگەريانىن خۆ ژ وی شکەفتى دەست بى بکەت ئەوا دكەفتە نىزىكى قەسرا وی ، و باکوورى ئسپانيا گەله كى دوپەر نەبۇو ژ وی دەڭەرا فەرەنسى يَا ھەزمارە كا شکەفتىن چاخى بەرى دىرۆكى لى ھاتىنە دىتن .

وبەرى دوون مارسلينۇ ژ پارىسى دەركەفت وی گەله كەپسیار ل دۆر رېكا دورست بۇ ۋە دىتبا شکەفتان كرن ، ووی زانى كۆ دېت مروقى پېشى ب كۆلانا چەند گاۋان د ناۋ كۆمېن ئاخى دا ھەبت بەرى بشىت بگەھەتە تەخەيەكە دەرسەت يَا بەرمائىن مروقى شکەفتان ، و بۇ وی ھاتە گۆتن كۆ دېت ئەو بەشىارى كۆلانى بکەت ووی ئاخا كۆلای مۆخل بکەت دا پېشى راست بېت كۆ چو پرتىن هوير يېن ھەستى يان چو پرتىن بچویكىر يېن بەرى « دابىي » ژ دەست وی دەرنە كەفتىنە . وئەو زەلام زېرى وەلاتى خۆ پشتى كەرە دلى خۆ كۆ كارى ب دەرسەت ب ۋان شىرەتان بکەت ، و باوهريا وی ئەو بۇ ئەو دى بته خودان شانازى ئەگەر ھات ووی ھندەك ئاميرەتىيىن بەرى يان پرتىن ھەستى دىتن يېن كۆ تشتەكى ل زانىنەن مروقى دەربارە پېشىيىن مروقى ژ چاخى بەرى دىرۆكى زىدە دكەن .

و دەرى ئىكەنە يى وی شکەفتا دوون مارسلينۇ كەرە دلى خۆ ۋە كەت شەقە كا تەنگ بۇ دەردى را ل نيقا مېرگىن كەقىن ، وبەرى هنگى ب چەند سالە كان كەس ب وی شەقى ووی شکەفتى

نه دکهفت ، و ده سپیکا قه دینا وی بۆ هنگی دز قرٽ ده می سه بی نیچیر فانه کی که فتیه تیدا وبه رزه بوروی ، و هنگی ئه و شەق هاته پەچنین دا چو زارۆك نه کەفیه تیدا و چو نەخۆشی نه گەھنی .

وده می دوون مارسلینۆ زڤریه وەلاتی خۆ وی ده ری وی شەقی ھلیقىری و چوو تیدا هەتا گەھشته بىنى ، ل ویری وی کولە کەد دیت چەندە کی یا مەزن بۇو بەری مروڤی ددا سەردادە کا نه گەلە کا بلند وئەو قەنتەرا دچوویی ژی پیچە کی یا بلند بۇو و کار تىغە نەدھاتە كرن ، ژ بەر ژی چەندى دوون مارسلینۆی ھېدى ل لایى پىشى ژ عەردى شکەفتى كۆلا .

چەند ھېچەك چوون ، و گومان بۆ دوونى د راستيا تە خەمینا وی دا چىيۇو كو چو مروڤین بەری دىرۆكى ل وی شکەفتى نەزىيانە ، ورۇزە کى ژ ھەيقا کانوينما مەزن يا سالا ۱۸۷۹ ئ وی ھندەك پەرتىن بەری يىن كو ب جوانى ھاتىنە دابپىن قەدىتن ، ل سەر رەنگى سەرەرمان ھاتبۇونە چىكىرن ، ووی شەقى ئەو ب لەز زڤری مالا خۆ دا ئەو وان تشتان نىشا مروڤین خۆ بدهەت يىن وی دىتىن ، ھەر وەسا دا نىشا خزمەتكار و پالە يىن بىستانى خۆ وەھەمى ھەۋسىيەن خۆ ژى بدهەت .

دوون مارسلینۆ دوبارە دەری شکەفتا كەفن قەدکەت

و ماریایا بچویک ژی سه‌رهم دین ، وئه و نه‌شیا تی بگه‌هت کانی بوچی هه‌ر مرؤفه‌کی هه‌ی هزر دکه‌ت ئه‌ث بدهه گله‌ک دگرنگن ، بهلی وی دیت بابی وی گله‌کی ب که‌یفه ، لهه وی باوهه که کو ئه و شکه‌فتا بابی هه رؤز دچتی دفیت جهه‌کی گله‌کی جوان بت ، ووی گوته دوون مارسلینوی کو وی دفیت د گله وی بچت .

ل سه‌ری دوون مارسلینوی سه‌ری خو هژاند ، چونکی وی هزر دکر که مسوگه‌ر هه زوی ماریا دی شپ بت وی خوش نابت ده‌می خو د شکه‌فته کا تاری قه بیورینت ، بهلی چونکی که‌یفا وی گله‌ک ب کچا وی یا بچویک دهات یا ب زه‌حمه‌ت بولهه داخوازا وی ب جه نه‌ئیت ، ژ بده قی چه‌ندی ئه و رازیبوو کو وی د گله خو بیته شکه‌فتی ئه‌گه‌هات ووی سوز دا کو ئه وی د کاری وی دا ته‌نگاڭ نه‌که‌ت .

ووه‌سا چیبیو وه‌کی بابی ماریایی هزر کری ، شکه‌فت ب دورستی ل دلی وی نه‌هات ، چونکی وی چو تشت ل ویری نه‌دیت یاریان بول خو بی بکه‌ت ، وبو وی یا خوش نه‌بیو زیره‌قانیا بابی خو بکه‌ت ده‌می وی ب بیتفره‌هی قه گلیش هل دکولا ، ویش‌تی ده‌مکی وی زاروکی ب دزی قه خو به‌ردا د سه‌رداشی قه وشهمالکه‌ک د دهستان دا بولو .

و پیچ پیچه سه‌رداشی بده وی فرهه بول بهلی بانی وی هه‌ر بی نزم بولو ، هه‌تا زاروکه‌کی وه‌کی ماریایی بچویک دفیت یی هشیار با ده‌می ب ریقه دچوو و سه‌ری خو بلند دکر .. و ژ نشکه‌کی قه ماریا د جه دا رهق راوه‌ستا ده‌می به‌ری وی ب بانی که‌فتی ، وشهمالک د دهستانی دا هژیا ول ده‌ر ورخین وی ئاشکه‌را بولو ، ول بده رۇناهیا زهر و کیم و قله‌ر زیایا هنده‌ک گیاندوده و هو‌قین مەزن و خودان شاخین و هربادای و چاقین زیق ئاشکه‌را بولون ، ماریایی کره هه‌وار : « بابو .. ئه‌قە گانه .. گانه .. ». « !

و ده‌نگی وی قه‌دا ، ئینا دوون مارسلینوی ئامیره‌تین خو هاقيتن وشهمالک راکر ول سه‌ر زکی خو خشانده وی نه‌فه‌قا بچویک و گوت : « نه‌ترسە ماریا .. ئه‌قە ئه‌ز هاتە نك تە ». « !

بهلی ده‌می ئه و نیزیکی ماریایی بولو وی زانی چو مه‌ترسی ل سه‌ر وی نینن وزانی ئه و ناترسی ، ووی دهستانی خو ب لایی بانی قه دریز کر و گوت : « به‌ری خو بدی بابو به‌ری خو بدی ! ». « !

ول سه‌ری دوون مارسلینو نه‌شیا تی بگه‌هت کانی دفیت ئه و به‌ری خو بدەتە چ ، بهلی ده‌می وی خو چەماندی دا به‌ری خو بدەتە وی بانی ل نیزیکی سه‌ری وی ، ئه و شیا ل دەسپیکی هنده‌ک خیچین رەش و قانین سۆر وزه‌ر بیبینت .

پاشی هیدى هیدى ئه و قان و خیچ ئاشکه‌را بولون ئېڭ ل دويش ئېڭی ورخنگین وان دیار بولون ، و ده‌می وی جهی خو گوهارتی و که‌فتیه سه‌ر پشتی دا باش بیبینت دوون مارسلینوی زانی کانی بوچی

ماریایی ب ترس گازی کر : « گانه » و هندهک ژ ڦان و ینهیان وه کی گایان نه بون ، بهلی هندهک گیانه وه رین مه زن بون شاخین وان دبادای بون و چافین وان دزیق بون .

و چافین دوون مارسلینوی فه بون ، و چهند وی باشتر بهری خو ددا ئه گیانه وه ره پتر ئاشکه را دبوون ، ووی زانی کو ئه و یی بهری خو دده ته هندهک و ینهیین ب زیره کی هاتینه چیکرن ، و ئه و و ینهیین چیکریان یین سوْر ورہش وزهر وہ سا دهاته پیش هه ره وه کی ئه و دزیندارن ، و د ناٹ وان دا گیانه وه ره کی ب کله خ هه بون سه ری وی ژوردا دهات ، و پیش وی یین پاشی ل بن وی کوم بون هه ره وه کی بهری دوون مارسلینوی بهری خو بدھتی ب دھلیقه یه کی دریه کی ٿی که فتی .

ونه دویر ژ ڦان و ینهیان هه سپه کی کومیت هه بون ناچاڑ و کوریا وی یا رهش بون ، وہ سا ئاشکه را دبوو هه ره وه کی وی دویر خو ها قیتیه و نوکه که فتیه عه ردی .

ماریا یا زاروک ئیکه مین که س بون شکه فتا تامیرا دیتی

دۇون مارسلىنۇ مەندەھووش بۇ دەمى وى بەرى خۆز وېنەيەكى بۆ ئېڭى دى وەردگىر ، چۈنكى
ھندەك گیانەوەرین ب سۆرى ھاتىنە رەنگىرن د سەر ھندەك گیانەوەرین دى يىن درېزكى دا ھەبۇن
يىن كو ب رەشى ب تىنى ھاتىنە رەنگىرن ، ووينەيى چىكىرىھەكى ب سۆرى ھاتبۇو رەنگىرن
ونىقا وى ب گیانەوەرەكى دى ھاتبۇو ۋەشارتن ، وئەقى دۇيماھى ب رەشى وزەرى ھاتبۇو رەنگىرن ،
وپىيىن وى دنېزىكى ئېڭ بۇن ھەر وەكى وى دەپا خۆ بەھاۋىت .

ومارسلىنۇ پىيار كىر : چاوا ئەۋ وېنەيەل بانى قى نەفەقى ھاتىنە نەخشاندىن ، وئەو ب خۆ ئەو ھند
يا نزمە مەرۆڤى روېنىشتى نەشىت تىدا راست بىت ؟ و كى ئەو نەخشاندىن ؟ و كەنگى ؟
ئەو بى پشت راست بۇ كۆزبلى وى وەندەك زەلامىن كىيم يىن كو د گەل وى كار دىك كەسەك
نەھاتىيە د قى شىكەفتى قە بەرى ئەو بىتە قە كىن بەرى چەند سالە كان .

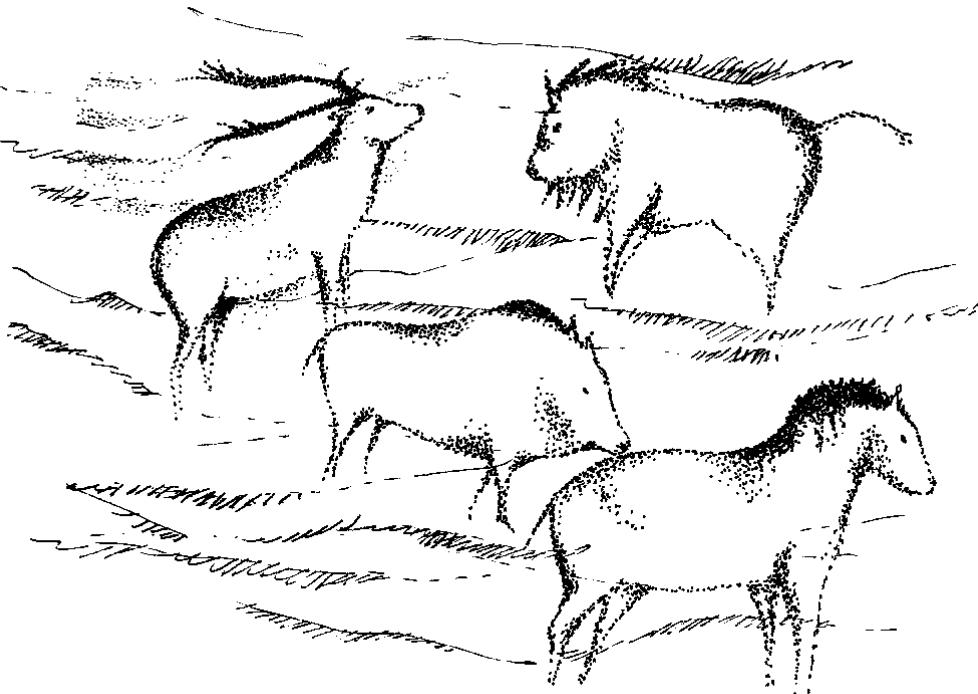
و د گەل كو ئەو بى حىيەتى بۇ كانى چاوا دى وېنەيىن ۋان گیانەوەران شرۇفە كەت يىن ل سەر
ديوارى سەرداشى يى كەفرى ئەۋى ل ھنداداشى سەرى دەھافىن يان دەكەنە غار ، ئەو تى گەھشت
كو ئەۋ وېنەيىن وەكى گایان دئىنە پېش گانىن ، لەو وى ب ھويى دەست ب قەكۈلىنان ل سەر كر ،
پاشى ژ نشىكەكى قە بىننا وى ھات دەمى وى زانى كو ئەۋ گیانەوەرى وەكى گاي ئەو گیانەوەرى بى
دېزىنى : بىزۇن يان گايى كويىقى ، وئەۋ ز وان گیانەوەرانە يىن شاخ پېقەھەين وپشتا وان وەكى يا
حىشتىران بلند ، وئەۋ چەند ھزار سالە ئەو گیانەوەر ل ئەورۇپا نەمايە .

ودۇون مارسلىنۇ زانى كو ئەو چىكىرىيىن دى يىن ل بانى ھاتىنە نەخشاندىن گیانەورىن بەرى
دېرۇكىنە ، وئەو ھەسىپن كويىقى وپەز كويىقىيىن خودان شاخىن درېز وبەرازىن ھۆۋە ب كەلەخ بۇن ژ
وان رەنگىن مەرۆڤى نۇي قەت ب چاۋ نەدىتىن .

و دەمى مارسلىنۇ گرنگىيا وى قەدىتى زانى يا ماريايا بچوپىك بى رابۇرى ل ئېقارىا وى رۆزى وى
كاگەزەك دەرىز ل دۆر وېنەيىن قى شىكەشتى بۇ زانايابان ل مەدریدا پايتەختا ئىسپانيا نېسى ، ووى
د كاغەزا خۆ دا گۆت : ئەو وېنەيىن ل سەر بانى شىكەفتى دەخشاندى وەسا دئىنە پېش ھەر وەكى ئەو
دنويىنە ، ھەتا كو پشکەك ژ رەنگى سۆرى رەنگى خۆ دەدەتە تېلى ئەگەر مەرۇف تېلا خۆ بگەھىنتى ، و دىسا
وى گۆت : كەسەكى خودان شارەزايى وشيان ل سەر چىكىرنا ۋان وېنەيان ھېشىتا نەھاتىيە د قى شىكەفتى
قە ئەۋە ئەو ھاتىيە دىتن بەرى چەند سالە كان ، د سەر ھندى ژى را ئەۋ وېنە يىن ھندەك گیانەوەرەن بەرى
دېرۇكىنە ، و كەسەك ژ ھەفسوپىن وى يىن ئىسپانيا نزانت كانى رەنگىن وان گیانەوەران د چاوا بۇن .
و ۋى زەلامى كاغەزا خۆ ب ھندى ب دۇيماھى ئىنا كو ئەو ب رەنگەكى مسوگەر ھەست دەكت كو ئەۋ
وېنەيىن غەربى ھنگى يىن ھاتىنە نەخشاندىن دەمى گیانەوەرى بىزۇن ل گرېن ئىسپانيا دهات و دچوو ،

وئه و ب دهستي وان زهلامان ييـن هاتـينه نـه خـشـانـدن يـيـن بـ نـيـچـيرـا وـان رـادـبـوـون ، ئـانـه كـوـ بـ دـهـسـتـي ئـاكـنجـيـنـ شـكـهـفـتـانـ لـ چـاخـيـنـ بـهـرـىـ دـيـرـوـكـىـ .

و ئـزـ بـهـرـ كـاـغـهـزاـ مـارـسـلـيـنـيـوـيـ جـيـوـلـوـجـيـهـكـ بـ لـهـزـ هـاـتـهـ گـوـنـدـيـ سـانـتـيـلاـنـاـ دـلـارـ دـاـ ئـهـوـ بـ خـوـ وـىـ شـكـهـفـتـيـ بـيـنـتـ يـاـ كـارـسـلـيـنـيـوـيـ نـاـقـيـ تـامـيـرـاـ لـ سـهـرـ دـانـايـ ، وـلـ سـهـرـ هـاـتـهـ سـهـرـ هـزـراـ وـىـ شـارـهـزـايـيـ كـوـ كـهـسـهـكـ ژـ ئـاكـنجـيـنـ بـهـرـىـ دـيـرـوـكـىـ نـهـشـيـتـ هـنـدـ بـيـ زـيـرـهـكـ بـتـ كـوـ هـنـدـهـكـ وـيـنـهـيـنـ بـ قـىـ رـهـنـگـىـ چـىـ بـكـهـتـ ، بـهـلـىـ پـشتـيـ وـىـ چـهـنـدـ پـسـيـارـهـكـ ئـارـاسـتـهـيـ دـوـونـ مـارـسـلـيـنـيـوـيـ كـرـيـنـ وـهـساـ دـيـارـ بـوـوـ كـوـ دـىـ ژـ گـوـتـنـاـ خـوـ لـيـقـهـ بـتـ ، ئـيـنـاـ ئـهـوـ بـ خـوـ لـ شـكـهـفـتـيـ گـهـرـيـاـ ، وـوـىـ هـيـشـتـاـ بـهـرـيـنـ دـابـرـىـ لـىـ دـيـتـنـ يـيـنـ كـوـ مـارـسـلـيـنـيـوـيـ نـهـ دـيـتـيـنـ ، ژـبـلـىـ هـنـدـهـكـ هـهـسـتـيـنـ گـيـانـهـوـهـرـيـنـ چـاخـيـ بـهـرـىـ دـيـرـوـكـىـ ، وـلـ سـهـرـ قـىـ بـنـاخـهـيـ وـىـ شـارـهـزـايـيـ بـرـيـارـ دـاـ كـوـ دـوـونـ مـارـسـلـيـنـيـوـ - ئـهـوـ زـهـلامـيـ ئـهـفـ شـوـلـهـ نـهـ كـارـيـ وـىـ - بـيـ حـقـ بـوـوـ ، وـ دـ گـافـيـ دـاـ زـفـرـىـ مـهـدـرـيـدـيـ دـاـ دـهـنـگـ وـبـاسـيـنـ ۋـەـدـيـتـنـاـ مـارـيـاـيـاـ بـچـوـيـكـ دـنـاـۋـ خـهـلـكـىـ دـاـ بـهـلـاـۋـ بـكـهـتـ . وـمـارـيـاـ وـئـهـوـ گـوـنـدـيـ سـادـهـ بـيـ ئـهـوـ لـىـ دـزـيـاـ نـاـفـدـارـ بـوـونـ ، وـخـهـلـكـ هـهـرـ رـۆـزـ دـهـاتـنـ دـاـ سـهـرـاـ شـكـهـفـتـاـ تـامـيـرـاـ بـدـهـنـ ، وـشـاهـىـ ئـسـپـانـياـ هـاـتـهـ قـىـ جـهـىـ دـاـ بـهـرـىـ خـوـ بـدـهـتـهـ وـيـنـهـيـانـ وـداـ پـيـرـوـزـيـيـ لـ وـىـ زـارـوـكـاـ بـچـوـيـكـ بـكـهـتـ يـاـ ئـهـفـ شـكـهـفـتـهـ قـهـدـيـتـيـ ، وـهـنـدـهـكـ دـانـهـ ژـ قـانـ وـيـنـهـيـانـ هـاـتـهـ بـهـرـهـفـكـرـنـ دـاـ لـ گـوـنـگـرـهـيـ زـانـيـاـيـانـ يـيـنـهـ بـهـرـچـاـفـكـرـنـ ئـهـوـيـ بـرـيـارـ هـاـتـيـهـ دـاـنـ زـوـيـ لـ باـزـيـرـىـ لـشـبـوـنـهـ بـيـتـهـ گـرـيـدانـ ، وـهـمـىـ زـانـيـيـنـ هـاـتـيـهـ لـشـبـوـنـهـ بـوـ سـهـرـهـ دـاـنـاـ تـامـيـرـاـ بـيـتـهـ قـهـخـوـانـدـنـ .

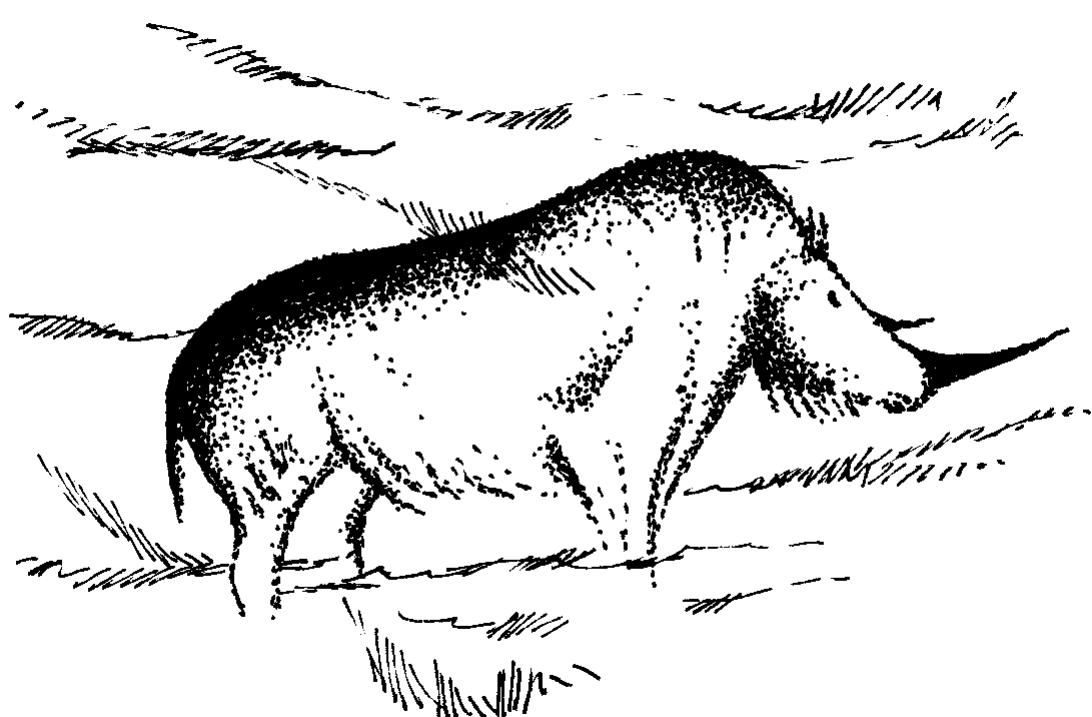

وـيـنـهـ كـرـنـاـ گـيـانـمـوـهـرـانـ لـ سـهـرـ دـيـوارـيـنـ شـكـهـقـتـاـ تـامـيـرـاـ ژـ لـايـيـ مـرـقـقـىـ بـهـرـىـ دـيـرـوـكـىـ قـهـ

وپشتی کۆمبۇون ب دويماھى هاتى ژ نشکەكى قەھەمى تشت هاتنە گوھارتن ، چونكى ئەو زانايىن
هاتىنە لشبوئە گۆتن : مەسەلە ناخوازت خۆ مروۋ بەرى خۆ بدهەتە وان وينەيان ژى ، چونكى چىرۇ كا
تامىرا يارىيەكە ھەستى گرمانە و چو ددى نە !

ودوبارە بى دەنگىي خۆ ب سەر گوندى سانتىلانا دىلار دا بەردا ، وپشتى شارەزايىان گۆتنا خۆ كرى
كەسەل ئىيىدى نەھات سەرا بدهەت ، وئەو رۆژنامەيىن ھەتا ھەنگى مەدھىن دوون مارسلينىو وكچا وى
دەرن دەست پى كر ترانە بۇ خۆ ب وان كون ، وشارەزا ل بەر نەھاتن خۆ بەرسقى كاغەزىن دوون
مارسلينىو ژى بدهەن ، يان رېكى بدهنى كو ئەول كۆمبۇونىن وان ئامادە بىت دا بۇ وان بەحسى
تامىرایى بىكەت ، ودويماهىي دوون مارسلينىو دەرى شكەفتى گرتەفە .

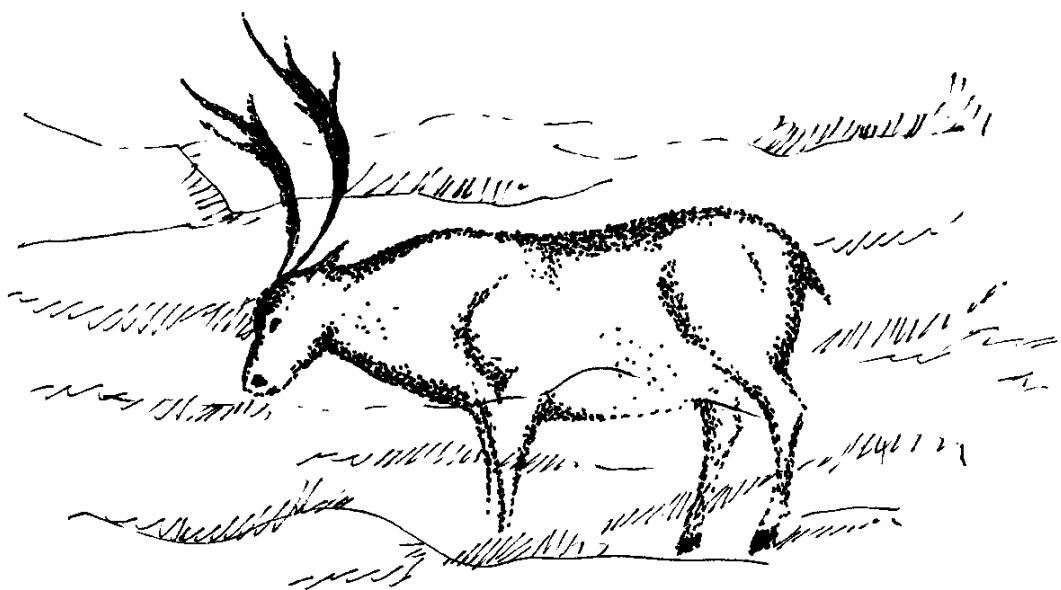
وسال بۇرین ، وماريا دى سۆتۇلا ، وپشتى دوون مارسلينىو مرى ماريا ئېك ژ وان مروۋىن كىم بۇ
يىن ھېشتا ئەو حەفتىيىن كىم ل بىرىي يىن تامىرا تىدا بۇويە جەھى پىخورپىنا ئىسپانيا .

ل شكەفتا فوون دى جووم ھندەك وينەيىن بەرى دىرۇكى وەكى وينەيى خرتىتان هاتىھ دىتن

ول وى دەمى شارەزايىن فەرەنسى يىن چاخى بەرى دىرۆكى پىتر شەفت ونىشان ل سەر ئاڭجىيەن شەفتان يىن چاخى بەرى دىرۆكى ل ھەرىما دەردوون و دەۋەرىن ل پشت ل باشۇرە و ھەتا كۆپى چىايى برانس ددىت ، و وان چەند ئەو تەخەيىن پاشمايى فەدكۆلان يىن كۆنەتكەفت تۈزى كرىن وان ب سەدان ھەستى و ئامېرەتىن چاخى بەرى دىرۆكى ددىت ، و ژ ئەنجامى ھلکۆلىنى ھنەتكە جاران وينەيىن نەخشاندى ل سەر دیواران دهاتە دىتىن ، بەلى ئەو وينەيىن دەسىپىكى بۇون ، ھەتا پىكەكى كەس نەدكەفتە گومانى كۆنەتكەفتە گەپىكى بۇون ژ ئاڭجىيەن شەفتىن بەرى دىرۆكى ، و كەسى قەت بەرگەريان نەكىر كۆنەتكەفتە گەپىكى ب وان وينەيىان ۋە گەيدەت يىن شاهى ئىسپانيا رۆزەكى كەيف بىھاتى چونكى ئەو ژ كارىن ھۆنمرى بۇون .

ول سالا ۱۹۰۱ ئ شارەزايىن فەرەنسى دەست ب راڭرنا وان دەغەلان كر يىن كۆ دەر ل دو شەفتان گرتى يىن كۆ دەكتەن نېزىكى گوندى كرۇمانىيۇن ئەو گوندى لويس لارتى گەنج - بۇ جارا ئىككى - ھەر پىنج قەرقۇدەيىن ھەستى يىن مەرۋى كرۇمانىيۇن دىتىن ، و ھەر بەھۆستە كا ئاخى و دەغەلان يا وان رادكەر بەھۆستە كا دى ژ دیوارى شەفتە ئاشكەرا دبۇو ، و پىشتى دەمە كى ئەو گەھاشتنە عەردى ھەردو شەفتان ، و بۇ شارەزايىان مسوگەر بۇو كۆ بېشتى ۋى راڭرنى ئەو گەھاشتنە جەھە كى ئەقە ب ھزاران سالە دەستى مەرۋى نە گەھاشتىي ، و ئەو دیوارىن ب كۆلانى ھاتىنە ئاشكەراڭن ل درىزىيا وى دەمى دىخافتى بۇون و ب وينەيىان دەخشاندى بۇون .

پەزكويىشى

و ل سهр دیوارین قان سهداشان یین دریز ب سهداش وینهیین گیانهورین بهری دیرکی ههبوون ئهو
ههمى ل سهه کهفران دنه خشاندی بوون ، وئهه گیانهور و هسا دهاته پیش ههه و کی ئهه یین دکەنە
غار يان یین خۆ دهاقین يان و کی گیانهورین زیندی یین خۆ خوار دکەن .

و ل سهر دیوارین شکه فتا فون دی جوم هندهک وینه ب رنگی سور ورهاش هاتنه دیتن ، و هر که سی ئه و دیتین ل وی باوری بورویه کو ئه وینه یین وی خرتیتینه یی پویرتی سور پیشه ههی ، وئه و په زکوییتین ب سوری ورهاشی هاتینه رهنگکرن و هسا دیار دبن هر و کی ئه و خوشی ب ژینی دبهن .

وئه و شاره زایین ئاماده‌یی راکرنا دەغەلان ژ ۋان شىكەفتان بۇوين گۆتن : ئەۋىيئە هنگى ل سەر دیواران ھاتىنە چىكىن ھېشىتا شىكەفت ب ۋان دەغەلان نەھاتىنە داگرتىن ، و ل سەر ھەر مروقەكى فەر بۇ ئەو بەرانبەر راستيا ۋان وىئەيىن ل سەر دیواران ھاتىنە كۆلان راوهستت چونكى ئەو دو مەسەللىن گۈنگ بىنەجە دەكت :

ئەو بىنەجە دكەت كۇ ئاكنجىيەن شكەفتانە هزرا سەرەكى يا ھۆنەرى كرى ، هزرا كو ئەگەر خېچ ورەنگ ل سەر رۇيەكى راست بىنە دانان دېت ئەو ھەستا ب ھەبۇونا گيانەوركى يان ھەر تىشىھەكى دى يىز راستى و خودان لەش بىدەت .

و ديسا ڦان ويئنهيان بنه جهڪر کو ئاڪنجيئن شڪهفتان ب دورستي هونه رمهندڻين زيرههک بووينه ،
ئه گهر خو هندههک ڙ ڦان ويئنهيان ب رهنجههکي و هسا بي ساده بيئه ديتن کو مرؤُفه بشيئت بيئت ئهو ڙ
چيڪرنا زارو کههکي بچويڪن ، ول همئي جاران ئهو گيانهورين ل سهر ديواريئن شڪهفتان هاتينه
نه خشاندن و هسا دهاته پيئش ههـ و هـ کـ ئـ و دـ زـ يـ دـ يـ هـ ، و مرؤُفـ هـ گـ هـ هـ نـ رـ مـ نـ دـ کـ زـ يـ هـ کـ نـ هـ بـ
نه شيئـ روـ يـ زـ يـ بـ دـ هـ تـ هـ کـ رـ مـ هـ کـ خـ يـ چـ وـ رـ هـ نـ گـ انـ .

وزانايى هلکولينان يى فەرهەنسى يى ناقدار ئيميل كارتياك ئىك ژ وان شارەزايان بۇ يىن ب مەندەھووشى ۋە گەلەك بەرى خۆ دايە ۋان كارىن ھۆنەرى يىن گەش د ۋان ھەردو شەكهفييەن فەرهەنسى دا ، ودەمى ئەو راوهەستاي وبەرى خۆ دايە ۋان وينەيان بىرا وى ھات كو بەرى نىزىكى بىست وېئىج سالان وى ب ساناھى قەبۈل نەكربۇو سەرا وى شەكتا ئىسپانى بەدەت ئەوا دېيىزنى تامىرا ، وى قەبۈل نەك چونكى ئەو نەشىا وى گۆتنى باوھر بکەت ياخىدا كەس دېيىزت يى ئەو ۋەدىتى ، ونوكە يە كارتياك مىسىڭەر بۇ كو ئەو خودان ئارەزۆر يە ئىسپانى، يە حەق بۇو .

کارتیاک مرؤفه کی شهريف بسو ، لهو ههر زوى وي گونه هباريا خو د ناؤ خهلكي دا بهلاڻ کر دهمي وي گومان ئيختسيه گوتينن مارسلينزو ، بىي کو ئهو بچت دا ئهو ب خو وينهبيي تاميرا بيينت ، پاشي وي چانتي خو هلگرت وقہستا ئسيانيا کر .

وپشتی چهند رۆزه کین کیم ماریا دی سوتولا ب بەرا زانایی فەرەنسى بى ناڭدار كەفت ودەرى شكەفتا گرتى (تاميرا) نيشا وى دا وکليل ئىخستە دۆرا دەرى ياشنگى گرتى ودەر ۋە كەفن ، وشەمالك ھلکرن وئەو وېئە نيشا وى دان يىن جارا ئىكى وى دىتىن دەمى ژىي وى پىنج سال .

و كارتياك نەشىا باوەر ژ چاڭىن خۇ بکەت ، چونكى وينەيىن تاميرا د ناڭ شكەفتا ب شەھ دا ب رەنگەكى جوان ھاتبۇونە پاراستن ، خۇ تو دا بىزى نوڭە ئەو يىن ھاتىنە چىكىن ، و كارتياكى شارەزا چو زەھەت ب ھندى ۋە نەدىت كو بشىت ژىي وان يى كەفنار بزانت ، ووى ئاشكەرا كر كو ئەقە مەزنترىن نموونەيى ھۆنەرى مەرۇنى بەرى دېرۇ كىيە ئەو دىبىت .

و ژ وى رۆزى وەرە گۈندى سانتىلانا دلار جارە كا دى بۇ رووگەھا خەلکى ، و تىزى بۇ ژ مىقانان ، و شارەزايىان ژ ھەمى لايىن جىهانى قەست كرى ، وئەوين نەشىايىن بەھىن ژى گەلەك رېدى د خواتىدا دانەيىن وينەيىن وى كر دا بشىن وان نەخشەيان بىبىن يىن كو ژ نشكەكى ۋە گەلەك ناڭدار بۇوىن .

وپەرسوو كەكا مەزن ھاتە چاپكىن ب سەدان ئەو نەخشە ووېئە تىدا ھاتىنە بەلاڭكىن يىن كول سەر بانى تاميرا ھاتىنە دىقىن ، وينى شكەفتى ھاتە كويىرىن دا ئەو كارىن ھۆنەرى ب ساناھىتىر بىنە دىقىن ، و حوكىمەتا ئىسپانىا د گاڭى دا چاڭدىرىيَا شكەفتى كر دا وينەيىن وى يىن ب بەها بىنە پاراستن ، ئەو وينەيىن دئىنە هەزماتنەن مەزنترىن گەنجىنەيىن ئىسپانىا يىن ھۆنەرى ، و سال بۆر سالى تاميرا پىر ناڭدار بۇو ، وەزىمارا وان كەسان زىدە بۇو يىن چۈۋىنە وىرى دا خۆشىي ب دىتنا وان وينەيان بىبىن وەتكۈلىنى ل سەر بکەن يىن كو بۆ جارا ئىكى مارىا دى سوتولا يىل بەر رۆناھىا شەمالكى دىتىن .

ومارىا دى سوتولا ھند ژيا ھەتا گوھل ھەمى شارەزايىان بىت بىزىن كو بابى وى بى حەق بۇو ، و دا گوھ لى بىت ناڭى وى ب رىز و قەدر گرتىن فەل ھەمى لايىن جىهانى بىتە گۆتن ، چونكى دەلىلى چو گومان تىدا نەماين بىنەجەك كو ھندەك ژ ئاكىجىيەن شكەفتان يىن ل چاخى بەرى دېرۇ كى ئەمەن ب ناڭى چاخى بەستىي ژى دئىنە ب ناڭكىن د ناڭ بىزۇون و مامووسى دا ژىيان ژ مەزنترىن ھۆنەرمەندىن جىهانى بۇون .

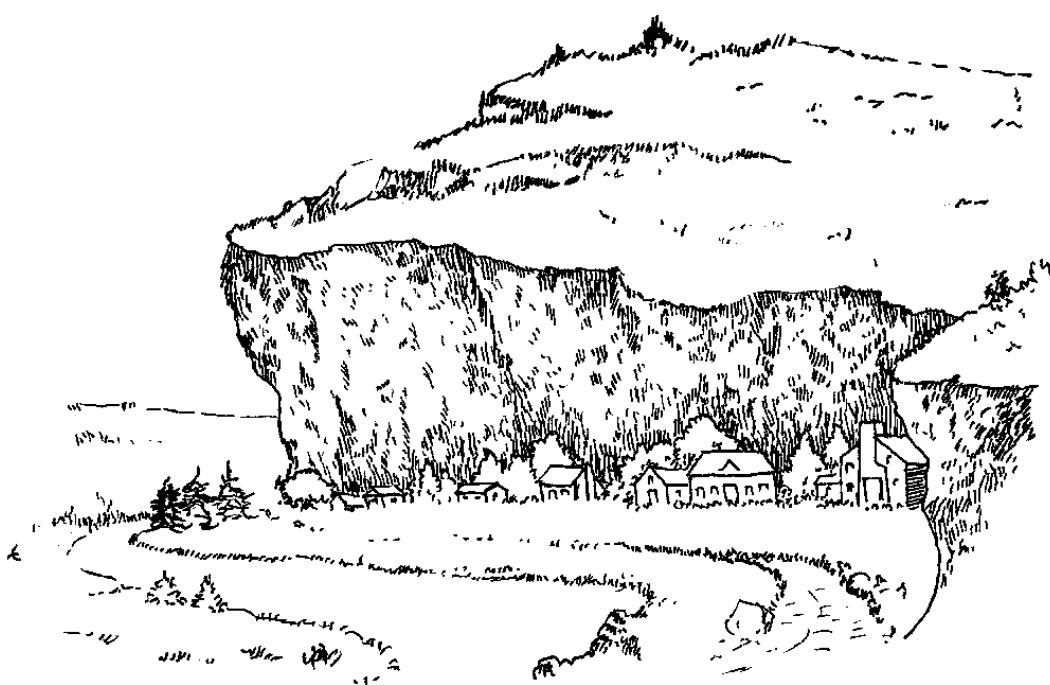
چار گهنج و شکهفتا لاسکو يا فرهنسى

چار گهنجان هندهك وينه يين جوان ژ چاخى بھرى ديرۆكى د شكهفتا « لاسکو » فه ل هەريما دەردوون ل فەرەنسا ديتىن ، وناۋاداريا سەرەتاتىا وان ژ سەرەتاتىا ماريا دى سۆلاتۆيا زارۆك ل شكهفتا تاميرا ياكىمتر نىنه ، وسەرەتاتىا وان ل سپىدەيا رۆزه كا هەيغا ئيلۇنا سالا ۱۹۴۰ ئى ل دەمى جەنگا جىهانى يائىكى ، ل بازىرەي مۆنتىياك دەست بى دكەت .

بازىرەي مۆنتىياك دكەفته سەر روپيارى فيزىر ، ل دويراتىا كىمتر ژ بىست مىلان ژ كرۆمانىيۇن ، ول دۆرىن وى هندهك ليقىن بھرى گىچى يىن بلند ھەنە چەند شكهفتەك دكەقنى ، وهىشتا سالا ۱۹۴۰ ئى نەھاتى ئەو شكهفت ھەمى ل سەر دەستى لىگەرېن شوينوارىن چاخى بھرى ديرۆكى ھاتبۇونە ديتىن ، ووان ھەر چار گهنجان ژى وەكى ھەر كەسەكى دى ل ھەريما درەدوون ب ۋان شكهفتان زانى ، بەلكى وان د گەل سەيدايى خۆ سەرا شكهفتا ژ ھەميان نىزىكتىر دابۇو ، ووان ب گرنگى فە گوھداريا سەيدايى خۆ كر دەمى وى ئەو فيرى هندى دكىن كانى چاوا دى ھەستى وئاميرەتىن كەفن نىاسن ، وهىفيا وان ئەو بۇو بەخت ل بھر وان قېبىت وئەو هندهك نىشانىن نوى ل سەر ئاكنجىيەن شكهفتان يىن بھرى ديرۆكى بىيىن .

ول سپىدەيا وى رۆژا سەرەتاتىا وان دەست پى كرى كەسەك ژ وان ھزرا تىشەكى چاخى بھرى ديرۆكى نەدەكىر ، چونكى ل وى دەمى ئەو سى ھەيىف بۇو فەرەنسا كەفتىبوو ژىر داگىر كرنا نازىيەن ئەلمانى ، وبازىرەي مۆنتىياك ئەوى ھەر دەم گەش و دلخۆش تىكچۇو و خەمگىن بۇو ، و دەمى زارۆكان دەپىا دەمەكى ژ سەقايى بازىرەي خۆ بېھقۇن ئەو دا چن ل دۆر ليقىن روپيارى قەستا وان كەندالان كەن يىن داروبارى كەسەك كرین ، وئەقە ئەگەرا دەركەفتا وان بۇو بۇ چىاى ل سپىدەيا رۆژا دوازدەي ئيلۇنى ، و كويچىكى وان رۆبۇت ژى د گەل وان بۇو .

و دەمى گەنج ب سەر گرى لاسکو دكەفتىن .. ژ نشکەكى فە ئىك ژ وان دىت كو سە ب دويىف وان ۋە نىنه ، ئىنا خودانى سەرى مارسىلى فىتكەك قەدا گازى سەى كر ، بەلى سەبى لىلەقۇك نەزقىرى نك وان ، وجاكى وەقاليەن دى يىن مارسىلى ژى گازى كرى ، بەلى سە ئاشكەرا نەبۇو ووان گوھل رەوينا وى نەبۇو ، و دوغاھى وان گۆت : ھەبت نەبت تىشەك بى ب سەرى ھاتى ، لەو ب نەرەھەتى فە ئەو زقىرىن دا لى بگەرىيەن .

ل بهر لیقین بانيا دهربدون گلهک شکهفت هنه

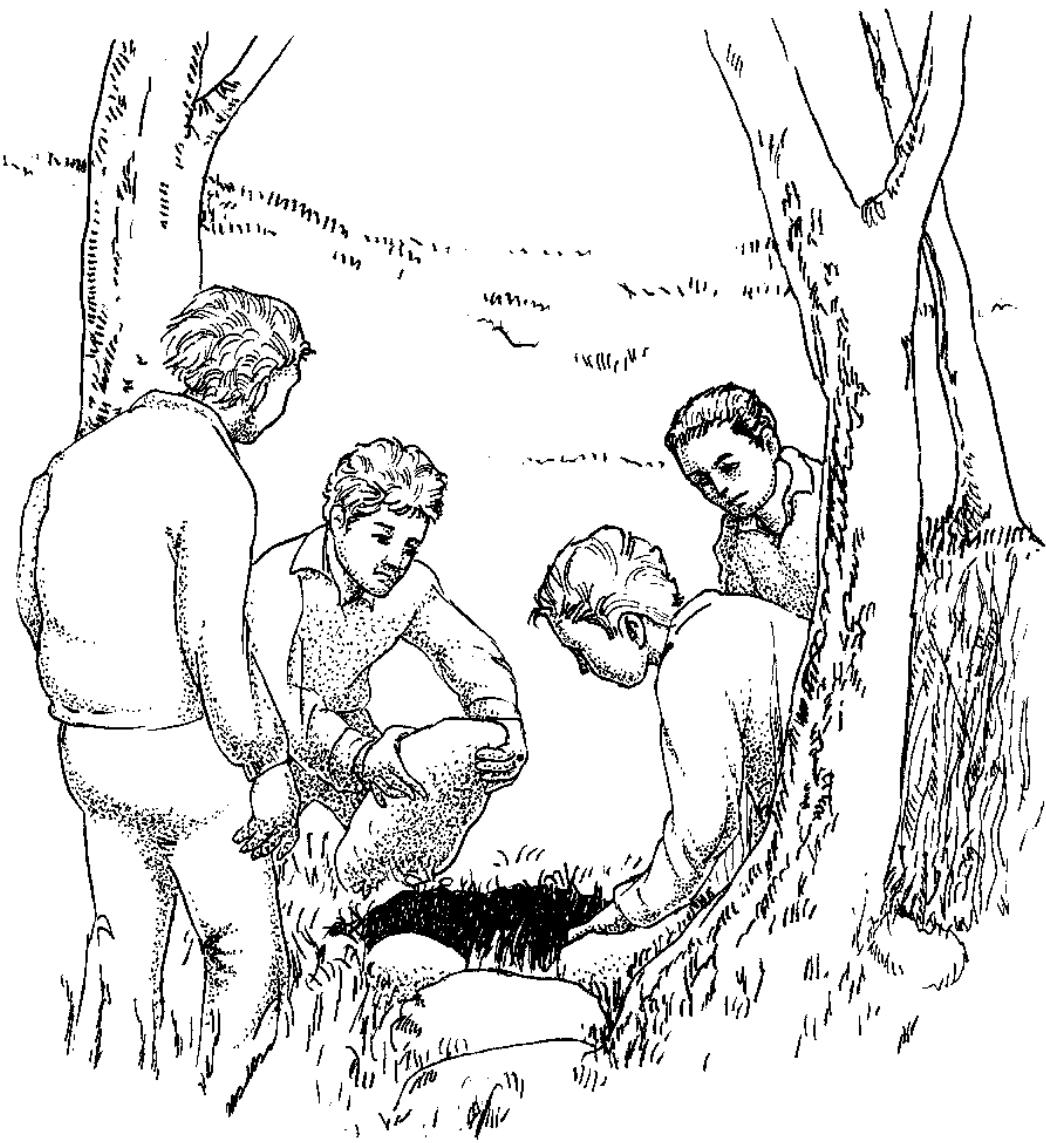
بین بۇ بىنى ئهو رادوهستان و فيتك قەددان و گازى وي دىكىن ، پاشى خۇبى دەنگ دىك دا بەلكى بەرسقەكى ز وي گوھلى بىن ، و دويماھىي وان گوھل وي بۇ دەنگى رەوينا وي ياز كەرب ۋە هاتى ، و رەوينا وي هند يا نزم بۇ وان نەزانى كانى ز كېقە دئىت ، وجاركادى وان گازى كرى ووى ب رەوينا خۇ بەرسقا وان دا ، و قى جارى وان زانى كو دەنگ يى ز بن پىشىن وان دئىت ، ز جەھەكى ل بن عەردى ، و پشتى دەقىقەيەكى وان كونەكا بچوپىك يا نەگلهك مەزنتىز كونا كېرىشكان دىت ، و وان زانى كو سە يى كەفتىھ تىدا و ئهو نەشىت زى دەركەفت .

و ب لەز وان گەنجان دەرى وي كونى فرەھ كر ، و ب كېركىن خۇ رەھىن وي داروبارى ل وىرى بىرىن ، و هىندهك بەرىن بچوپىك زى ئىيانەدەر ، و وان گازى سەى دىك دا ئهو بزانت كو نىزىكە ئهو دى وي دەرىخىن ، بەلى كويچك ديار نەبۇ خۇ پاشتى وان دەرى كونى دو جاران هندلى كرى زى ، بەلكى بۇ وان ديار بۇ كو رەوينا وي هيستا نىزىك نەبۇويە .

مارسىلى گۆت : « دەقىت ئەز بچمە خوارى دا وي بىنمه دەر ». .

ئىنا گەنجان دەست ب هيستا فەھكىنا كونى كر هەتا مارسىل شىاي تى ببۇرت و گازى كر :

« رۆبۇت نەترسە .. ئەقە ئەز ھاتىمە تە ». .

و سه کهفته د کونه کا کویر دا

ول سه‌ری مارسیلی خو ببردا د کونی دا ، پاشی وی دهست ب فره‌هکرنا ریکا خو کر بو چهند
مهتره کان ل دریزیا وی نه‌هقا خواری و زوردا چجوو ، ودهمی وی هزر کری ئهو گه‌هشته بنی بهرگه‌ریان
کر کو رابته سه‌ر پی خو ، بهلی وی هه‌قسه‌نگیا خو ژ دهست دا ، وئه‌و هند ب خو حدسیا کو گریل
بوو بنی ، وئه‌و وه‌سا کهفت هه‌ستین وی هزیان .
ودهمی گهنجین دی گوه ل ده‌نگی بدران و کهفتنا هه‌فالی خو بروی ، جاکی گازی کر : « تو بی
ب سلامه‌تی ؟ » .

مارسیلی خو لقلقاند و بی حهسیا کو ئهو بی ههرشی بھلی چو برين لى پهیدا نهبوونیه ، ورۇبۇتى خو ب رەخ وى ۋە دهلاقيت و دەست ورۇبۇت ۋى ژ كەيفان دا دئالىست .

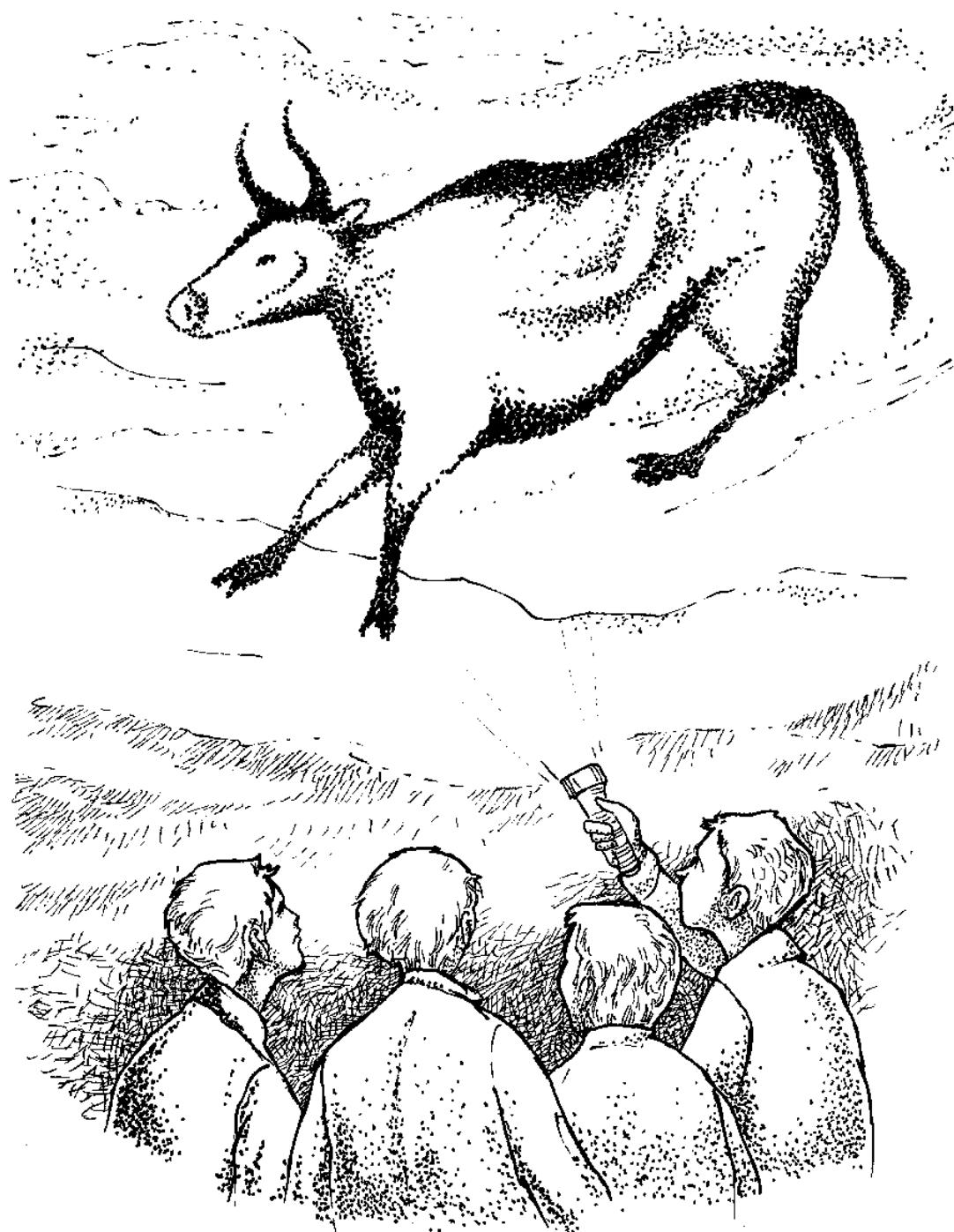
ومارسیلی بەرسقا وان دا : « ئەزى ب سلامەتم ورۇبۇت ژى ، بھلی ياب زەحەمەتە ئەز دەركەشم » وئهوبىن دى پسيارا وى تشتى ل ژۆر دكروان حەز دكروان چەندى بزانن ، ومارسیلی ئەلمتىكريا خو يا بچويك ھلکرى وبەرسقا وان دا : « ئەز دېيىم شەفتە » پاشى بەرى رۇناھىيى دا دۆر ورەخىن خو و ب مەندەھووشى قە گۆت : « بھلی .. شەفتە .. وەرنە نك من ، بھلی ھشىار بن ئەگەر نە ل دويماهيا رېتكى ھوين دى كەفن » .

و گەنج ئىك ل دويف ئىكى چوو خوارى ووان خو ب رەھ و كەفران فە گرت دا نە كەفن ، و دويماهىي ئەولەردى راوهستيان خو داقوتان ، و سەرى ژ كەيفىن هاتنا وان دا دەست ب رەوبىنى كر ، ومارسیلی بەرى رۇناھيا ئەلمتىريكا خو دا لايەكى و گۆت : « بەرى خو بدهنە وىرا ھە ! » چەند گاھە كان ژ خو و يېھەر وان گيائەوەرە كى مەزن دىت د ناۋ رۇناھىيى دا ئاشكەرا بۇو ، رەنگى وى سۆرە كى گەشە ورەنگى ل پشت يى بەھتى بۇو ، پاشى وان گيائەوەرە كى دى ئىكى دى دىت .. وپشتى دەمى خافلەتى ب دويماهى هاتى ئەھوبىن نوى هاتىن زانى ئەھەھۆقە هندهك وينەنە ل سەر دیوارىن شەفتى ب رەنگى رەشى تارى وزەر و سۆرۈ تارى يىن هاتىنە نەخشاندىن .

وئىك ژ وان ب سەھم فە گۆت : « ئەھەۋىنە وەكى وانە يىن ل شەفتا فۇن دى جۆم ھەين بھلی ئەۋە ژ وان پېرن .. وەرن دا بىيىن » .

وئهە ھىدى پېشىھە چوون ومارسیل ل پېشىيا وان بۇو ، و گەھشتىنە نىقا شەفتا مەزن ئەوا وەكى بەھۆسى و درېڭىز بەھۆسى سەد گاھان بۇو ، و وينە ل درېڭىز دیوارى ل دۆر وان ھەبۈون و نېزىك بۇو بگەھنە بانى ل ھەنداشى وان .

ھندهك وينە يىن ھەسپىن كوبىقى ھەبۈون خو دهلاقيت و پۈرۈتى ناخچاڭىن وان بى قۇاقۇز بۇو ، وچار گايدىن بەرى دېرۇكى بان تىزى كربوو و كەلهخى وان سى جاران ھندي كەلهخى سورشتى بۇو ، و بىزىوون و خەزالىيىن شاخ درېڭىز ھەبۈون ، ورېزە كا سەرەن خەزالان ژى ھەبۈ دا بىزى كۆمە كا گيائەوەرانە يىن مەلەۋانىا د روپىارە كى دا دكەن - و بەلكى ئەو روپىارە فيزىر ب خۇ بت - و سەرەن وان ب تىنى ب سەر ئاۋى كەفتىوون . و درەنگ بۇو دەمى وان گەنجان سەبى خو رۇبۇت د گەل خو ئىنای و ب سەر كەفتىن وھاتىنە ژ دەرەھ ، وھنگى وان زانى كو وان تىشى كى گەلەك گەنگ ۋەدىت ، و دېلىت ئەو وى نىشا خەلکى بدهن و ب تايىھەتى سەيدايى خو ، بھلی وان برىيار دا ئەو ۋى دىتتا خو نەھىيى بھېلىن ھەتا دەليقە بۇ وان ھل دكەفت كو ئەو ب خو دىتتا خو تام بکەن ، لەو وان نەخشەيىن خو ب ھشىارى دانان .

گهنجان و یشهبی گیانه و هر کی ل سهر دیواری شکه فتی دیت

ول رۆژا دی گەنجان بازىرى مۇنتىياك ھىلا وەھر ئىك جودا دەركەفت دا كەس چو ھزران ژ وان نەكەت و نەزانىت دى كىقە چن ، وەھر ئىك ژ وان ئەلمىترييەك كرە د بەريكا خۆ دا ول بەر دەرى شەھفتى گەھشتنە ئىك ، و مارسىل ب بەرا وان كەفت و ۋۆردا د وى رېكى را چۈونە خوارى ئەوا دەھ مەتران يَا كۈپىر .

ول وی رۆژی وان ئەو بەھۆیا مەزن ب تى نەدیت ئەوا دکەفتە ژیبیرا وی ریکا ژۆردا دچت ،
بەلکى وان دو ریکىن دى ژى دیت ل لاپى دى دگەھشتنە دوماھيا شکەفتى ، وئېك ژ فان ھەر دو
ریکان راست بۆ پىشقا دچوو ، ويا دى ب لايى راستى ۋە دچوو وپشتى دەلىقەيەكى دبوو دو چەقىن
بچويك .

و دیوارین هردو ریکان ژی ب گله ک و ینه یان هاتبوونه نه خشاندن ، وهنده ک ژ وان د سهر هنده کان را بوون ، هه تا گهنج نه شیا وان هه میان به ثمیرن ، وهنده ک ژ وان د کت کته بوون ، وهنده ک ژ وان یین هنده ک گیانه و هران بوون کله خی وان ژ کله خی سروشی مه زنتر بwoo ، وهکی وان گایین ل سهر بانی هاتینه نه خشاندن ، و کله خی هنده ک ژ وان ژ مستا دهستی مرؤٹی دمه زنتر نه بوون ، وهنده ک کومین ڦان گیانه و هران پیکفه هاتبوونه نه خشاندن ، وهنده ک گیانه و هر و هسا دهاته پیش هر وهکی ئهو د جهین خو دا در او هستای بوون ، وهنده کین دی هر وهکی خو دهافیت یان دکه فتن یان غار ددان ، ول ویری وویرا هه هنده ک خیچین د سهر ئیک را دبورین هه بوون ، هر وهکی ئهو تله هه بوون ل بهر گیانه و هران هاتینه ڦهنان ، وهنده ک خیچین دریز هه بوون وهسا ددیار بوون دا بیئری رمن .

ووينه يسي ژ همهيان سهيرتر ئدو بول بني کورکە كا کويىر ل دوماهيا رېكە كى هاتينه ديتن ، وئەڭ وينه گەلهك بى غەرب بول ، د وى وينه يى دا مروۋەھە كى درېزكىرى وەكى دارى هەبۈ ب ھندەك خيچقىن ترسى هاتبوو چىكىن ھەر وەكى ئەو كارى زارۆكە كى يە ، وەھەچىي وى بىسنت دى ھزر كەت ئەو ل سەر پشتى يى هاتىيە درېزكەن ھەر وەكى تشنە كى ب سەرى ھاتى . و ب رەخ وى ۋە وينه يى بىزۇونە كى بىرىندار ھەبۈ چاھىن وى وەكى يىن ھۆڤان دزىق بولۇن و ب لايى وان گەنجان ۋە بولۇن ئەوين ل بنسى كۆمبۈولىن ، و ل لايى دى ژ وينه يى مروۋى وينه يى بالندەيە كى ھەبۈ ل سەر دارە كى راۋەسيا بول وينه يى وى يى باش نەبۈ ، بەلى گەلهك بى خورت بول ، ھەر وەكى وى بەرى خۆ ددا وى مروۋى . وەھۆۋى ل بەراھيا وى مرى .

هوندرمهندى بەرى دىرۇكى رېزه کا سەرین خەزانان چىڭربۇو

ورۇزا دى ويا دى ئەو گەنج هاتنە شىكەفتى ، وەھەر جارە كا ئەو دھاتن وان تىشىتە كى نوی ددىت بىي بەرى ھنگى وان نەدىتى ، ودودلىا وان ل سەر نەھىيىما مۆزەخانا وان يا ھۇنەرى يا چاخى بەرى دىرۇكى زىدە بۇو ، ووان زانى كو ئەو نەھىيىن قى نەھىيىن ھەر وەھەر ۋەشىرەن و ل رۇزا دى (يا پىنجى) وان بەحسى دىستنا خۇ بۇ سەيدابى خۇ كر ، وزەلامى ل دەسپىكى ھزركر ئەو بىي ياريان دەھن ، ھەتا دەمى وى زانى كو راستە وان گەنچان شىكەفتە كا خودان وينەيىن چاخى بەرى دىرۇكى دىتىيە ، وى باوھر نەدەر كو ئەو ب وى رەنگى يا جوانە وەكى ئەو ژى دېئىن ، ودويمەھى ئەو ل بەرەت كو د گەل وان بېچت دا ئەو ب خۇ بەرى خۇ بەدەتى .

ۋەزمانى سەيداي ژ مەندەھۆشىي ھاتە گرىيەن دەمى وى بۇ جارا ئىكى بەرى خۇ دايە وى بەھۆيا مەزن ياب وينەيان ھاتىيە نەخشاندىن ووی ب حىيەتى قە گۆت : « دەپت ئەم دەمى زەعى نەكەين ، ونوکە كاغەزە كى بۇ باب ھنرى بروېلى بەھنېرىن » .

وزارۇكان ئەو ناۋ دنياسى ، وان دزانى باب بروېلى فەرەنسى ھاتبۇو ھلېۋارتن دا وينەيىن وان دىمەننەن ناۋدار چى بکەت يىن كول شىكەفتا تامىرا ھەين ، ووان گوھ ل وى سەرەتتى بۇو ئەوا بەحس دكەت كانى چاوا ئەڭ گەنچە چەند حەفتىيە كان كەفتىبۇو سەر پىشتى د سەردەقىن شىكەفتا تامىرا قە دا ھەمى رەنگ ورويىن قان وينەيان ل سەر كاغەزى چى كەت ، وئەڭ وينە د وى پەرتۆكى دا چاپ بۇون ياشى زەلامى پىخورىنەن وى شىكەفتا ئىسپانى تىدا پىشىكىشى جىھانى كرین .

و ژ وی دهمی وده باب برؤیل بوو مهزنترین شارهزا ل فهرهنسا بهلکی ل جیهانی همه می دهونه ری بهری دیرو کی دا ، قیجا ئه گهر باب برؤیلی برپیار دا کو ئهو وینه یین گەنچان دیتین ب بەرد کەفن بیتنه نەخشاندن ئهو شکەفتا گری لاسکۆ نافداریه کا جیهانی ب دەست خو قە ئینا .

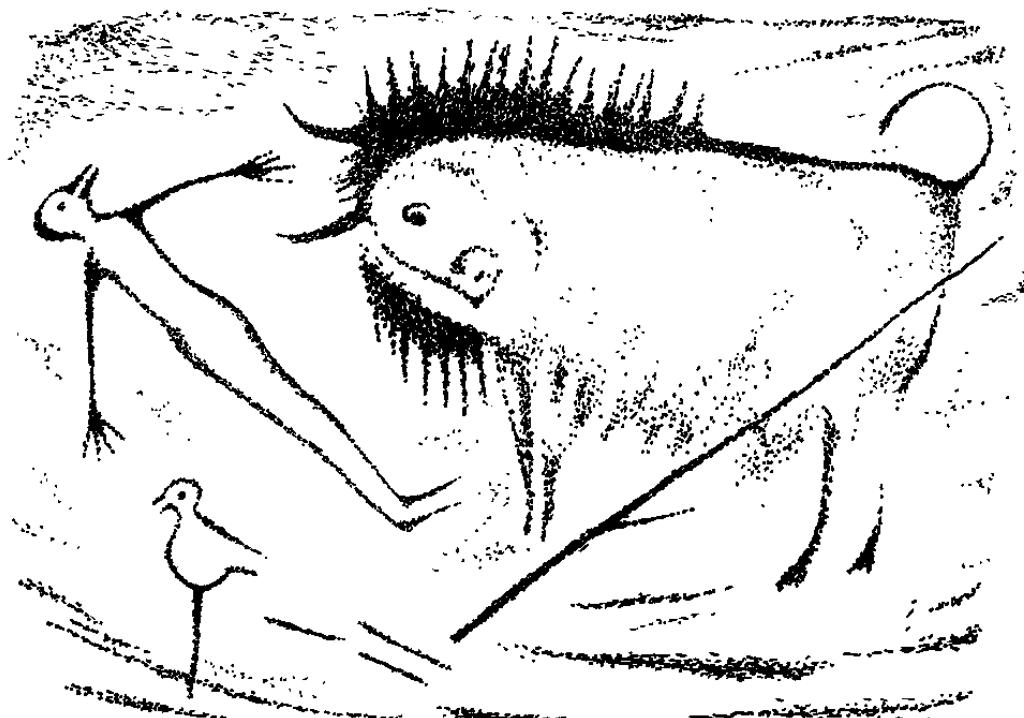
واب بروئیل د گاھی دا هات ، وزەجمەتا فە گوھاستنی ل دهمی شەری ل فەرەنسا ئهو ژ هندی سست نەکر کو بھیت ، و گەنچان ژ پەیقین وی یین ئیکی زانی کو بازییری مۆنتنیاک ژ ئەفرۆ پیقه ب رەنگی جەھە کى خەمگین و گرتى نائیتە بەرچاڭ ، و ژ وی دهمی وھیرقە هندەك پویدانین سەير ل سەر گرکىن لاسکۆ دى پەيدا بن ، ئەقە ژ بەر هندی چونکى باب بروئیل وئەو شارهزا يىن د گەل دا هاتىنە مۆنتنیاک ل سەر هندى پىك هاتن کو ئەڭ شکەفتە ژ مەزنترین گەنچىنە یین فەرەنسا یین ھونھاریه ، ووی گۆت کو پېتھيە ئەول بەر خەلکى بیتە فەکرن دا جیهان ھەمی خۆشىي ب جوانىيا ۋان وینەيان ببەت ، و ديسا ئەول سەر هندى كۆمبۈون کو ئەگەر شکەفت بەرانبەر خەلکى بیتە فەکرن بىي کو هندەك ئحتىاط بىنە وەرگىتن زيان دى ب ۋان وینە یین نەئىنە بەهاکرن كەفت . و ۋان زەلامان زانی کو ئەڭ وینە یە ب ھزاران سالان ماينە چونكى بال وی شکەفتا گرتى ل سەر ئىك پله يا گەرمى و تەراتىي مابۇو ل ۋىنە یە ب ھەر زوی وینە رەنگى خۆ بىخن و تىقل ژ دیواران بۇھرىت .

و ژ بەر ۋى چەندى وان ھنارتە ب دويىش ئەندازىياران را دا ئهو جىهازە کى تايىەت بۆ پاراستنا ھۆنھاری بەری دیرو کى دورست بکەن ، و ھنەدەك ئەندازىيارىن دى نەخشە بۆ فەھەكىرنا دەرى شکەفتى دانان ، و ھنەدەك دەرگەھىن مەزن بۆ دانان دا نەھىلەن با بچتە ژۆر ، و ھنەدەك شارهزا يىن دى یین ھونھارى ھنەدەك ئامویرتىن پۆھنەكىنى چىكىرن دا وینە ب جوانترین رەنگ بىنە دىتىن . و ھەتا سالا ۱۹۴۵ دەمى شەر ب دويماھى هاتى و فەرەنسا دوبارە ئازاد بۇوى كىمەك ژ كارى پېتھى ھاتبۇو كرن ، و ھەتا پاشتى شەرى ئاميرەتىن پېتھى بۆ دورستكىرنا باي ھېشتىنە ھاتبۇونە دانان ، بەلکى وی چەندى دەمە کى درېز بى دەيا .

ودويماهىي .. ول سالا ۱۹۴۸ ئەمە تىشت ب دويماھى هاتن و شکەفتا لاسکۆ يە نافدار ل بەر خەلکى هاتە فەکرن دا ئهو وی بىين ، و خەلکى ژ ھەمی لايىن جیهانى دەست ب ھاتنى كر بۆ مۆنتنیاک ، و ل وېرى دو گەنج ل پېشوازىيا مېغانان بۇون دا بەھۆيا گایان - وەكى شکەفتا مەزن بى ھاتىيە نافکرن - نىشا وان بدهن .

و گەلەك راھىيان ل سەر ۋى گارى ب ۋان ھەردو دەلىلان ھاتىيە كرن ، ھەتا ئهو شىاين گەلەك تىشىن پەيوەندى ب وینە یین لاسکۆ فە ھەين نىشا مېغانىن شکەفتى بدهن ، ل سەری وان ئىشارەت ددا کو ھۆنھەندىن زىرەك نەراستىا رۇبى كەفرى ب كارئىنایە ، و كانى چاوا وان خىچىن ژ دەرۋە بىن گاي ل

دۇر پفاتىا دىوارى چىكىرن ل شوينا كو ئەو وان ل سەر ھندهك جەھىن راست ونەرم چىكەن ، چونكى ھۆنەرمەندى بەرى دىرۋىكى وينەيى خۆ وەسا چىكىريه كو سى دويراتى بۇ ھەبن : ستويراتى ، وکويراتى ، وبلندى ، ووينەيى گيانەورى ل سەر كەفرى شەقكىرى وەسا ديار بۇ دى بىزى ئەو يى ژ راستىيە .

وينەيى كى مروۋەتكى وبالىنداكى وگايەكى

ۋئەو ھەردو دەليل شىان شرۇۋە بىكەن كانى دېت زەلامىن شىكەفتى چاوا رەنگ چىكربىن ، وەكى كو ھندهك تشت تىكەللى بەزى گيانەورى كربىن ، وھەردو دەلىلان گوت كو ھۆنەرمەندان رەنگى رەش ژ وى رەزىي يى ورگرتى ئەوا ژ سۆتنى چى دبۇو ، ورەنگىن سۆر وزەر ژ پۇترايا ھندهك كان وەعدنان ورگرتىيە .

دىسا ھەردو دەلىلان شىا وى رېكا رەنگىرىنى شرۇۋە بىكەن يا ھۆنەرمەندان ب كارئىنان ، چونكى ئاكنجىيىن ئىكى يىن شىكەفتان تېلىن خۆ دەنگى دەلاندىن وسەرتېلىن خۆ بۇ ب كارىنانا خىچان ل سەر بەرى ب كاردئىنان ، ودبىت كەسىن نويتر ژ وان ھندهك فرچە ژ پەران چىكربىن و ب كارئىنان ، وھندهك ھۆنەرمەندىن بەرى دىرۋىكى كار ب رېكا رەشاندىنى ئەوا ژ نوى ھاتىيە ناسىن كريه ، ووان بەز

دره شاندن سهر دیواران پاشی وان پوئترايا رهنگان ب ریکا پرته کا داقوتای ژ لاهقني پیدا دکر ، قیحا رهنگ ب وی ۋە دنويسيا ، وته خەيا سقكا وەكى مۇزى ژ رهنگى چى دبوو .

وهه ردو دەلیلان دگۆتە میقانان : كەسەك ب دورستى نزانت کانى بۆچى ئاكنجىيەن بەرى دىرۆكى نىقىشا شىكهفتا لاسكۆ وەندەك شىكهفتىن دى ب سەدان وينەيان نەخشاندىنە هەتا كو گەھشتىنە كوييراتىا وان ، هەر چەندە وان بەرسفک وبەردەرين وان شىكهفتىن ئەو لى دەزيان نەدەخەشاندىن ، ووان هەردوان گۆت : بارا پىر ژ شارەزايىان ل سەر ھندى كۆمبۈسىنە كو وان ئەۋەنەيە چى دكىن چونكى وان باوەرى ب سىرەبەندىيە ھەبۇو ، ووان ئەۋەنە چەندە وەسا شرۇفە كر كو مەرۆڤى شىكهفتان ئەگەر چوو وينەيى گىانەوەرى بىزۇون ب ھندەك خىچىن رەش ل لايەكى تارى ژ شىكهفتى چىكىر و ھندەك رەم دلەشى را كرن ، ئەو ب قى چەندى بەرگەپىانى دكەت كو خۆ بەكتە نېچىرۇغانەكى زىرەك .

وهه ردو دەلیلان شىا ۋان تىستان بىزىنە میقانان چونكى ئەو ل سەر دەستى ھندەك زانايىن وەكى باب بروپىلى فيرى قى چەندى بوبۇون ، بەلى دەمى وان سەرەتاتىا دىتتا شىكهفتا لاسكۆ دگۆت وان چىرۇكە كا وەسا دگۆت ياشارەزايىن دى وەكى وان نەدەزانى .. چونكى ئەو هەردو دەلەلىن ل سالا ۱۹۴۸ ئى رى نىشا خەلکى ددا وبەرى وان ددا جوانىيەن شىكهفتا لاسكۆ مارسىل راپيدات وجاك مارسال بۇون ، ئەويىن بەرى ھنگى ب ھەشت سالان ل رۇزەكى ژ رۇزىن پايزىزا سالا ۱۹۴۰ ئى دو ژ وان هەر چار گەنجان بۇون يىن ب دويىف رۇبۇتى بچوپىك كەفتىن وچووپىنە وى كونى ۋە يا بەرى وان دايە وى شىكهفتى ياشارەزايىن كۆما وينەيىن شىكهفتىن بەرى دىرۆكى تىقە دىتى .

ھندەك ھۆنەرمەندىن بەر دىرۆكى زانىبۇو دى چاوا رەنگان ل سەر دیوارى نەخشىن

هەوجەیی بۆ پتر نیشانان

دیرۆ کا گەریانا مرۆڤى ل وان نیشانیئن پەیوهندى ب باکالكىن وي ۋە ھەین گەلەك ژ سەد سالان نەبۇرىيە، وئەقى لىيگەریانا وي گەلەك نەھىيىن دەمى بۇرى ئاشكەرا كرينى . وزانىنیئن مە نوکەل سەر وي دەمى بۇرى زويىتىر ژ دەمى بەرى زىنە دېن، وەھر سالەك دېورت ھەزمارەكە پىر يَا مەرۆفان ل ھېشتا دەلىلان دگەریئن، ھەر وەسا راھىنان ب ھەزمارەكە پىر ژ وان ل سەر ناسىنا ۋان دەلىلان دئىنەكرن يىن كۈرە دەنەدەك تەرز و نەمۇونەيان دا دئىنە ب رېزكىن .

وناسىن ولېكدانان نیشانان د نەمۇونەيان دا، كارى رەنگەكى شارەزايانە ل دەمى جاك بۇشىھ دى بىرىسى دەنەس نەبوون، وەنگى ئەو دەم بۇ يى زانىنا چاخى بەرى دیرۆ كى ھېشتا پەيدا نەبوو، وئەگەر دى بىرت ئەقىرۇ يى زىنەدى با ئەو نەدما خودان ئارەزۇ ب تىنى، بەلكى ئەو دا شىت ل سەر دەستىن شارەزايىن راھىنەر فير بىت وئەو ب خۇ ژى بىتە ئىك ژ شارەزايان، وئەو ئەقىرۇ دا ھارىكاريما زانايىن ھەنەدەك ھەنەدەك مەيدانىئن دى ژى ب دەست خۇ ۋە ئېنت، چونكى زانايىن فيزىكى و كيميا گەرپىن نۇي، وزانايىن شوينواران، وىن جىولۇجى، وزانايىن ھلکولىنان ھارىكاريپىن گەرنگ پېشکىشى زانايىن نۇي يىن چاخى بەرى دیرۆ كى كرينى .

خودان ئارەزۇ دشىن شوينوارىن گەرنگ بىبىن

بەلى هەمى شارەزايىن - راھىنائىن وان ب چ رەنگ بن - دېتىت گەلەك گرۇفە ونىشائىن
ۋەۋزارنى ل نك هەبن ، بۇ نمۇونە ددانى مروقى پەكىنىي ئىكەنە ، ئەوى ل فرۇشكەھە كا عەتارىي ل
چىنىي ھاتىھ كىرىن ، زانىيەن باش ل دۆر خودانى خۇ نادەت بەلكى نادەنە زىرەكتىرىن زانايىي چاخى بەرى
دېرۈكىي ژى ، لەو يَا فەر بۇ ب سەدان نىشان - ژ ددان وەستى وئامىرىتان - ل شەفتىن چو كوتىنىي
بىيەنە دىتن بەرى ئەم گەلەك تشتان ژ مروقى پەكىنىي ورثىنا وى بزانىن ، وھىشتا گەلەك نەيىنى كو دېتىت
ئەم ژ مروقى پەكىنىي بزانىن ، وئەو چەند ب دەست مە ناكەفت بىي دىتنا ھىشتا نىشانان ، و ژ بەر
ۋى ئەگەرى يە گەلەك زانىيەن بەرى دېرۈكىي ئەفۇر - وەكى دى بىتى - سالىن ژىي خۇ د كۈننەن بن
عەردى ۋە دېرەن و ب بىنفرەھى دكۆلن .

و دگەل ھندى .. وەتا ئەفۇر ژى شارەزايىن ھەمى دەلىلىن گرنگ ھىشتا نەدىتىنە ، و دىتنا گەلەك
نوى بۇ شەفتا لاسكۆ ھندەك خودان ئارەزۇيىن گەنج بى رابۇون ، بەلى وان دزانى كو دېتىت ئەو
دەست نەكەنە وى تىشى وان دېتى ، و دېتىت ئەول سەرى وى نىشا ھندەكىن وەسا بەدن بەھايى وى
بزانى و وى ژ خرابىكىنى پىارىزىن ، وھەمى خودان ئارەزۇ ئەفۇر گرنگىيا ھىلانا ۋان ۋەدىتىا بىي دەستكەن
دزانى ، ھەتا ھندەك شارەزا بىن و ل وى جەھى ۋەكولىنى ل سەر بکەن بىي كو لى ھاتىنە دىتن ، وئەڭ
زانىنا ئەفۇر بەلاۋ ئىك ژ وان ئەگەرانە بىيىن كو بەلكى رى بەدەتە خەلکى سەدسالان بىت كو ئەو گەلەك
تشتان ژ چىرۇكە مروقى بەرى دېرۈكىي بزانىن .

و دېت سوباهى يان ل حەفنيا بىت يان ل ھەيغا بىت رۇزىنامە دەنگ وباسىن گرنگ بىيىن ۋەدىتىنە كا
نوى يَا كەسەكى خودان ئارەزۇ بەلاۋ بکەن ، و دېت ئەو ۋەدىتىن بىتە ئەو گرۇفە بىيىن بەرى
دېرۈكىي ھىقى دكەن كو بىيىن دا دېتىنە كا تايىھەت يان ھەۋەپىن بىي مسوگەر بکەن ، و دېت ئەۋ ۋەدىتىنە
بۇچۇونە كا وان دەرنىشىف بکەت ووان ب سەمتەكىي نوى ۋە بەهازۇت ، ۋەچى ئەگەر تە خۇ فيرى ھندى
كى بىي ھشىيار بى و ل ۋان رەنگە تشتىن نەعەدەتى وەكى بەرىن غەریب بگەرىسى ، دویر نەبىنە بەرى تە بۇ
ھندى بىتە دان كو تو ۋەدىتىنە كا ھۆ يَا گرنگ بىيىن و تو بىيە خودانى وى ۋەدىتىن چاۋەرىسى بۇ دەھىتە كەن .

نافه‌رۆك

بەرپەر

بابەت

٣	١ - مەبەستا مە ب مەرۆڤى بەرى دىرۆكى چىھە ؟
٧	٢ - مەرۆڤى پەكىنى
١٠	٣ - دىيتنا بەرمائىن مەرۆڤى شەكەفتان
١٦	٤ - چىرۆكە كا سەير ياخانە كى
٢٤	٥ - مەرۆڤى نىاندرتال
٢٩	٦ - چىكىرنا ئامىرەتىن بەرى
٣٤	٧ - ئامىرەت نىشانى
٣٨	٨ - قەھەرەمانى رکۆ
٤٧	٩ - پىنج قەرقۇدەيىن ھەستى
٥١	١٠ - مەرۆڤى كرۇمانىيۇنى
٥٧	١١ - زارۆكە كا بچوپىك وشەكەفتا تامىرا
٦٧	١٢ - چار گەنج وشەكەفتا لاسكۆ ياخانە
٧٧	١٣ - ھەوجەيى بۆ پىز نىشانان

